

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM 2. KADEME ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYOEKONOMİK FARKLILIKLARININ RESİMLERİNE
YANSIMASI

Fatih SEVİN

Ocak-2011

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 2. KADEME ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYOEKONOMİK FARKLILIKLARININ RESİMLERİNE
YANSIMASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Fatih SEVİN

Danışman:
Doç. Dr. Mahmut ÖZTÜRK

BOLU-2011

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Fatih SEVİN'e ait "İLKÖĞRETİM 2. KADEME ÖĞRENCİLERİNİN SOSYOEKONOMİK FARKLILIKLARININ RESİMLERİNE YANSIMASI" adlı çalışma jürimiz tarafından Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir. .../.../20..

Akademik Unvan, Ad ve Soyad

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Mahmut ÖZTÜRK

Üye : Yrd. Doç. Serap YASA

Üye : Yrd. Doç. Dr. Meriç TUNCEL.....

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Gönül ÜLKER

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**THE SOCIO-ECONOMIC DIFFERENCE AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS AND THEIR REFLECTIONS ON THEIR PICTURES****Fatih SEVİN****The Thesis of Master****Painting Education Department****Supervisor: Associate Prof. Mahmut ÖZTÜRK****January 2011, xvii + 148 Pages**

The study of socio-economic differences in the secondary school students, to examine the effects of their images, pictures of students doing so, the socio-economic data, combined with personal information and to analyze the recommendations and aims to turn the light of the findings. Working group of research is totaly 22 students from one public an done private school of the city of Zonguldak. . Due to fact of working ethic schools names were not indicated. These 22 students were chosen randomly by maximum diversity according to the school population. Research indicates the reflection of the students who are different from the perspective of social-economic . This is a descriptive situation and fort his reason qualitative research model is based on.

All the datas which is required for research , literature screening and interview form were obtained from the pictures that the students done which is suitable for working aims. Related to institutional frame of the research boks and publications were screened and exact sources was determined which is directly related to the topic. The subject of the Picture and interview form was determined with the help of support of the expert. On the first part of the interview form there are personal information of the

students which are taken from the teachers. These informations were obtained without violating privacy policy. On the second part of the interview form there are students personal informations which are received from themselves.

This information was taken from students voluntarily as they wish to participate in the research. Two topics were presented to the students about what they draw as a picture. One is the picture of their kitchen and the other one is the picture of the topic if they were rich what they draw. The analysis of images, data received from teachers and students reflect the inner light of the students and the principles of interpretation of the item is made of plastic art.

As a result of socio-economic disparities, reflected in the motifs used by the students' paintings, poor students with low socio-economic level, higher socio-economic level of the students who were used by rich motifs. In accordance with the above findings, the teachers and suggestions for researchers are presented.

Keywords: Development, Socio-economic, Shanty, House, Pattern.

ÖZET

İLKÖĞRETİM 2. KADEME ÖĞRENCİLERİNİN SOSYO-EKONOMİK FARKLILIKLARININ RESİMLERİNE YANSIMASI

FATİH SEVİN

Yüksek Lisans Tezi

Resim-İş Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Mahmut ÖZTÜRK

January 2011, xvii + 148 Sayfa

Araştırma, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyo-ekonomik farklılıklarının, yaptıkları resimlere olan etkilerini incelemeyi, bunu yaparken öğrencilerin resimlerini, kişisel bilgi ve sosyo-ekonomik verilerle birlikte analiz etmeyi ve elde edilen bulgular ışığında öneriler getirmeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın çalışma grubu, Zonguldak İli merkez okullarından bir devlet ve bir özel ilköğretim okulu öğrencilerinden oluşan toplam 22 öğrencidir. Okul isimleri çalışma etiği açısından belirtilmemiştir. Yirmi iki öğrenci okul öğrenci sayısı dikkate alınarak maximum çeşitlilik örneklemeyle seçilmiştir. Araştırmanın öğrencilerin sosyo-ekonomik farklılıklarının resimlerine yansımaları betimsel bir durum olduğu için nitel araştırma esas alınmıştır.

Araştırma için gerekli veriler literatür taraması, görüşme formu ve öğrencilerin çalışma amacına uygun yaptığı resimlerden elde edilmiştir. Araştırmanın kuramsal çerçevesi ilgili yayın ve kitaplar taranmış, araştırma ile ilgili doğrudan kaynaklar tespit edilerek oluşturulmuştur. Yaptırılacak resimlerin konusu ve görüşme formu uzman desteği alınarak belirlenmiştir. Hazırlanan görüşme formunun birinci bölümünde öğretmenlerden alınan öğrencilere ait kişisel bilgiler, ikinci bölümünde ise öğrencilerden elde edilen kişisel bilgileri vardır. Bu bilgiler gizlilik ilkesi ihlal edilmeden, öğrencilerden araştırmaya katılma konusunda gönüllülük esasına göre alınmıştır. Öğrencilere yapacakları resimler için iki konu sunulmuştur; birincisi kendi

evlerindeki mutfak ortamlarının resmedilmesi, ikincisi ise zengin olmalarını düşlediklerinde neler yapabilecekleri konusudur. Yapılan resimlerin analizi, öğretmenlerden ve öğrencilerden alınan veriler ışığında öğrencilerin yansıttıkları iç dünyalarının plastik sanat öge ve ilkelerine göre yorumlanmasıyla yapılmıştır.

Sonuç olarak sosyo-ekonomik farklılıkların, öğrencilerin resimlerinde kullandığı motiflere yansıdığı, sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilerin zayıf, sosyo-ekonomik seviyesi yüksek öğrencilerin ise zengin motifler kullandıkları görülmüştür. Yukarıdaki bulgular doğrultusunda, öğretmenlere ve araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gelişim, Sosyo-Ekonomik, Gecekondu, Konut, Motif.

AILEM'E

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince destekleriyle beni yönlendiren ve katkıda bulunan danışmanım Doç. Dr. Mahmut ÖZTÜRK'e, değerli yorumlarıyla yardımda bulunan Yrd. Doç. Serap YASA'ya ve Yrd. Doç. Dr. Meriç TUNCEL'e teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitim sürecinde duyarlı yol göstericilerimiz olan AİBÜ Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş A.B.D.'nin değerli hocalarına ve beni bu süreçte varlıklarıyla, hoşgörü ve destekleri ile yalnız bırakmayan aileme şükranlarımı sunarım.

Etik İkelere Uyulduğuna İlişkin Metin

Yüksek lisans/doktora tezi olarak sunduğum “ İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Sosyoekonomik Farklılıklarının Resimlerine Yansıması” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.
...../...../20..

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
TESEKKÜR.....	viii
ETİK İLKELERE UYDUĞUNA İLİŞKİN METİN.....	ix
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	x
RESİMLER DİZİNİ.....	xvi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xvi
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
BÖLÜM I	
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem İfadesi.....	2
1.2. Alt Problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Varsayımlar.....	3
1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	3
1.7. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II	
2. KURAMSAL TEMELLER ve İLGİLİ LİTERATÜR.....	5
2.1. Bireyin Sosyal ve Duygusal Gelişimi.....	5
2.1.1. 2-5 yaş arasındaki sosyal ve duygusal gelişim.....	6
2.1.2. 5-12 yaş arasındaki sosyal ve duygusal gelişim.....	6

2.1.3. 12-18 yaş arasındaki sosyal ve duygusal gelişim.....	7
2.1.4. 12-18 yaş arasındaki bilişsel gelişim.....	8
2.2. Gelişimi Etkileyen Faktörler.....	10
2.2.1. Biyolojik etkiler.....	10
2.2.2. Çevresel etkiler.....	11
2.2.3. Ergenlikte sosyalleşme ve ahlak gelişimi.....	14
2.3. Resimde Mantık Dönemi (12-14 yaş).....	14
2.3.1. Yakın çevre özelliklerini yansıması olarak resim.....	16
2.3.2. Başkalarıyla ilişkinin bir göstergesi olarak resim.....	17
2.4. Türkiye’de Aile, Konut ve Ruh Sağlığı	19
2.4.1. Türkiye’de gecekondulaşma ve gecekondulaşmanın nitelikleri.....	22
2.4.2. Konut ve ruh sağlığı.....	29
2.4.3. Türkiye’de aile yapısı, yoksulluk, yaşam memnuniyeti nüfus hakkında bazı veri tabloları ve grafikleri.....	31
2.5. İlgili Literatür.....	36
BÖLÜM III	
3. YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırma Modeli.....	38
3.2. Çalışma Grubu.....	38
3.3. Veri Toplama Yöntemi.....	43
3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	43
BÖLÜM IV	
4. BULGULAR ve YORUMLAR.....	45
4.1. Birinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	45
4.1.1. Birinci öğrencinin kişisel verileri.....	45

4.1.2. Birinci öğrencinin resim verileri.....	47
4.1.3. Birinci öğrencinin bulgu ve yorumları.....	48
4.2. İkinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	49
4.2.1. İkinci öğrencinin kişisel verileri.....	49
4.2.2. İkinci öğrencinin resim verileri.....	51
4.2.3. İkinci öğrencinin bulgu ve yorumları	52
4.3. Üçüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	53
4.3.1. Üçüncü öğrencinin kişisel verileri.....	53
4.3.2. Üçüncü öğrencinin resim verileri.....	55
4.3.3. Üçüncü öğrencinin bulgu ve yorumları	56
4.4. Dördüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	57
4.4.1. Dördüncü öğrencinin kişisel verileri.....	57
4.4.2. Dördüncü öğrencinin resim verileri.....	59
4.4.3. Dördüncü öğrencinin bulgu ve yorumları	60
4.5. Beşinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	62
4.5.1. Beşinci öğrencinin kişisel verileri.....	62
4.5.2. Beşinci öğrencinin resim verileri.....	63
4.5.3. Beşinci öğrencinin bulgu ve yorumları	64
4.6. Altıncı Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	66
4.6.1. Altıncı öğrencinin kişisel verileri.....	66
4.6.2. Altıncı öğrencinin resim verileri.....	67
4.6.3. Altıncı öğrencinin bulgu ve yorumları	68
4.7. Yedinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	70
4.7.1. Yedinci öğrencinin kişisel verileri.....	70
4.7.2. Yedinci öğrencinin resim verileri.....	71

4.7.3. Yedinci öğrencinin bulgu ve yorumları	72
4.8. Sekizinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	74
4.8.1. Sekizinci öğrencinin kişisel verileri.....	74
4.8.2. Sekizinci öğrencinin resim verileri.....	75
4.8.3. Sekizinci öğrencinin bulgu ve yorumları.....	76
4.9. Dokuzuncu Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	78
4.9.1. Dokuzuncu öğrencinin kişisel verileri.....	78
4.9.2. Dokuzuncu öğrencinin resim verileri.....	80
4.9.3. Dokuzuncu öğrencinin bulgu ve yorumları	81
4.10. Onuncu Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	82
4.10.1. Onuncu öğrencinin kişisel verileri.....	82
4.10.2. Onuncu öğrencinin resim verileri.....	84
4.10.3. Onuncu öğrencinin bulgu ve yorumları	85
4.11. On Birinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	86
4.11.1. On birinci öğrencinin kişisel verileri.....	86
4.11.2. On birinci öğrencinin resim verileri.....	88
4.11.3. On birinci öğrencinin bulgu ve yorumları	89
4.12. On İkinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	90
4.12.1. On ikinci öğrencinin kişisel verileri.....	90
4.12.2. On ikinci öğrencinin resim verileri.....	92
4.12.3. On ikinci öğrencinin bulgu ve yorumları	93
4.13. On Üçüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	94
4.13.1. On üçüncü öğrencinin kişisel verileri.....	94
4.13.2. On üçüncü öğrencinin resim verileri.....	96
4.13.3. On üçüncü öğrencinin bulgu ve yorumları	97

4.14. On Dördüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	98
4.13.1. On dördüncü öğrencinin kişisel verileri.....	98
4.13.2. On dördüncü öğrencinin resim verileri.....	100
4.13.3. On dördüncü öğrencinin bulgu ve yorumları	101
4.15. On Beşinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	102
4.15.1. On beşinci öğrencinin kişisel verileri.....	102
4.15.2. On beşinci öğrencinin resim verileri.....	104
4.15.3. On beşinci öğrencinin bulgu ve yorumları	105
4.16. On Altıncı Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	106
4.16.1. On altıncı öğrencinin kişisel verileri.....	106
4.16.2. On altıncı öğrencinin resim verileri.....	108
4.16.3. On altıncı öğrencinin bulgu ve yorumları	109
4.17. On yedinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	110
4.17.1. On yedinci öğrencinin kişisel verileri.....	110
4.17.2. On yedinci öğrencinin resim verileri.....	112
4.17.3. On yedinci öğrencinin bulgu ve yorumları	113
4.18. On Sekizinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	114
4.18.1. On sekizinci öğrencinin kişisel verileri.....	114
4.18.2. On sekizinci öğrencinin resim verileri.....	116
4.18.3. On sekizinci öğrencinin bulgu ve yorumları	117
4.19. On Dokuzuncu Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	119
4.19.1. On dokuzuncu öğrencinin kişisel verileri.....	119
4.19.2. On dokuzuncu öğrencinin resim verileri.....	121
4.19.3. On dokuzuncu öğrencinin bulgu ve yorumları	122
4.20. Yirminci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	123

4.20.1. Yirminci öğrencinin kişisel verileri.....	123
4.20.2. Yirminci öğrencinin resim verileri.....	125
4.20.3. Yirminci öğrencinin bulgu ve yorumları	126
4.21. Yirmi Birinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	127
4.21.1. Yirmi birinci öğrencinin kişisel verileri.....	127
4.21.2. Yirmi birinci öğrencinin resim verileri.....	129
4.21.3. Yirmi birinci öğrencinin bulgu ve yorumları	130
4.22. Yirmi İkinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum.....	132
4.22.1. Yirmi ikinci öğrencinin kişisel verileri.....	132
4.22.2. Yirmi ikinci öğrencinin resim verileri.....	134
4.22.3. Yirmi ikinci öğrencinin bulgu ve yorumları	135

BÖLÜM V

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar.....	138
5.2.Öneriler.....	142
5.2.1. Görsel sanatlar dersi öğretmenlerine öneriler.....	142
5.2.2. Araştırmacılara öneriler.....	142

KAYNAKLAR.....	143
----------------	-----

EKLER.....	146
------------	-----

EK 1. Görüşme formu.....	146
---------------------------------	-----

ÖZGEÇMİŞ.....	148
---------------	-----

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1- Zonguldak Gecekondü Mahalleleri.....	28
--	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1- Türkiye'deki Ailelerin Genel Mutluluk Düzeyi.....	33
Şekil 2- Toplumda Aile İlişkilerinin Ne Yönde Gittiği ile İlgili Görüşler.....	33
Şekil 3- Öğrenim Durumuna Göre Mutluluk Düzeyi.....	34
Şekil 4- Yaş Grubuna Göre Mutluluk Düzeyi.....	34
Şekil 5- Hane Halkı Gelir Grubuna Göre Mutluluk Düzeyi.....	34
Şekil 6- Kazanç Memnuniyeti, 2003-2009.....	35
Şekil 7- Veri Toplama Araçları ile Alt Problemler Arasındaki Bağlantı.....	43

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1- Türkiye’de Gecekondulu ve Gecekondulu Nüfus

Tablo 2- Türkiye’deki Hane Halkı Gelirinin Hane Halkı İhtiyaçlarını Karşılama Durumu

Tablo 3- Kent – kır Hane Halkı Gelirinin Hane Halkı İhtiyaçlarını Karşılama Durumu

Tablo 4- Konut Bilgileri

Tablo 5- Aylık Aile Gelirleri

Tablo 6- Öğrenci Ailelerine Ait Otomobil Bilgisi

Tablo 7- Anne-baba Çalışma Durumu

BÖLÜM I

1. Giriş

Çocuğun kendini ifade etmesinde en etkili yollardan biri resim çizmektir. Resim çizmek, çocuğun önceden öğrenmiş olduğu bazı sözcük ve ifade biçimlerinden daha güçlü, daha yalın bir anlatım ve iletişim aracıdır. Çocuk, genellikle ailesi, kendisi ve arkadaşlarıyla ilgili yoğun duygusal konuları veya düşüncelerini sözlü olarak anlatamaz ya da anlatmak istemez. Ancak sanat yoluyla bu duygu, düşünce, korku ve hayal kırıklarının açığa çıkması ve ifadesi olanaklı hale gelir (Schirmacher, 2002). Çocukların sanat etkinlikleri sürecinde kullandıkları duygusal tepkileri veren simgeler, onların gördükleri, duydukları, bildikleri, dokundukları ve algılayıp kavradıkları olguların artistik-çizgisel betimlemeleridir. Dolayısıyla çocuğun resimlerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular, birçok yönüyle birlikte onun duygusal ve sosyal düzeyinin anlaşılmasında önemli bir araç olarak görülebilir.

Araştırmada Zonguldak İl'inde bulunan bir devlet okulundan 13 öğrenci ve bir özel okuldan 9 kişi olmak üzere sosyo-ekonomik seviyeleri yüksek ve düşük olabileceği düşünülen iki ilköğretim okulunun ikinci .kademe öğrencilerinden toplam yirmi iki kişilik öğrenci grubu incelenmiş olup, bu incelemede öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının öğrencilerin yaptıkları resimlere olan yansımaları değerlendirilmiştir. İki okul öğrencilerinden oluşturulan çalışma grubu sayısı örnekleme büyüklüğü formülüyle belirlenmiştir. Çalışma grubu oluşturulan okullar devlet okulu "A"İÖ, özel okul ise Özel "B"İÖ olarak adlandırılmıştır. Öğrencilerin buldukları yaş seviyelerinden hareketle çocuk resminde hangi dönemde oldukları, buldukları dönemin özelliklerini taşıyıp taşımadıkları, sosyo-ekonomik durumlarının maaş, oturlan konut tipi, ebeveynlerin meslekleri ve tahsil durumları, kira durumu, otomobile sahip olma, öğrencinin kendine ait odasının bulunup bulunmaması gibi faktörlerin öğrencilere yöneltilen sorulardan alınan cevaplarla tespit edilmeye çalışılması; bu faktörlerin öğrencilere yaptırılan " Zengin olsam ne

yapardım ?” ve “Evimizde yemek ortamı” konulu iki resim uygulamasına olan etkilerinin nasıl olduğu bulgularına ulaşılmaya çalışılmıştır. Tüm bu bulgulara ulaşılmaya çalışılırken yukarıda da belirtildiği gibi öğrencilere malzeme kullanımı serbest bırakılmak kaydıyla ikişer adet konulu resim yaptırılmış; okulların rehber servislerinden ve sınıf öğretmenlerinden öğrenciler hakkında bilgiler alınmış, öğrencilere ailesel durumlarını ve sanatçı ve müzik tarzı beğenilerini içerir sorular yöneltilmiştir. Bu sorular tez çalışmasında uygulama örneklerinden hemen sonra yer almaktadır.

1.1. Problem İfadesi

İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin sosyo-ekonomik farklılıklarının öğrencilerin yaptıkları resimlere etkisi nedir ?

1.2. Alt Problemler

- 1.Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?
- 2.Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?
- 3.Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?
- 4.Sosyo-ekonomik seviyesi düşük ve yüksek öğrenciler yaptıkları resimlere yansıyan farklılıklar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırma, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyo-ekonomik farklılıklarının, yaptıkları resimlere olan etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçtan yola çıkarak, yaşadıkları aile yapısı, çevresel özellikleri ve resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere etkisi incelenmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin resim yapmaya olan ilgilerinin yaptıkları resimlere olan etkisini incelemek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ve araştırmacılara öneriler getirmek, hedeflenmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin sosyo-ekonomik farklılıklarının yaptıkları resimlere olan etkisini inceleyen bu araştırma; öğrencilerin aile yapıları ve yaşadıkları çevreyi yaptıkları resimlere yansıttıkları durumlarını inceleyebilmek, sosyo-ekonomik farklılıkların en aza indirgenebilecek malzeme ve çalışmalarla öğrencilerin desteklenmesini ön görmek, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin öğrencilerin resim yapmaya olan ilgilerini tespit etmeleri açısından önemlidir.

1.5. Varsayımlar

Araştırmanın başlıca varsayımları aşağıdaki gibidir.

Öğrencilerin yaptıkları resimlerin verilen yönergelere uygun, gerçek duyuşsal imgelem özelliklerini yansıttıkları kabul edilmiştir.

Sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilerin mutfaklarında resimsel motifin az, sosyo-ekonomik seviyesi yüksek öğrencilerin mutfaklarında resimsel motifin daha fazla bulunduğu varsayılacaktır.

1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma, okullar, denekler ve veri aracı ile aşağıdaki gibi sınırlandırılmıştır.

- Zonguldak İli merkeze bağlı ilköğretim okullarından “A” İlköğretim Okulu ve Özel “B” İlköğretim Okulu’ndaki 2.kademe öğrencileriyle, uzman yardımı ile hazırlanmış görüşme formundaki sorularla ve öğrencilerin yaptığı resimlerle sınırlıdır.
- “A” İlköğretim Okulu 2.kademedan 13 öğrenci, Özel “B” İlköğretim Okulu 2.kademedan 9 öğrenci maximum çeşitlilik örneklemeyle seçilmişlerdir. Çalışma grubu 22 öğrenci ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Çekirdek Aile: Ne iki farklı nesilden ne de aynı nesilden iki ailenin bir arada bulunması söz konusu değildir. Çekirdek aile karı-koca ve varsa çocuklardan oluşur (Gezgin, 1997: 56).

Gecekondu: Kendisine ait olmayan yerde imar yasalarına aykırı sağlıksız, planlama ve teknik olanaklardan yoksun alelacele yapılmış konuttur

(<http://www.msxlabs.org/forum/mimarlik/241142-gecekondu-ve-gecekondulasma.html>.2010).

Kasaba Ailesi: Esas olarak küçük esnaf ve zanaatkâr, küçük tüccar, toprağını kendisi işlemeyen çiftçi, küçük memur ve bir ölçüde de işçi ailelerinden oluşur (Ozankaya, 1984).

Kent Ailesi: Kent ailesi uygarlaşmış, farklılaşmış ve örgütlenmiş kurumlarla çevrili etkin bir teknolojinin oluşturduğu sosyal çevrede yaşayan bir aile birimidir (Ozankaya, 1984: 291).

Köy Ailesi: Esas olarak tarım ve hayvancılık yapan ve bunu değişen ölçülerde de olsa, kendi tüketimi için yapan bir ailedir (Ozankaya, 1984: 231).

Olgunlaşma: Biyolojik aşamalardan oluşan büyüme süreci. Bu aşamaların ne zaman başlayacağını genlerdeki kalıtımla ilgili bilgiler belirler (Cüceloğlu, 1991: 583).

Özdeşleşme: Bir kimsenin bir başka bireyi ya da birey grubunu kendisine örnek alması ve taklit etmesi biçiminde harekete geçen savunma mekanizması (Cüceloğlu, 1991: 583).

Resimde Mantık Dönemi: 11-13 yaş arası bilincine varılmamış, gelişmiş bir zeka, gerçeğe yanaşma, hareket ve dramatik yöne eğilimi içeren çocuğun resimsel dönemi (Kehnemuyi, 2004).

BÖLÜM II

Araştırmanın ikinci bölümünde kuramsal temeller ve ilgili literatürle ilgili olarak çocuğun yaş aralıklarına göre sosyal ve duygusal gelişimi, bu gelişimi etkileyen faktörler, çocuğun resimsel bir dönem olan mantık döneminde gösterdiği özellikler, Türkiye’de aile tipleri, konut ve ruh sağlığı, gecekondular ve gecekondulaşma konularına değinilmiştir. Bölümün sonunda araştırmaya benzer konudaki çalışmalara değinilmiştir.

2.Kuramsal Temeller ve İlgili Literatür

2.1. Bireyin Sosyal ve Duygusal Gelişimi

Çocukluğun ilk yıllarında güven duygusunun gelişimi çok önemlidir. Bu duygunun kazanılabilmesi için annenin rolü diğer ebeveynlerden daha çok önem arz eder. Çocuk, annesine güvenle bağlanmışsa ve onun yanından hiç ayrılmayacağını düşünürse anneye olan güven ve bağlılık artar. Fakat bu durumun tam tersi yaşanırsa güvensizlik duygusu yaşanır.

Çocuğun anne ve babasına bağlı olması öğrenme sonucu ortaya çıkan bir davranış olabilir. Çocuk, birincil ihtiyaçlarını anne ve babasıyla giderdiği sürece onlara karşı olan bağlanma duygusu giderek artar. Çocuğun ilk iki yıl içinde geçtiği duygusal ve sosyal aşamaları üç temel basamakta toplanır:

Doğum-5 ay: Çocuk henüz kimseye bağlılık geliştirmiş değildir. Bu aşamada çocuk yabancılara ve kendini besleyen herkese gülümser. Beş ay civarına doğru çocuk kendisine bakan annesiyle özel bir bağlantı kurmaya başlar bağlılık dereceli olarak gelişir.

5-10 ay: Özel bağımlılık devresi. Çocuk kendisine bakan kimseye, çoğunlukla anneye özel bir bağımlılık geliştirir, ona daha çok gülümser. O yanından ayrıldığı zaman huzursuz olur, aşına olmayan sosyal durumlarda sığınılacak bir kucak olarak onu görür.

10-24 ay: Çocuk yavaş yavaş diğer kimselere, anneye olduğu kadar kuvvetli olmasa da, bağıllık geliştirmeye başlar. Baba, bakıcı kadın, büyükanne, abla, abi gibi kimseler çocuğun bağlandığı kimseler arasına girer. Fakat bu kimseler annenin yerini alamaz, çocuk en kuvvetli bağıllığını ikinci aşamada annesiyle kurmuştur ve anneye bağıllık, bu aşamada kuvvetini kaybetmez (Houston, Bee, & Rimm, 1983, aktaran: Cüceloğlu, 1991: 355).

2.1.1. 2-5 yaş arasındaki sosyal ve duygusal gelişim

Bu dönemde çocuk kendi girişimleriyle hareket eder ve başarmaya çalışır. Belli psikomotor davranışları artık kendisi yapmak isteyerek bedensel ve dil olanaklarıyla çevresiyle bağımsız ilişkiler kurmaya başlar. Çocukta bağımlılık bu devrede kendini pek göstermez ve çocuk sanki annesine gerek duymuyormuş gibi hareket eder. Fakat zor durumlarda kaldığında "başı sıkıştığında" başvuracağı ve yardıma çağıracağı kişi annedir. Bir yandan anne desteğine olan gereksinme diğer yandan bağımsız bir birey olarak kendi işini yapma isteği çocuğu etkiler (Rappoport, 1972, aktaran: Cüceloğlu, 1991: 357).

Çocuklar bu dönemde kendi olanaklarını kullanarak daha çok bireysel oyunlarını oynarlar. Paralel oyun adı verilen çocukların bir arada fakat kendi oyununu oynaması özelliği yine bu dönemde görülür. Daha sonraları bu durum çocukların oyun içinde rol paylaşmalarına ya da görev paylaşmalarına doğru gelişir. İyi ilişkiler kurabilen çocukların davranışları bebeklikte kazandıkları güven duygusu ile bağlantılıdır.

2.1.2. 5-12 yaş arasındaki sosyal ve duygusal gelişim

5-12 yaş dönemi çocukların okul çağıdır. Erikson'un psiko-sosyal gelişimi kuramında da olduğu gibi bu dönemde beklentilere uygun başarılar çocuğu cesaretlendirirken, tersi bir durum söz konusu olduğunda çocuk aşağılık duygusuna da kapılabilir. Burada çocuğun daha önceki dönemde kazanması gerektiği güven duygusu çok önemli olup, okul döneminde başarılı olmalarını tetikler. (Cüceloğlu, 1991).

Birçok becerinin öğrenildiği bu devrede çocuğun sosyal ilişkilerinde de bir süreklilik ve bilişsel gelişiminde de hızlı bir gelişme vardır. Çocuklar bu dönemde

genellikle kendi cinsleriyle arkadaşlık kurar ve vakitlerini kendi cinsleriyle geçirirler. Freud'un psikoseksüel gelişim kuramına göre çocuklarda görülen bu dürtü, kendini davranış şeklinde göstermez daha çok örtük (latent) bir şekilde ortaya çıkar.

Kohlberg'in kuramına göre ise çocuklar bu dönemde kendi cinsiyet rollerini öğrenmeye başlarlar. Söylenilecek en kesin şey bu yaştaki çocuklar arasında arkadaşlığın gittikçe önem kazandığıdır. Arkadaşlığın önem kazanması bundan sonraki ergenlik devresinde de sürer ve yaşıt gruplarının baskısı ailenin etkisine denk hatta ondan daha da üstün olmaya başlar (Cüceloğlu, 1991).

2.1.3. 12-18 yaş arasındaki sosyal ve duygusal gelişim

Bu dönem ergenlik çağı olarak bilinir. Ergen, bu çağda benliğini bulmaya çalışarak arkadaşlık veya mesleki olarak bulunmasını istediği konumu netleştirmek ister. Marcia'ya göre ergen özdeşleşmesini sağlamak için bazı statülerin özelliklerini taşır (Cüceloğlu, 1991: 359).

Bu statüler şunlardır:

Dağınık kimlik: Ergen önündeki seçenekleri değerlendirerek henüz bir özdeşleştirme gerçekleştirmemiştir.

Körü körüne bağlılık: Birey kendisine daha önce öğretilen ana-babanın görüş ve değerlerine körü-körüne bağlıdır. Bireysel bir deneyim geçirmeden sanki kendi değerymiş gibi ana-babanın görüş ve değerlerini sürdürür.

Askıya almak: Özdeşleşme krizinin yaşandığı bu dönemde birey inandığı tüm değerlere bir göz atarak hiçbir değere bağlı kalmadığını fark eder ve kendisini askıya alır.

Özdeşleşmenin başarılması: Birey inandığı tüm değer ve görüşleri gözden geçirerek kendisine en uygun özdeşleşmeyi gerçekleştirir ve bu özdeşleşmeye bağlanır.

12-18 yaş arası birey çevresiyle en çok sorun yaşayan ya da çevresiyle örtüşmeyen yanları yüzünden kendisinde eksiklikler hisseden bireydir. Yaşanılan dengesizlik bireyi zamanla gelişimin tamamlanması yolunda başarıya götürür. İnsan davranışı incelenirken bireyin içinde yetiştiği kültürel ve sosyo-ekonomik ortamın

etkisini hesaba katmamak büyük bir hata olur. Örneğin, Türkiye’de onlu yaşlardaki çocukları incelerken onların diğer Avrupa ülkelerinde bulunan çocuklara göre oldukça farklı oldukları gözlenir. Bu fark şüphesiz ki sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklardan doğar.

Onlu yaşlardaki çocuklar en çok hangi faktörlerin etkisinde kalırlar? Sorusu sorulursa çok çeşitli faktörlerin, başta yakın çevre ve ailenin etkisi görülür. Amerika’da yapılan araştırmalar 13-15 yaşları arasındaki çocukların en çok arkadaş grubunun etkisinde kaldığını gösterir (Coleman, 1980, aktaran: Cüceloğlu, 1991: 360).

2.1.4. 12-18 yaş arasındaki bilişsel gelişim

12-18 yaş arası devrede zihinsel gelişim somut operasyonlardan formel operasyonlara (formal operations) geçer. Formel operasyonlar düzeyine gelen birey artık yetişkin dünyasıyla tam bir iletişim içine girmeye hazırdır, çünkü bilişsel gelişimin en son aşamasına gelmiştir. Formel operasyonlar gelişirken bireyin yapısı da gelişir ve bireyin ahlak anlayışında olduğu kadar kendini algılayışında da temel değişiklikler yer alır. Piaget’ye göre formel operasyonların gelişimi 12 ile 14 yaş arası devrede başlar. Operasyon öncesi çocuk eliyle nesnelerin yerlerini değiştirip belirli bir sıraya koyabilir. Somut operasyonlar devresindeki çocuk düzenlemeyi semboller aracılığıyla zihninde yapabilir. Formel operasyonlar devresinde ise çocuk semboller düzeyinden bir aşama ötesine giderek düşünce düzeyine ulaşır. Bu düzeye ulaşan bir çocuk belirli bir sorunu çözebilmek için değişik hipotezler geliştirir ve her hipotezi birer birer dener. Çocuğun düşüncesine ve sorunlara yaklaşmasına bir düzenlilik, formel yapı, akıl yürütme süreci gelmiştir. Somut operasyonlar devresindeki çocuk var olan nesnelere gösteren sembollerle düşünürken, formel operasyonlar devresindeki çocuk olası (muhtemel) seçenekler üzerinde düşünebilir.

Mantıksal düşüncenin kendini gösterdiği düşünce tarzlarından biri tümdengelimdir. Tümdengelim düşünce tarzında (deductive reasoning) belirli bir genelleme, doğruluğu kabul edilen bir temel düşünce alınır ve bu düşüncenin doğurduğu olasılıklar bulunur. Bu düşünce genellikle şu tip cümle yapısıyla kendini gösterir: Eğer A doğruysa, o zaman B'nin doğru olması gerekir. Örneğin. "Eğer Erikson'un

kuramı doğrusa. o zaman 12 yaşındakilerin düşüncelerinde formel operasyonlar gözleyebilmeliyiz." Küçük çocuklarda gözlenen daha fazla tümevarım (inductive reasoning) türünden akıl yürütmedir. Annem köpekten korkmuyor, babam köpekten korkmuyor. Öyleyse benim de köpekten korkmamam gerekir" gibi. Bu tip akıl yürütme türünde çocuk tek tek deneyimleri aracılığıyla bir genellemeye ulaşır. Yetişkinler hem tüme varım hem de tümünden gelim akıl yürütme biçimlerini kullanırlar. Bilişsel aşamasının bu devresine gelen çocuk 14 yaşından sonra, aynı bir yetişkin gibi her iki tür akıl yürütmeyi de kullanabilir (Cüceloğlu, 1991: 359).

Her birey formel operasyonları tam anlamıyla geliştiremeyebilir. Bilimsel düşünmenin ve mantıksal konuşmanın son derece önem verildiği Batı uygarlığında dahi yetişkinlerin ancak %60'ının tüm formel operasyonları geliştirebildiği tahmin edilmektedir. Bilim ve teknolojinin toplumsal ve kültürel yaşantıların temeli olmayan diğer uygarlıklarda, bu oranın daha da düşük olduğu düşünülmektedir. Piaget bu durumu bir etkileşim olayı olarak yorumlar, başka bir deyişle bilimsel bakımdan formel operasyonlara hazır hale gelen birey, çevreden bu yönde uyarım ve teşvik görürse gelişmesini tamamlar. toplumsal çevre bu düşünsel gelişmeyi beğenmiyorsa ve birey kendini mantıksal düşünmesinden dolayı toplumdan yabancılaşmış hissediyorsa, bu tip düşünmeden uzaklaşır.(Inhelder ve Piaget, 1958, aktaran: Cüceloğlu, 1991: 353).

Yukarıdaki açıklamaya ek olarak Piaget, içinde yetiştiği kültürel ve toplumsal çevrenin çocuğun bilişsel gelişimini şu şekilde etkilediğini açıklar: Çocuk bir aşamadan diğerine, daha önceki aşamadaki düşünce tarzı yetersiz kaldığı ve çevresine uyum yapabilmek için zorlandığı için geçer. Bazı toplumlarda çocuk formel operasyonları kullanmak için zorlanmaz, doğa ve toplum çevresine uyumunu somut operasyonlar aşamasındaki düşünce tarzıyla yapabilir. Belki de bilim ve teknolojinin baskın olmadığı tarım ülkelerinde. Formel operasyonların gelişmesi bu nedenle durur. Bilimsel ve teknolojik bilginin her aşamada gerekli olduğu endüstrileşmiş ülkelerde, formel operasyonlara dayalı düşünce biçimi, bireyin eğitimini başarıyla tamamlayıp doktor, mühendis, bilgi işlem uzmanı gibi başarılı bir meslek sahibi olabilmesi için gereklidir. Böyle toplumlarda eğitimin temelini formel operasyona dayalı düşünce oluşturur (Cüceloğlu, 1991: 353).

2.2. Gelişimi Etkileyen Faktörler

Çocuğun gelişimi süresince çevrenin ve biyolojik etkenlerin etkisinden söz edilebilir. İnsan gelişimi denildiği zaman döllenmeden başlayarak, yaşamın sonuna kadar yer alan süreç anlaşılmaktadır. Araştırmacılar insan gelişimi üzerinde durulmaya başladığı ilk anlardan itibaren şu soruya yanıt aramışlardır: Gelişimi doğuştan getirilen özellikler mi belirler, yani gelişimde önemli olan kalıtım mıdır? Yoksa gelişimde önemli olan geçirilen yaşantılar ve çevresel koşulların, başka bir deyişle öğrenme yaşantılarının niteliği midir?

2.2.1. Biyolojik etkiler

Gelişimde biyolojik durumlar genetik ve çevresel bir takım etkilerin sonucu ortaya çıkmaktadır. Döllenen yumurtadan başlamak üzere insan büyümesinin her bir organının nasıl gelişeceğine ve yaşamının ilk anından ölünceye kadar her bir aşamada ne gibi özellikler göstereceğine dair bilgiler genlerde depolanmıştır.

İnsanın bedensel, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel, zihinsel ve ahlaki olarak başkalarından farklı davranışlara ve özelliklere sahip olmasının ardında onun soyaçekime bağlı kendine özgü niteliklere sahip olmasının yanında, bu özelliklerin değişik çevresel etkilere maruz kalması da yatar (Kulaksızoğlu, 2006: 12).

Biyolojik gelişim çocuğun ince motor becerilerine etki ettiği gibi biyolojik olgunlaşmayla birlikte de çocuklar daha kontrollü, bağımsız hareket ederler. Çocuğun biyolojik gelişiminin altında biyolojik olgunlaşmanın yattığını artık kesinlikle biliyoruz. Boyumuzun uzaması, elin kolun büyümesi için yeni bir beceri öğrenmemize gerek yoktur. Zamanı gelince organlar gelişmesini yapar. Zamanı gelince bu gelişme durur. Bebeğin oturması, emeklemesi, yürümesi gibi hareket gelişmesi de biyolojik olgunlaşmaya dayalı bir süreçtir (Cüceloğlu, 1991: 361).

Biyolojik olgunlaşma:

Düşüncenin ve algılamanın gelişmesinde de biyolojik olgunlaşma önemli bir rol oynar. Beynin gelişmesi çocuk doğduktan sonra devam eder ve miyelinlenme yoluyla sinir hücreleri birbirlerinden daha bağımsız uyarma ve uyarılma olanağına kavuşur. Miyelin tabakası oluşurken beyinde başka bir süreç daha olur: Hücreler

birbirleriyle bağlantı kurmaya ve işlevsel gruplara ayrılmaya başlarlar. Her iki süreç de olgunlaşmaya bağlıdır (Tanner. 1970, aktaran: Cüceloğlu, 1991: 361).

Örnek vermek gerekirse bir çocuk, gömleğinin düğmelerini iliklebilmesi için el-kol-göz koordinasyonu sağlamak ve bunları yaparken de eş güdümlü olarak düşünmek zorundadır. Olgunlaşma gerçekleşmeden tüm bu aşamaları gerçekleştirmesi olanaksızdır. Bu iki sürece bağlı olarak bilişsel gelişmenin temelinde olgunlaşmanın yattığı söylenilebilir.

2.2.2. Çevresel etkiler

İnsanın gelişiminde etkili olan çevresel koşullar hemen hemen döllenme ile başlar. Anne karnındaki canlının içinde yaşadığı koşullar (rahmin ısısı, ışığı, sesler, annenin aldığı besinler ve annenin ruhsal, duygusal durumu), doğum öncesindeki canlının büyümesine ve gelişmesine etki etmektedir (Kulaksızoğlu, 2006: 12).

Çevre üç ana boyutta incelenebilir.

Ekonomik Düzey:

Amerika Birleşik Devletleri'nde fakir ortamdaki çocukların zihinsel gelişmelerinin zengin ortamdaki çocuklara göre daha yavaş olduğunu yapılan psikolojik araştırmalar göstermiştir. Bu farklılık 4 yaşından itibaren kendini göstermeye başlar. Hem zeka hem de bilişsel gelişme ölçümlerinde kendini gösteren bu farklılık nereden kaynaklanır? Çevredeki hangi özellikler bu sonuçlara götürür. Yukarıdaki soruya verilen cevaplardan biri, çocuğun beslenme biçiminde yatar. Fakir ortamdaki çocukların anneleri ya cahillik ya da parasızlık sonucu daha yetersiz beslendiklerinden, gebeliklerinin ilk günlerinden itibaren beslenme farklılıkları doğmaya başlar. Fakat Amerika'daki araştırmalar yetersiz beslenme faktörünü ortadan kaldırdıktan sonra da, fakir ortamdaki çocukla, zengin ortamdaki çocuk arasında zeka ve bilişsel gelişim farklarını ortaya koymuştur. Demek oluyor ki, beslenme yetersizliği zengin ve fakir çocukların arasındaki farklılıkları tümüyle açıklayamaz. Yapılan araştırmalar, Amerika'da fakir annelerin çocuklarına daha az ilgi gösterdiklerini, çocuklarına karşı daha haşin ve sert davrandıklarını ve çocuğun ilgi ve isteklerini pek hesaba katmadan kendi isteklerini birinci planda tuttuklarını göstermiştir. Annelerin bu tip davranışları, çocuğun zihinsel ve duygusal gelişimini

önler. Görülüyor ki, çocuk yeterli gıda alsa bile, bizzat fakirliğin kendisi, zihinsel gelişimi önler. Fakirlikle beraber gelen bir etkileşim türü vardır. İşte esas sorun, çocuğun ana-babasıyla bu cins etkileşiminde yatar. Türkiye'de yapılan araştırmalar daha farklı özellikler ve sonuçlar verebilir. Eğitim yapmış, meslek sahibi ve dolayısıyla iyi gelir düzeyinde bulunan, büyük şehirde oturan ana-babaların çocuklarıyla, küçük kasabada oturan orta gelirli bir aile ortamında yetişen çocukların zihinsel ve sosyal gelişmelerinin karşılaştırması yapıldığında iki grup arasında anlamlı bir fark bulunacak mıdır? Annesi evde oturan, çevresinde dede, hala, amca gibi kendisini seven kimselerden oluşan daha yoğun bir etkileşim ortamındaki kasaba çocuğu, annesi çalışan ve sabahleyin erkenden anaokuluna bırakılan büyük şehir çocuğundan daha süratli gelişir. Ailenin gelir düzeyinin çocuğun gelişimiyle doğrudan bir ilişkisi olmadığı, çocuğun etrafındaki kişilerle kurduğu ilişkinin sayısının ve içeriğinin, çocuğun gelişimini belirleyen temel etkenler olduğu söylenebilir (Cüceloğlu, 1991: 362).

Okul:

Okula gitmeyle bilişsel gelişim arasında bir ilişkinin bulunduğu gözlenmiştir. Okula giden çocuklarda gerek somut, gerekse formel operasyon devrelerinin gelişimi, okula gitmeyen çocuklara göre daha hızlı olmuştur. Okula gitmeyen çocukların büyük bir kısmı formel operasyonları geliştirememişlerdir (Sharp, Cole, & Lane, 1979, aktaran: Cüceloğlu, 1991: 362).

Demek ki, formel operasyonları gerekli kılan bir çevre yarattığı için okul yaşantısı çocuğu gelişmeye zorlamaktadır. Okula gitmeyen çocuk böyle bir gereksinmeye sahip değildir. Daha önce okula gidemeyip okula gitme olanağı bulan çocuklarda formel operasyonların süratle geliştiği bireylerde arkadaşlar daha fazla etkin olur. Bilişsel gelişiminde formel operasyonlara geçmiş ahlaksal gelişiminde belirli ilkelere ulaşmış birey arkadaşlarının etkisinden bağımsız karar verebilir. Yapılan araştırmalar aileyle olan ilişkinin kuvveti ve türünün en önemli etkenlerden biri olduğunu göstermektedir. Görülmektedir ki duygusal gelişim, bilişsel gelişim, ahlaksal gelişim ve sosyal gelişim el ele gitmekte birbirlerini etkileyerek bireyin gelişiminin tümünü belirlemektedir (Cüceloğlu, 1991: 362).

Aile İçindeki Yaşantı:

Aile içindeki bireylerle çocuğun kurduğu ilişki çocuğun gelişimini etkileyen en önemli etken olarak kendisini gösterir. Burada sorulacak soru şudur: "Hangi tür aile ilişkisi çocuğun gelişmesinde en verimli ortamı yaratır?"

Baumrind (1972)  ocuk yetiştirme türü tanımlar:

Bilinçli otorite (authoritative): Çocuğun aile içinde önemli bir insan olduğu kuşkusuz kabul edilmiştir ve ana-baba çocuğa sevgi, ilgi ve onun gereksinmelerine duyarlılık gösterir. Sevgi ve ilginin yanı sıra, çocuğun neyi yapabileceği ve neyi yapamayacağı açık ve seçik bir biçimde belirlenmiştir ve temel ilkelerden hiçbir zaman vazgeçilmez. Örneğin, ocuk konuştuğu zaman onun söyledikleri dikkatle dinlenir ve her sorusuna, ocuk tatmin oluncaya kadar sabırla cevap verilir. Ancak, ocuğun kendi oyuncaklarını kendisinin toplaması söylenmişse bu görevinden hiçbir zaman affedilmez. Oyuncaklarını toplamadığı zaman çocuğa hatırlatılır ve ocuk uyum göstermezse mutlaka uygun biçimde cezalandırılır. Bilinçli otorite, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun ortam hazırlarken, onun duyuşsal ve zihinsel gelişimi için de yapıcı ve aynı zamanda uyulması gereken kural içerikli bir sistemdir (Cüceloğlu, 1991: 363).

Baskıcı otorite (authoritarian): Çocuktan yalnız itaat etmesi beklenir, onun düşünmeye, konuşmaya ve kendisine özgü bir dünya geliştirmeye hakkı yoktur. Ana-baba ocuk sevgisini ona gösterilen haşin ve sert disiplinle ifade eder. Baskıcı tutum, çocuğun ileride zgven eksikliğine sebep olacaktır. ocuk her yapması gereken işte kendisini ailenin onayını almak zorunda hissedecektir. Bu tutum tutuk bir kişiliğin yetişmesine zemin hazırlar.(Cüceloğlu, 1991: 363).

Sınırsız hoşgörü (permissive): Çocuğun her istediği yapılır, çocuğa hiçbir sınır tanınmaz, hiç ceza verilmez. Gelişim psikologları, bu üç ocuk yetiştirme türünden ilki olan bilinçli otoritenin en verimli ocuk yetiştirme tarzı olduğunu söylerler. Bilinçli otoritenin hakim olduğu ilişkilerden oluşan bir aile ortamında ocuk gelişimini daha iyi yapar ve yalnız bilişsel yönden değil, duygusal ve sosyal yönden de başarılı olur (Cüceloğlu, 1991: 363).

2.2.3. Ergenlikte sosyalleşme ve ahlak gelişimi

Çocuklar büyüdükçe arkadaşına verdikleri önem artar. Yedi yaşlarından sonra arkadaşlarının çocuk üzerindeki etkisi artmaya başlar. Ergenlikte arkadaşına verilen değer artar. Çünkü ergenlerin arkadaşına ile ilişkileri anne-babaları ve öğretmenleriyle kurdukları ilişkiden farklıdır. Büyüklerle genellikle otoriteye dayalı bir ilişki vardır. Anne – baba yol gösteren, doğruları söyleyen ve karar verendir. Buna karşılık akranlarla beraberlik daha eşitlikçi bir sosyal teması gerekli kılar. Ergen aileden gelen değer yargılarıyla arkadaş çevresinden gelen değer yargılarını uzlaştırma çabası içindedir. Genç kendisini inşa etme fırsatını en iyi arkadaş çevresinde bulur. Çocuğun doğumundan itibaren büyüdükçe birçok sosyal ve psikolojik ihtiyaçları ortaya çıkar. Türünden olanlarla bir arada olma ihtiyacı veya dürtüsü en alt seviyeli canlılarda bile görülür. İnsanlar da diğer insanlarla bir arada yaşamak isterler ve çevreleri ile uyum içinde olma ihtiyacındadırlar. Sosyal gelişme, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilebilir biçimde davranmayı öğrenme sürecidir. Bebek kendinin merkez olduğu anlayıştan kurtulup, uyumlu bir yetişkin olmaya doğru bir gelişme gösterir (Staton, 1962: 49, aktaran: Kulaksızoğlu, 2006: 82).

Ergen, bu dönemde daha serbest ve kendisine ait olan adımlar atmak ister. Bunu yaparken bazen ebeveynlerini de karşısına alır; kendi düşüncelerinin kabul edilebilir olmasını ister. Her fırsatta kendisini daha eşitlikçi bir ortam olarak gördüğü akran gruplarına adapte etmeye çalışır.

2.3. Resimde Mantık Dönemi (12-14 Yaş)

Ergenliğin başlangıcına rastlayan bu dönemde çocukların giderek doğal çevrelerinden haberdar oldukları dikkati çeker. Çocuk ya da ergen bu dönemde yakın çevresinde gördüğü objelerin orantılarını, boyutlarını, derinliklerini çizgilerine yansıtmaya çalışır. Bu evrede insan figürünün büyük bir ayrıntıyla çizildiği ve tahmin edileceği gibi, cinsel özelliklerden haberdar olmanın büyük ölçüde arttığı, bunların resme yansıdığı gözlenmektedir. Bu yaştan sonra genç, mantık çağına girmiş sayılır. Doğa olaylarını, çevresinde olup biteni, yalnız somut değil, soyut düşünceleri toplayıp biriktirip kavramlaştırıp öğrenir. Bunu kendi yorumuyla dışarı

yansıtır. Önceleri okul çağında ve ön ergenlik çağında bu eleştirel yaklaşım güvensizlikten kaynaklanan bir yaklaşımla yalnız gerçeği yansıtma becerisine yönelmişken, bu yaştan başlayarak giderek ve artarak sanatsal değerlere yönelir. Kendi çalışmalarına hem de başkalarının yapıtlarına karşı eleştirel davranışı gelişir. Çizimi artık sanatsal yaratma şeklini alır. Resimsel birçok sorun artık öğrenilerek çözülür. Örneğin renk sorunu; renklerin birbiriyle ilişkisindeki etkileşim, renk karışımları, rengin duygusal ve anlatımsal etkileri araştırılarak öğrenilir. Okul çağında ve ilk ergenlik çağında resimde kaybolan bütünlük tekrar kazanılır. Genç, öğrenerek bütünü kavrar. Bu öğrenme çok boyutlu bir öğrenmedir (Kırıçoğlu, 2002: 96).

Gençlik öncesi, bunalım çağı, ergenliğin ilk habercisi sayılan bu dönem oldukça kritik bir durumun işaretlerini verir. Dolayısıyla çocukluk ve ergenlik yıllarında resim temalarının en coşturucu olanları gerçeğe ve hayal gücüne dayalı olanıdır. Örneğin, doğal afetler-fırtınalar, korkulu psikolojik temalar, şiddet öğeleri, gerçek üstü öyküler, sirk, göçmenler, tarlada çalışanlar, film yıldızları, kahramanlar vb. etkili olan konulardır (Artut, 2002: 227).

Zekânın ve gerçeğe yanaşmanın bilincine varılmamıştır. Hareket ve oran-orantı hissedilmeye, kompozisyonlarda gerçeği yansıtma isteği hissedilmeye başlanmıştır.

Mantık dönemi, bu çağlara yaklaşan gençliğin bunalımının bir habercisidir. Çocuk 'başkaldırma' devrinden çıktığı an, zeka ve mantığının yardımı ile bazı güçlükleri çözebilme yeteneğine sahip olduğu halde, yine de büyük bir anlamda çocuk kalmıştır. Onda zengin bir yaratma gücü vardır. Oysa bir yetişkin, imgelem ile ilişkisini, eleştirme bilinci yüzünden kaybetmiştir (Kehnemuyi, 2004: 31).

Genç, eklemeleri görüp resme aktarır. Uzakta ve yakındaki eşyaların boyut ayrımları gösterilir. Ufuk çizgisi görsel olarak fark edilir. Yakın ve uzak renklerin değişimi söz konusudur. Öznel olan çocuklarda duyguya bağlanan renkler kullanılır. (Kırıçoğlu, 2002a, <http://www.resimkalemi.com/çocuk-egitimi-gelisimi>, 12 Temmuz 2010'da erişildi).

Aslında gençler için bu sahte doğalcılık döneminin en zor tarafı kendisini çizmektir. Bireylerin kendi kişiliklerini çizimlerine yansıttıkları görüşü psikolojik açıdan destek görmüştür. Yine bu dönemdeki çocuğun renk farklılıklarından haberdar olduğu ve rengi en iyi biçimde kullandığı görülmektedir. Bu evrede çocuklar ne çizeceklerini uzun düşünürler. Yaptıklarını beğenmezler, olması gerektiği biçimde yapamadıklarını sanıp cesaretlerini yitirirler. Çocuğun bu yıllarda kendini anlatma gücüne olan güveni sık sarsılır. Kısaca yaratıcı etkinliklerinde beceriksiz ve şaşkındırlar. Fiziksel, zihinsel ve duygusal büyüme sonucu, artık daha önceki yıllarda kullandıkları üslup onları doyurmaz (Yavuzer, 1992: 67).

2.3.1. Yakın çevre özelliklerinin yansıması olarak resim

Çocuklar yaptıkları resimlerde çoğu kez yakın çevrelerinde olup bitenleri, kendi duyuşsal yorumlarıyla aktarırlar. Bireysel özelliklerine uygun olarak ürünlerini sergilerler; bu ürünleriyle kendi çevrelerini ve kendilerini algılayış biçimlerini yansıtırlar.

Parçalanmış Aileden Gelen Çocukların Resimleri:

Resim sadece çocuklarla ilgili bir takım bilgiler vermekle kalmaz, aynı zamanda onların düşünce yapılarıyla kendi aralarında ve yetişkinlerle olan ilişkilerindeki problemleri çözüme biçimlerini de yansıtır. Parçalanmış aileden gelen çocuklar, resimlerinde içinde buldukları oramdaki mutsuzluklarıyla özlemlerini dile getirmeye çalışırlar. Parçalanmış aile ortamı, değişik yaştaki çocukları farklı biçimlerde etkilemektedir. Anne–babanın ayrılması sonucu çocuklarda görülen kısa süreli etkiler şöyle özetlenebilir:

Ergenlik dönemindeki gençlerde:

Anne babaya karşı geliştirilen öfkeli ve düşmanca tavırlar

Bunalım görüntüsü

Düşük okul başarısı

Özellikle matematikte düşük başarı

Utanma

Gelecekteki ekonomik durumlarının kötüleşeceğinden endişe etme gibi tepkiler görülür (Yavuzer,1992: 113).

Parçalanmış aileden gelen çocuk, yaş düzeyine, gelişim özelliğine, anne-babanın kendisine gösterdiği zaman ve ilgiye koşut olarak farklı şekilde etkilenir. Ailede iletişim kopukluğu, aileyi konu alan resimlerde açıkça görülmektedir. Resimde aile üyelerinin birinin veya birkaçının eksikliği (annenin, babanın, kardeşlerin, aile içinde yasayan diğer fertlerin hala, amca, dede, ninenin, vs. çizilmemiş olması) aile fertlerini çizmeyi reddetmesi, ebeveyn figürlerinin olmaması parçalanmış aileyi, sevgi eksikliğini, anne, baba ve çocukların arasına nesnelere yerleştirilmesi, aile bireylerinin arasına köprü, gökdelen evler, yol, ırmak, ağaçların çizilmesi, iletişim problemlerinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir (Yavuzer, 1992: 113).

Aile İçindeki Baskıyı Dile Getiren Resimler:

Çocukların resimlerinde yansıttığı aile içindeki şiddet, üveylik durumları, otoriter güce karşı koyamama, kabullenme ve bastırma gibi sahneler sıklıkla görülür. Bu tür resim yapan çocukların çoğunda aşırı kıskançlık, kurallara aykırı hareket etme, şiddet eğilimleri gösterme, derslerinde başarısızlık gibi özellikler gözlenir. Çocukların davranışlarına, duygularına ket vuran aile içindeki baskıcı, koruyucu, otoriter tutumlar onları sınırlamakta ve bu duygu durumlarını sahnelemeye itmektedir. (Yavuzer, 1992).

2.3.2. Başkalarıyla ilişkinin bir göstergesi olarak resim

Marvin Klepsch ve Laura Logie, *Çocuklar Çizer ve Anlatırlar* adlı yapıtlarında, çocuk resmindeki çizgilere psikolojik yorumlar getirmişlerdir. (Yavuzer, 1992: 18).

Yavuzer (1992: 18)'in de belirttiği gibi çocuk resimlerindeki figürlerde ve şemalarda yansıtılan psikolojik, sağlıksal, çevresel ve aile yaşantısı gibi faktörlerin nasıl temsil edildiğine bir göz atılırsa:

Büyük veya çok küçük kafanın çizilmesi zihinsel aktivite de problemlerin olduğunu, zihinsel geriliği ifade eder. Vücudun organlarının çizilmemesi veya eksik bırakılması endişe duyulan, rahatsızlık hissedilen kısımları yansıtır. Kolların abartılı çizimi aile içi ve çocuğa yönelik şiddeti, kolların çizilmemesi ise güç ve kuvvetin azlığını, ağzın büyük veya küçük çizimi dil ve konuşma problemini; ağzın

çizilmemesi iletişim problemlerini yansıtır. Gözlerin büyük çizimi merakı, boş ve anlamsız bakan gözlerin olması görme problemini ve görmeye bağlı öğrenme problemlerini, burunun abartılı çizimi astım, bronşit vb. solunum yoluna bağlı problemlerin olduğunu, burunun çizilmemesi güç savaşını, güçsüzlüğü, desteksizliği, kulakların normalinden farklı, büyük veya küçük çizimi işitmeye bağlı problemlerin olduğunu; ellerin çok büyük çizilmesi dayağı, şiddeti, çalma eylemlerini, çok küçük çizilmesi ise güvensizliği, çevreye uyum güçlüğü; ayakların abartılı çizimi kendine olan güveni, küçük çizilmesi ise güvensizliği ve yardımsızlığı; cinsel organların çizimi saldırganlığı, aşırı endişeyi ve anne babayı çıplak görmüş olmayı temsil etmektedir. Tüm bunlardan referans alarak çocukların kurdukları iletişimi resme nasıl yansıttıkları incelenirse ;

İletişim kopukluğu:

Yakın çevre ilişkilerini konu alan resimlerde açıkça ifade edilen şeylerin ötesinde çizimlerin öyle biçim ve içerik özellikleri vardır ki, bunlar çocuğun duygu ve tutumlarını simgesel olarak anlatır. Aile üyelerinin resmini çizerken, bu özellikler çocuk tarafından bilincinde olmaksızın dışa vurulur. Bu özelliklerin yorumlanması, yüzeysel yapının, altta yatan daha büyük gerçekliğin örtüsünden başka bir şey olmadığına inanan uzman için büyük önem taşır. Kendilerini dışlanmış hisseden çocukların resimlerinde çoğu zaman çocuğun kendini grubun dışında bıraktığı görülür. Yalıtlanmışlık duyguları ayrıca uzaklıkla, psikolojik (ruhsal) alan gereksinmesiyle de ifade edilebilir; bu durumda çocuk kendisini, ana-babasından araya bir eşya yerleştirerek ayırır (Yavuzer, 1992: 88).

Anne ve baba figürlerini abartarak çizme:

Anne babanın çok büyük çocuğun çok küçük veya anne babadan birinin büyük diğerinin küçük çizilmiş olması ailede baskıyı, aile fertleri arasında problemin olduğunu, baskıcı ve otoriter tutumu, anne babanın çok abartılı çizimi de onlara duyulan hayranlığı da temsil edebilir. Baskın nitelikteki anne ya da baba, bedensel büyüklüğü ne olursa olsun genellikle diğer aile bireylerine oranla daha büyük çizilir. Ancak bazı durumlarda anne figürünü çocuğun özenle çizmesi ona olan

hayranlığından da kaynaklanabilir. Bu nedenle yorumun doğru yapılabilmesi, aileyle ilgili ayrıntılı bilgi edinilmesine büyük ölçüde bağlıdır (Yavuzer, 1992: 102).

2.4. Türkiye’de Aile, Konut ve Ruh Sağlığı

“ Yerleşim yeri ölçütlerine göre, Türkiye’de birbirinden farklı yapıya ve farklı fonksiyonlara sahip dört aile tipi tespit edilebilir.” (Merter, 1991: 291).

Köy ailesi:

“ Köy ailesi esas olarak tarım ve hayvancılık yapan ve bunu değişen ölçülerde de olsa, kendi tüketimi için yapan bir ailedir.” (Ozankaya, 1984:231).

Kısaca köy ailesinin özellikleri şu şekilde özetlenebilir.

Köy ailesinin emniyeti bütün köy topluluğu tarafından sağlanır. Köy toplumlarında ferdin ırzı, namusu, köylünün ırzı namusu demektir. Köy ailelerinde “erkekler için akrabalık ilişkisi kadınlar için de komşuluk ilişkisi önemlidir. Komşuluk köy topluluğunun hayatının bir istikrar unsurudur. Köy ailesi, yüksek ölçüde bir çalışma cemaatidir. Köy çocuklarının kiminle evleneceğinin kararlaştırılmasında ana babanın büyük etkisi vardır. Yine evlenme yaşı oldukça küçüktür ve evlenmelerin büyük çoğunluğu köy içinden gerçekleşmektedir. Köylerde evlenmelerde hala yaygın bir şekilde varlığını sürdüren bir başlık geleneği vardır. Köy aileleri genellikle geniş aileleri oluştururlar, çünkü evlenenlerin çoğunluğu erkeğin babası evinde otururlar. Yine ailede baba yegane karar verme yetkisine sahip kişidir. Doğurganlık oranı kentlere oranla yüksektir. Boşanmalarda oldukça azdır. Erkek çocuğa kız çocuğundan daha çok değer verilir (Özensel, 1992: 11).

Kasaba ailesi:

Kasaba ailesini Ozankaya şu şekilde tanımlar; “ Esas olarak küçük esnaf ve zanaatkâr, küçük tüccar, toprağını kendisi işlemeyen çiftçi, küçük memur ve bir ölçüde de işçi ailelerinden oluşur.”(Ozankaya, 1984: 28).

Kasaba aileleri hem köy hem de kent yerleşmelerinden etkilenir. Bu nedenle kasabalar köy ile kent arasında aracı durumunda bir merkez özelliği taşır. Kasabalarda geleneksellik kısmen çözülmeye başlamıştır. Birçok türüyle birlikte kendi tüketimleri için sınırlı ölçüde tarımsal üretim yaptıkları gözlemlenmiştir. Geniş

aile ile birlikte çekirdek aile daha yaygındır. Evlenmelerde güvey ve gelin adayının ailelerinin ekonomik düzeylerinin benzer durumda olmasına çok önem gösterilir. Eş seçiminde anne babaların etkisi çoktur. Kadın, erkeğe her zaman kesinlikle bağımlıdır, onun sözünden çıkmaz. Evlenmeler de hem dini hem de resmi olmak üzere her iki nikâhta yapılır (Ozankaya, 1984: 313-314).

Kent ailesi:

Kent ailesi ise tarımdan tümden kopmuş hizmet ya da sanayi sektöründe çalışan memur, işçi, bürokrat ya da küçük ve büyük serbest meslek sahiplerinin oluşturduğu bir aile birimidir.

Kentleri kasaba ve köylerden ayıran bir takım temel özellikler vardır. Bir kere kentte iş gücü biçiminin tarıma değil, tarım dışı çok değişik etkinliklere, sanayi ve hizmet (ticaret, ulaştırma, kamu görevleri..vb) etkinliklere dayalı olmalıdır (Ozankaya, 1984: 301).

Freger, kent ailesi ile köy ailesi arasındaki farkı şöyle belirtir. “Köy toplumunda ailenin ikamet ettiği mekân ile çalıştığı mekan aynı yerlerdir. Kent ailesinde ise oturlan yer ile çalışılan mekân birbirinden ayrılmıştır. Bu gelişimin sonucu olarak aileyi geçindiren iş münasebeti de değişmiş, şehir ailesi saf bir tüketim cemaati haline gelmiştir. (Freyer, 1967, aktaran: Özensel, 1992: 13).

Kent ailesi uygarlaşmış, farklılaşmış ve örgütlenmiş kurumlarla çevrili etkin bir teknolojinin oluşturduğu sosyal çevrede yaşamaktadır. Kent aileleri homojen bir kitle değildir. Köyden kente göç etmiş olanlar, esnaflar, uzmanlaşmış olan gruplar kentte büyük çeşitlemeler oluşturmaktadırlar. Çalışma düzenleri değişiktir. Oturlan yer ile çalışılan iş alanları ve sanayi bölgeleri arasında ulaşımı araçlarla sağlanabilen oldukça büyük bir mesafe uzaklığı vardır. Kent ailesinde yemek pişirme, ev işleri, çocuk bakımı gibi ailenin temel fonksiyonları ailenin dışına çıkmış ve ticarileşmiştir. Hem halk oranı küçük olduğu için çekirdek aile biçimindedirler. Kent ailesinde günlük geçimi temin etme, önce gelirini nakit olarak elde edilmesi sonra işçi, memur ve girişimci gibi uğraşların egemen olmasıyla belirlenir (Kıray, 1982, aktaran: Özensel, 1992: 13).

Kent toplumlarında akrabalık ilişkileri kuvvetli değildir, eğitim ve öğretim çok değişik kurumsal kuruluşlar ve karmaşık toplumsal çevre tarafından yapılmaktadır. Kentteki evlenmelerde hısım, akrabaların, ana-babanın etkisi iyice azalmıştır. Böylece mirasın bölünmesi gibi kaygılar ortadan kalkmıştır.(Ozankaya, 1984: 305-306).

Gecekondu Ailesi:

Sanayileşmekte olan toplumlara geçiş toplumu denilmektedir. Bu Türk toplum yapısının genel niteliğidir. Toplumlar sanayileşme ve kentleşme sürecine girdiklerinde toplumsal yapıları da bütünüyle değişime uğramaktadır. Gecekondu ortamında ve kasabalarda görülen geçiş ailesinde, büyük ve küçük ailenin çeşitli tiplerine rastlanmaktadır. Çünkü geçiş ailesi büyük aile ile küçük ailenin kırılma noktasını oluşturmaktadır. Gerek gece kondu gerekse kasabadaki aileler arasında da çekirdek, parçalanmış ve tamamlanmamış aile gibi alt gruplar görülmektedir. Türkiye’de kırsaldan kente göçün doğurduğu yığınlaşma, kent çevresini hızla kuşatan gecekondulaşmayı doğurmuş, bu da kendine bu karma aile yapısını yaratmıştır. Bu kültürde kır kent kültürünün birbirine ters düşen çelişik yapısının bir arada görülmesine rağmen, kentle bütünleşme de bir tampon görevi gördüğü gerçektir (<http://www.genbilim.com/content/view/1709/38>, 05 Haziran 2010’da erişildi).

Gecekondu ailelerinde şu özellikler göze çarpmaktadır:

- Ailelerin yaklaşık %85 i sosyolojik anlamda çekirdek ailedir.
- Gecekondu ailesi çok genç bir nüfus yapısına sahiptir.
- Eğitim düzeyi düşüktür.
- Gecekondu ailesinde işgücüne katılımın genellikle fabrika ve imalathane işçiliği, küçük girişimcilik, hizmet sektörü ve marjinal kesimde yoğunlaştığı görülmektedir. Kadının dış piyasaya ilişkisi oldukça sınırlı kalmakla birlikte parçabaşı iş üretimi ve çalışma hayatına katılma giderek artmaktadır.
- Taksitle alışveriş tüketim sürecinde başvurulan en önemli yoldur.
- Çalışma kesiminin üçte ikisinin sosyal güvenliği vardır.

- Kadının statüsünde ve karar verme düzeyinde artış eğitim olanaklarının artmasıyla birlikte yükselmektedir.
- Akrabalık, hemşerilik ve komşuluk ilişkileri güçlüdür.

(<http://www.genbilim.com/content/view/1709/38>, 05 Haziran 2010'da erişildi).

2.4.1. Türkiye'de gecekondulaşma ve gecekondulaşmanın nitelikleri

Gecekondu, hızlı nüfus artışı ve iç göçler nedeniyle ortaya çıkan bir olgudur. İmar İskân Bakanlığının tanımına göre gecekondu: Kendisine ait olmayan yerde imar yasalarına aykırı sağlıksız, planlama ve teknik olanaklardan yoksun alencontre yapılmış konuttur. İlk örnekleri 2.Dünya Savaşından sonra Londra'da görülen gecekondulaşma bizde 1970'li yıllara damgasını vurmuştur. Siyasal iktidarların oy kaygısıyla yaklaştığı gecekondu sorunu, toplumsal muhalefetin yükseldiği bu dönemlerde daha çok devrimci örgütlenmelerin ilgi alanına girmiştir. Sınıfsal bilinci olmayan ezilen kitlelerin desteği de gecekondu mahallelerinin kurulmasında ve korunmasında oynadıkları rol nedeniyle devrimci yöne doğru akmış böylelikle gecekondular devrimcilerin örgütlenme alanlarının odağı olmuştur.

Gecekondulaşma gelişim ve değişim süreci üç ayrı dönemde incelenir:

Birinci dönemi 1950'lerden sonra başlayan kırdan kente göçün ilk evresidir. Bu dönemde gecekondular sadece barınma amaçlıdır. Gecekonduda oturan ev sahibi oranı yüksek, kiracı oranı düşüktür. Birinci dönemde kentin yakınındaki kamu arazilerinin işgaline dayanan gecekondulaşma, 1970'lerde şehir çevresindeki arsalar hisseli satılmış, böylece gecekondular daha çok para getirmeye yönelmiştir. Bu dönem gecekondunun ikinci dönemidir. Birinci dönemdeki aksine ev sahibi oranı düşmeye, kiracı oranı yükselmeye başlamıştır. Gecekondulaşmanın 3. dönemi mevcut gecekondu alanlarının kendi içindeki dönüşüm sürecine karşılık gelmektedir. 2. dönemde şehir dışında kurulmuş olan gecekondular şehirlerin büyümesiyle şehir içinde kalmış ve arazi değerleri artmıştır. Bundan yararlanmak isteyen gecekondu sahipleri tek katlı gecekondularını yıkıp yerine apartman inşa etmeye başlamıştır. Dolayısıyla gecekondu olgusu dönemde barınma amacının tamamen ötesine taşınmış, emeksiz para getiren araçlar halini almıştır. Gecekondu bölgelerinde evler sık ve genellikle tek katlıdır. Sık olmasının nedeni dışarıdan gelecek herhangi bir

tehlikeye karşı korunma psikolojisidir. Tek katlı olmasının nedeni ise parasal imkânsızlıkların yanı sıra devlet güçleri tarafından evlerin her zaman yıkılabilecek olmasıdır. Gecekonduların ortaya çıkış sebeplerinde kent koşullarına, sosyal ve ekonomik yapıya bağlı olarak değişiklikler olduğu gözlenir. Yapılan ilk gecekondu ile günümüzdeki gecekondu arasında yapı malzemeleri bakımından ve şekil bakımından farklılıklar olduğu gözlenir. Örneğin İzmir Kadifekale ve Bayraklı'da ilk gecekondu karton ve tenekeden iken sonraları tuğla ve betondan yapılmıştır. Ayrıca son günlerde bazı kaçak villa ve yüksek binalar şekil bakımından değişikliğe uğrayan gecekondu tipine en güzel örnektir. Gecekondu genellikle işgal edilen topraklara inşa edilir. Toprak işgali akraba ve tanıdıkların haber vermesiyle ya da birkaç yıldır kirada oturularak tanınmış mahallede gerçekleşir. Satın alınan arsalarda ruhsatsız ev yaparak gecekondu sahibi olanlar da vardır

(<http://www.msxlab.org/forum/mimarlik/241142-gecekondu-ve-gecekonduasma.html>, 2010. 28.07.2010 tarihinde erişildi).

Özellikle 3. dünya ülkelerinde yoğunlaşan gecekondulaşma bir türlü önü alınamayan ancak her ülkenin kendine özgü imkân ve yöntemlerle sürekli çözüm aradığı bir sorun olarak varlığını korumaktadır. Sosyologlar, şehir planlamacılar, konuyla ilgilenen kurum-kuruluş ve kişiler gecekondu kavramına bilimsel bir açıklama getirmek için uğraşmışlardır. Ancak devletlerin haklarına layık gördüğü sosyal güvenlik sisteminin yetersizliği, nüfus hareketleri, göçler, gelir dağılımlarının eşit olmaması ve daha birçok neden gecekondulaşmayı olağan ve baş edilemeyen bir olgu haline getirmiştir. Gecekondulaşma daha çok Ege ve Marmara'da görülmektedir. Ancak bölgelerin tümünde gecekonduyla karşılaşmaktadır. Gecekondulaşmanın görüldüğü iller Marmara'da İstanbul, Bursa, Kocaeli, Sakarya; Ege'de İzmir, Aydın Manisa; Akdeniz'de Hatay, Antalya, Mersin; Karadeniz'de ordu, Rize, Samsun, Güneydoğu'da Urfa, Diyarbakır; Doğu'da Erzurum'dur. Bazı araştırmacılar 1950'yi takip eden yıllarda tarımda makineleşme ve Pazar için üretimin olumsuzlaşmasıyla kente gelinmesini gecekondulaşmanın ilk nedeni olduğunu söyler (<http://www.msxlab.org/forum/mimarlik/241142-gecekondu-ve-gecekonduasma.html>, 2010. 28.07.2010 tarihinde erişildi).

Gecekondu yalnız ülkemize özgü bir olgu değildir. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda gecekondu vardır. Bu ülkelerin kentleri de gecekondu olgusuyla karşı karşıyadırlar. Bunlar Meksika’da Jecale, Panamada Rancho, Brezilya’da Mocambo, Arjantin’de Fevala, Tunus’ta Gourbeville, Cezayir’de Casballi, Fas’ta Bidonville, Hindistan’da Bustee gibi isimlerle anılmaktadır (Keleş, 1976, aktaran: Özensel, 1992: 14).

Gecekondulaşma şehirlerin tarihi ve doğal güzelliklerini kirletmekte, ekonomik canlılığı, kültürel zenginliği, turizmi zayıflatmaktadır. Gecekondulaşma psikolojik olarak da sorunlar doğurmaktadır. Çocuk suçlarına gecekonduya yaşayan ailelerde daha çok rastlanır. Ayrıca gecekonduya yaşayan insanlarda sağlık problemi, elektrik, su, kanalizasyon eksiklikleri gibi sağlıksız yaşam şartları bulunmaktadır. Gecekonduların sorun mu yoksa az gelirli aileler için çözüm mü olduğu birçok defa tartışılmıştır. Özellikle 1997’ye kadar olan dönemdeki gecekondu sorun olarak ele alınmış, gecekondu yıkılmış, sosyal konutlarla çözüm aranmıştır. Sonraları ise çözüm olarak görülüp 1953’te 6188 sayılı yasa ile mevcut gecekonduların hepsi yasallaştırılmıştır. İlk tutum, yıkımlar nedeniyle servet kaybına yol açmış, ikinci tutum ise kentsel yapının bozulmasını, gecekondu oranının artmasını körüklemiştir. Gecekonduya sağlamlaştırmak için ilk çalışmalar 1960’lardam sonra yapılmıştır. Bu süreçte 3 yaklaşım öne sürülmüştür. Birincisi gecekonduya geliştirme çalışmalarıdır. Örneğin ev sahiplerine evlerin alt yapı ve servislerinin yenilenmesi için kredi sağlamaya çalışılmıştır. Bu yaklaşım sadece mevcut durumu siyasallaştırmış, tapu vermekten öte bir işlev görmemiştir. İkinci olarak yer değiştirme/boşaltma çalışmaları yapılmıştır. Geliştirme çalışmalarının mümkün olmadığı ve istenmediği düşük standarttaki gecekondu alanlarının yenilenmesine dayanan bu yaklaşım çoğunlukla yasallaştırmanın gerçekleştirilmediği yerlerde uygulanmıştır. Bu yaklaşımdaki yeniden yerleştirmeye dayalı yıkım olgusu sadece politik bir araç olarak kullanılmıştır. Üçüncü yaklaşım ise önleme çalışmalarıdır. Bu yaklaşım ise temelde kentsel gelişme alanlarında gecekondu olgusunun önlenmesi için üretilen sosyal konut, projelerine dayanmaktadır. Bu girişimin hedefleri daha gerçekçi olmasına karşın 5 yıllık uygulama sonunda gecekondu yerleşmelerinde herhangi bir gelişme sağlanamamıştır. Bunların başarılı

olamamasının temel nedeni gecekonduların çok boyutlu bir bütün olarak analiz edilmemesidir. Son dönemlerde ise özellikle yürürlüğe giren belediye kanunu ile Büyükşehir belediyelerinin hızla üretmeye başladıkları, kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri kapsamında gecekonduya çözüm aranmaktadır (<http://www.msxlab.org/forum/mimarlik/241142-gecekondula-ve-gecekondulasma.html>.2010. 28.07.2010 tarihinde erişildi).

Gecekondular Türkiye’de kırsal ile kent arasındaki nüfus ve kaynak akımlarının en somut sonucudur. Kırsaldaki çözülme sonucu Türkiye’de büyük boyutlara ulaşan nüfus kentlere akmaktadır. Kırsal çözülmenin sağlıklı biçimde gerçekleşmesini amaçlayan kamu politikaları çok yetersiz kalmıştır. Kentteki yoğunlaşmada sağlıklıdır. Kentteki yoğunlaşmanın türlü alanlarıyla (konut–arsa-istihdam-sosyal ve fiziksel altyapı vb.) ilgili tutarlı kamu politikaları yoktur, ya da olanaklar yetersiz kalmıştır ve uygulanamamıştır. Bu nedenle, kırsaldan kente göç eden hemen her alandaki sorunlarına kendi olanaklarıyla çözümler bulmaya çalışıyor. En başarılı olduğu alanda gecekondular yaparak yalnız “barınma” sorununu çözmemiş. Bir yatırım olarak kullanıyor onu. Kentteki birikimlerini ve kırsaldan aktardığı kaynaklar, önemli ölçüde gecekondulara yatırıyor. Böylece hem barınıyor hem de servet biriktirerek sosyal güvenliği sağlıyor. Ancak tek tek kişiler açısından yararlı gibi görülen bu işleyiş, büyük toplumsal kaynakların israfı sonucunu doğuruyor (Kartal, 1982, aktaran: Özensel, 1992: 14).

Gecekondular diye anılan söz konusu yapılar ortaya çıkıncaya dek bu büyük güce ilişkin bir kaygı belirtildiğine tanık olunmuyor. Kentlerin gecekondulardan ötürü çirkinleşmesini önlemek yolunda en yaygın uygulamanın anılan konutları yıkmak olduğu görülüyor. Fakat yıkılanlardan daha çoğu yapılıyor. Sonuçta yıkılmakla başa çıkılamayacak kadar sayıya ulaşınca gecekondular ve gecekondularda yaşayanlar “seçmen” sayısı olarak azımsanmayacak ölçüde kalabalıklaşınca, belirli bir tarihe değin yapılmış olan gecekondular “yasal” sayılıyor benimseniyor (Şenyapılı, 1981, aktaran: Özensel, 1992: 16).

Türkiye’de gecekondular bölgeleri genellikle büyük kentlerin çevrelerinde yer almaktadır. Bu nitelikleriyle gelişmiş ülkelerin büyük kentlerinde görülen ve hemen

hemen kent merkezinde bulunan yoksul mahallelerinden bütünüyle ayrılırlar. Türkiye’ de gecekondulardan bahsederken bu gerçeği göz önünde bulundurmak gerekir. Gecekondulardan her şeyden önce Türkiye’nin ekonomik sosyal yapısındaki değişimler sonucunda ortaya çıkan bir olgudur. Ortaya konulan en önemli netice gecekonduların devamlı olarak yerlerinde durduklarıdır ve gecekondulardan inşaatının işçi sınıfının mesken ihtiyacını karşılayan Türklere has bir yol olduğunu kabul etmek gerekir. Yine aynı şekilde gecekondulardan halkının Türkiye’de başka ülkelerde olduğu gibi ayrı bir yoksulluk kültürü oluşturmadığı, tam tersine belki de kentlere egemen olduğu görüşü benimsenmiştir (Gökçe, 1972, aktaran: Özensel, 1992: 17).

Gecekondulardan aile yapısı şöyle bir değişim geçirmiştir. “ Kırdan geleneksel olarak aile, bir üretim birimi niteliği taşımaktadır. Her birimin üretime katkısı vardır ve bu açıdan aile bağlarının egemenliğinde ortaklığa çalışılmakta ve hep birlikte tüketim yapılmaktadır. Aile yapısı bu üretim yapısına bağlı olarak geleneksel geniş ailedir. Kente göç eden dolayısıyla ailenin üretim birimi olma niteliğinin yitirilişi çekirdek aile olma özelliği kazandırmaya başlamıştır. Gecekondulardan ailelerinde, anne babaların kırdan yetişmiş olması nedeniyle iki farklı kuşağın bir arada bulunması söz konusudur.” (Aydın, 1992, aktaran: Özensel, 1992: 17).

Kırdan göçen kişiler çoğunlukla bir önce göçen ailenin ve bu ailenin durumu göstergesi olarak göçme kararı alırlar. Şehirlere bakıldığında belli illerden göçen insanların neredeyse köylerine varana kadar hemşeri oldukları görülür. Bu göçlerin asıl sebebi iş bulma isteği olsa da imkânlar dünyasına kaçış da göz ardı edilemez. Göçlerle kente gelen bireylerin başta barınma ve iş bulma amacıyla akraba ve hemşerileriyle ilişki içine girdikleri gözlenmektedir. Böylece göçmenler, onların desteğiyle gecekondusunu yaparak kendini güvence altına almakta ve kentteki mücadelesine başlamaktadır. Aynı yöreden çok sayıda kişinin kısa aralıklarla göç etmesi (kitle göçü), akrabaların birbirinin peşi sıra kente gitmesi (zincirleme göç), göç ve kümelenme arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Aynı semtte oturmanın akrabalık ilişkilerini pekiştirdiği gibi yeni bir sosyo-ekonomik benzeşmeyi beraberinde getirdiği gözlenmektedir.

Gecekondu halkının geleceğe ilişkin beklentileri oldukça yüksektir. Aslında bu beklentileri iki grupta odaklaşmaktadır. “ Birinci grup, konut ve gelir hususları gibi günlük yaşama ilişkin belirtileridir. İkinci grup ise, çocukların geleceklerine ilişkin beklentilerden oluşur. Her iki gruptaki beklentilerde gecekondu nüfusunun oldukça umutlu olduğunu ortaya koymaktadır.” (Kongar, 1976, aktaran: Özensel, 1992: 19).

Gecekondu konutunu yaşanılabilir duruma getirdikten sonra geçimini sağlayabilecek iş kapısını kollamaya çalışacaktır. Bu istek akraba ve hemşerisinin ona ışık tutması ile daha kısa sürede çözümlenecektir. Çocukların kente uyum sağlaması onların alacakları eğitimle ve bu eğitimi devam ettirmeleri ile ilgilidir.

Karpit’e göre, gecekondu, bu “patron-yaşama kurumu” yolu ile “sınıf duvarını” aşmadan söz konusu kişilerle ilişki kurabilmektedir. Bu ilişki zamanla toplumsal boyutlar kazanmaktadır. Gecekondu böylece kent kültürü ile temasa geçmektedir.” Gecekonduların kültür örüntüsüne modern öğeler ekleyen ikinci mekanizma, bazı gecekonduları modern sayılabilecek uğraşlara sahip olmaları yahut uğraşları dolayısıyla, eski kentlilerle aynı çatı altında bulunmalarındır. Alt kademe yahut işçiler, teknisyenler, bazı semtteki dükkân sahipleri modern sektör ailelere hizmet sunan kişiler vb. gecekonducular” işte bu iki mekanizma yolu ile modern kültürel özellikler edinen kişileri oluşturmaktadırlar (Aydın, 1992, aktaran: Özensel, 1992: 19).

Gecekondulaşmanın başlangıcından günümüze kadar geçen yarım yüzyıllık süre göstermiştir ki, gecekondu ve gecekondulaşma geçici bir olgu değildir. Modernleşme kuramı çerçevesinde yapılan gecekondu kesiminin zaman içinde kentle bütünleşeceği ve bu bakımından gecekonduyunun bir tampon işlevi göreceği yönündeki değerlendirmelerin ise elli yılı aşkın sürede gerçekleştiğini savunmak güçtür. Bunun aksine gecekonduyunun ve gecekondulaşmanın kalıcı hale gelerek kronikleştiği, gecekondu ailesinin tam olarak kentle bütünleşemediği, kent kültürünü benimsemediği, bunun yerine kentli seçkinler karşısında giderek çoğunluğu sağlayarak kendi kültürünü egemen kıldığı savunulabilir

(<http://www.uludagforum.com/sosyoloji/19762-goc-ve-gecekond.html>, 10.08.2010 tarihinde erişildi).

Araştırmaya konu olan Zonguldak İl'inde de mevcut binalardan yaklaşık % 60-70'i tapusuz gecekondulardır. Bu gecekondular kentin gecekondular şehri olarak anılmasına neden olmuştur (<http://www.ntvmsnbc.com/id/25037418>, 20 Mart 2010'da erişildi.).

Resim 2-1. Zonguldak gecekondular mahalleleri
(<http://www.ntvmsnbc.com/id/25037418>, 20 Mart 2010'da erişildi).

Tablo 2-1. Türkiye’de gecekondulu ve gecekondulu nüfus (Keleş, 2004: 561).

Yıllar	Gecekondulu	Gecekondulu	Nüfus Kentsel Nüfustaki Payı (%)
1955	50.000	250.000	% 4.7
1960	240.000	1.200.000	% 16.4
1965	430.000	2.150.000	% 22.9
1970	600.000	3.000.000	% 23.6
1980	1.150.000	5.750.000	% 26.1
1990	1.750.000	8.750.000	% 33.9
1995	2.000.000	10.000.000	% 35.0
2002	2.200.000	11.000.000	% 27.0

2.4.2. Konut ve ruh sağlığı

Konut ve insan davranışlarındaki ilişkiler, iki zıt ve tamamlayıcı görüş açısından hareket edilmek suretiyle tahlil edilebilir. Birincisi mevcut konut şartlarını ve konutların genel durumunu tespit etmek maksadıyla yapılacak pozitif bir araştırmaya tekabül eder. İkincisi ise konutların ne şekilde olması gerektiği konusundaki normatif bir araştırmadır. Konut şartlarının insan davranışları üzerindeki tesirlerini inceleyebilmek için bu iki araştırma gereklidir (Yörükkan, 2006: 151).

Kötü konut olarak tanımlayabileceğimiz konutlarda yaşayan insanların sosyo psikolojik durumları incelenirse, kötü konutlar, barındırmış oldukları fertlerin, beden sağlığı üzerinde olduğu kadar ruh sağlığı ve sosyal ilişkileri üzerinde de zararlı

tesirlerde bulunmaktadır. İnsan kendisini kuşatan bu çevreyi kullanma, değiştirme ve kendisine uydurma kabiliyetlerine sahiptir. Fakat aynı zamanda ve zorunlu olarak bu çevre tarafından değiştirilmekte, şekillendirilmektedir. Konut işi bu çevrenin en temel unsurlarından birisidir ve fert üzerinde, doğrudan doğruya ve dolaylı olmak üzere iki şekilde tesir etmektedir. Ya sahip olduğu fiziksel özellikler dolayısıyla fertler üzerinde şiddetli bir baskı yaratmakta ve birtakım ruhi bozuklukların ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir. Ya da aile fertleri arasındaki karşılıklı ilişkileri bozmakta, fertler arasında gerginlikler ve çatışmalar yaratmakta, dolayısıyla nevrozların doğmasına veya artmasına sebep olmaktadır. Kötü bir konutta yaşayan çocukların yalnız beden sağlıkları değil, psikolojik dengeleri sosyal intibakları da bozulmaktadır. Birçok araştırmacı, muhtelif davranış bozuklukları gösteren çocukların konut durumlarını incelemiş ve büyük bir çoğunluğunun kötü konut şartları içerisinde yaşadıklarını tespit etmiştir (Yörük, 2006: 151).

Antik Yunan'da Hipokrat ile öne çıkan bütüncül (holistik) yaklaşım, Rönesans Avrupası ile birlikte Descartes'in öncülüğünde yerini dualistik (ikili) yaklaşıma bıraktı. Ruh ve beden sağlığının ayrıştırıldığı bu yaklaşımın bugün etkisini bütünüyle yitirdiğini iddia edemesek de günümüzde ağırlıklı olarak biyopsikososyal yaklaşım kabul görmektedir. Bu yaklaşım insanın biyolojik, psikolojik ve sosyal boyutuyla bir bütün olduğunu ve bu boyutlardan birindeki problemin diğer boyutları da etkileyerek bütünü işleyişini ve sağlığını aksatacağını kabul eder. Diğer yandan yaşam kalitesini olumsuz etkileyen, örneğin, kötü konut, uygun olmayan fiziksel çevre veya sosyal uyumsuzluğun fiziksel ve ruhsal sağlıkla doğrudan bağlantılı olduğu düşünüldüğünde, yaşam kalitesi kavramıyla biyopsikososyal sağlık modelinin birbirlerini bütünlendiği görülür (Dilbaz, 1996: 23).

Grenoble'de R. Lafon ve Mll. Michoud, çeşitli intibaksızlıklar gösteren gençler üzerinde bir araştırma yapmış ve neticede, normal şehir konutlarının olduğu mahallelerde intibaksızların nisbetinin % 24 olmasına mukabil, slum'ların toplanmış olduğu bölgelerde bu oranın %32 olduğunu tespit etmiştir. Aynı şekilde Mme. Ch. de Lauwe'un Salpetriere nöropsikiatri kliniğinde yapmış olduğu bir araştırmada, 10 yıllık kayıtlar incelenmiş ve neticede çeşitli intibaksızlar gösteren çocukların büyük bir çoğunluğunun Paris'in kötü mahallelerinde oturmuş oldukları görülmüştür.

Salpetriere Nöropsikiatri Kliniği'nde Mll. Khourie tarafından yapılmış bir araştırma, bu klinikte tedavi gören çocukların büyük bir çoğunluğunun kalabalık konutlarda yaşadığını ortaya koymuştur,(2.2). Bu klinikteki çocukların sosyo-ekonomik statülerinin Mme. Ch. De Lauwe'un araştırmasına konu teşkil edenleriyle (aynı merkezdeki örnelemeye konu teşkil edenler) hemen hemen aynı olması, neticelerin sabitliğini ifade etmektedir. Vitry Gözlem Merkezi'nde ise, çeşitli intibaksızlıklar gösteren çocukların daha aşağı sosyo-ekonomik çevrelerden geldikleri ve ortalama 2.6 gibi bir barınma yoğunluğu gösterdikleri tespit edilmiştir. Davranış bozuklukları gösteren çocuklarla, başka çeşit ruhi bozukluklar gösteren çocuk grupları birbirleriyle karşılaştırıldığı zaman da şöyle bir neticeye ulaşılmıştır: Davranış bozuklukları gösteren çocuklarda barınma yoğunluğu ortalaması 2.3, psikomotor gelişmelerde gecikmeler gösterenlerde 2.7,debilelerde 3.4'tür. Demek ki, ruhi bozuklukların neveleri ile konut şartları, özellikle barınma yoğunluğu arasında sıkı bir korelasyon vardır. Debile'ler, en elverişsiz şartlar içinde yaşamaktadırlar. Psikomotor gelişmelerde gecikmeler gösterenler ise onlardan hemen sonra gelmektedir. Bu sonuncu korelasyondan çıkarılabilecek netice, çocuğun serbestçe hareket edebileceği sahanın daralması nispetinde ,fizik gelişmesinin oe gelişmemiş olmasıdır. Şüphesiz bu netice, çocuğun rahatça hareket edebileceği yerlerinin sınırlı oluşu, vs. gibi amillerle ilgilidir (Yörükan, 2006: 151-153).

2.4.3.Türkiye'de sosyo-ekonomik aile yapısı, yoksulluk, yaşam memnuniyeti, nüfus hakkında bazı veri tabloları ve grafikleri

Sosyo-ekonomik gelişmenin, gerek zaman ve gerekse alan açısından birtakım farklılıklar gösterdiği ve illerin (veya bölgelerin) gelişmişlik düzeylerinin zaman içinde değiştiği bilinen bir gerçektir. Sosyo-ekonomik gelişmişliğin çeşitli ülkeler arasında olduğu gibi aynı ülke bütünü içinde de farklı hızlarla gerçekleşmesi nedeniyle ortaya çıkan dengesizlikler denildiğinde genel olarak nüfus, sanayi ve tarımsal yapı, gelir dağılımı, mali ve finansal yapılar, eğitim düzeyi ve sağlık hizmetlerindeki etkinlik ve yaygınlık, alt yapı, konut ve coğrafi konum ve yapılarındaki farklılıklar anlaşılmaktadır (Albayrak, 2005: 154).

Aşağıdaki veriler genel olarak Türkiye'deki değişimlerin Devlet İstatistik Kurumu'nun araştırmaları sonucu elde edilen verilerdir.

Tablo 2-2. Türkiye'deki hane halkı gelirinin hane halkı ihtiyaçlarını karşılama durumu (<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

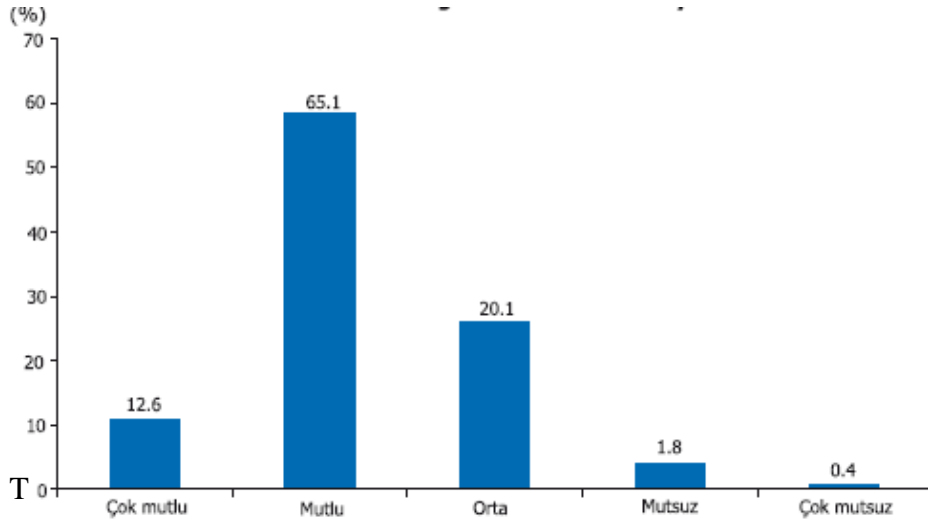
Yüzde	Seviye
% 36	Zor
% 35,5	Orta
% 16,9	Çok zor
% 10	Kolay
% 1,6	Çok Kolay

Hane halkının % 36 sı aylık gelirleriyle hane ihtiyaçlarının karşılanmasının zor ,% 16,9'u çok zor olduğunu ifade ederken , % 10'u aylık gelirleriyle hane ihtiyaçlarını kolay, % 1,6'sı çok kolay karşılayabildiklerini ifade etmiştir. Kentsel yerlerdeki hane halkının % 15,9'u, kırsal yerlerdeki hane halklarının % 19,2'si hanelerinin aylık gelirleriyle ihtiyaçlarını çok zor karşıladıklarını belirtmiştir.

Tablo 2-3. Kent – kır hane halkı gelirinin hane halkı ihtiyaçlarını karşılama durumu (<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

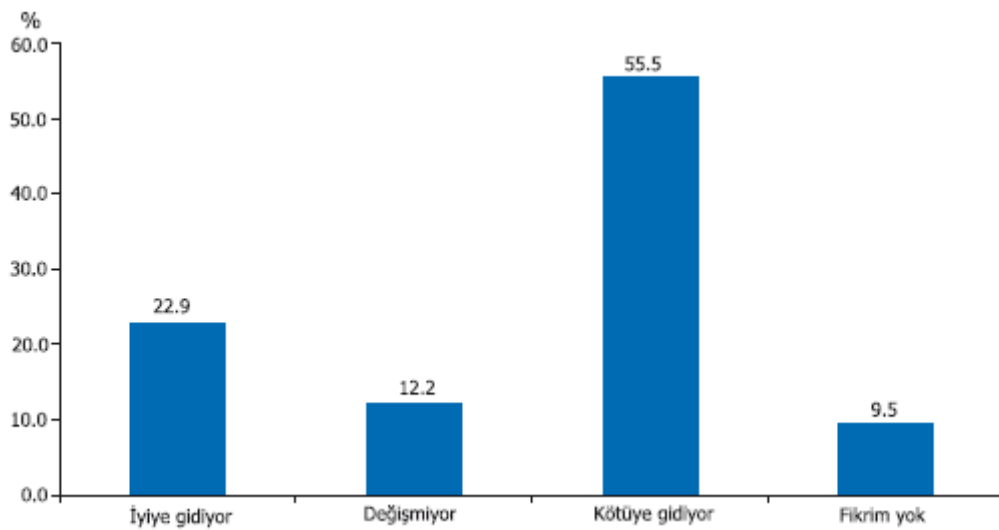
Seviye	Kır	Kent
Zor	% 38,6	% 35
Orta	% 32,4	% 36,8
Çok zor	% 19,2	% 15,9
Kolay	% 9,3	% 10,3
Çok Kolay	% 0,6	% 2,1

Grafik 2-1. Türkiye’deki ailelerin genel mutluluk düzeyi (<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

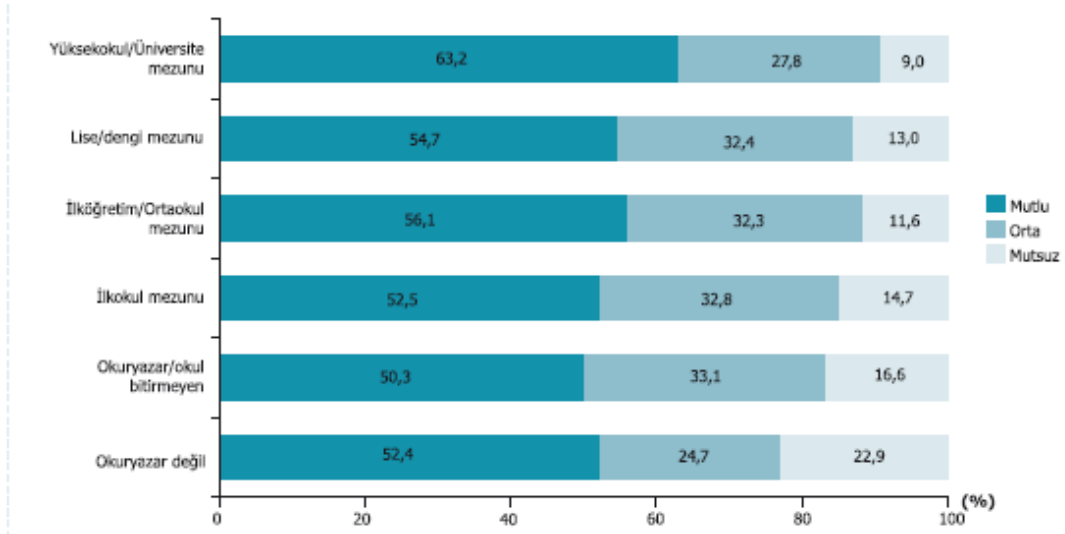
Türkiye’deki bireylerin %12,6’sı ailelerin çok mutlu %65,1’i mutlu, % 20,1’i orta düzeyde mutlu, % 1,8’i mutsuz, % 0,4’ü ise çok mutsuz gördüklerini belirtmiştir.

Grafik 2-2. Toplumda aile ilişkilerinin ne yönde gittiği ile ilgili görüşler

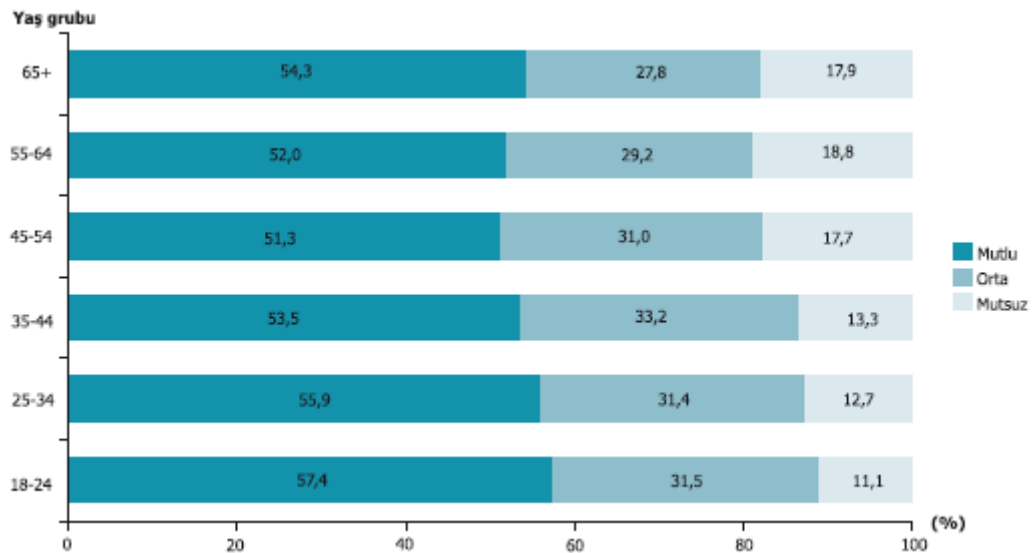
Toplumun % 55,5'i aile ilişkilerinin kötüye gittiğini düşünürken,% 22,9'u ilişkilerin iyiye gittiğini düşünmektedir.

Grafik 2-3. Öğrenim durumuna göre mutluluk düzeyi (<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

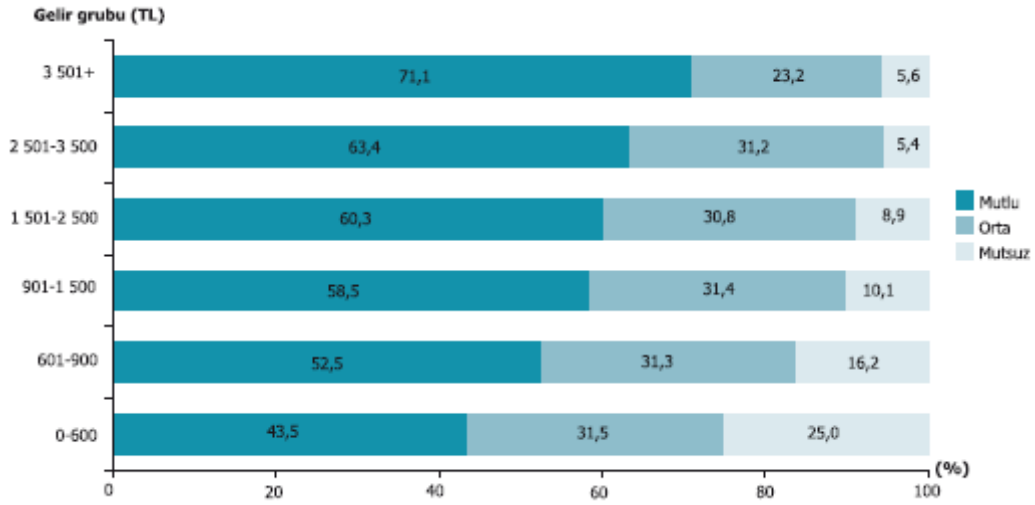
Okuryazar olmayan bireylerin içinde mutlu olduklarını belirtenlerin oranı % 52,4, yüksekokul veya üniversite mezunu bireylerin içinde mutlu olduklarını belirtenlerin oranı % 63,2'dir.

Grafik 2-4. Yaş grubuna göre mutluluk düzeyi (<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

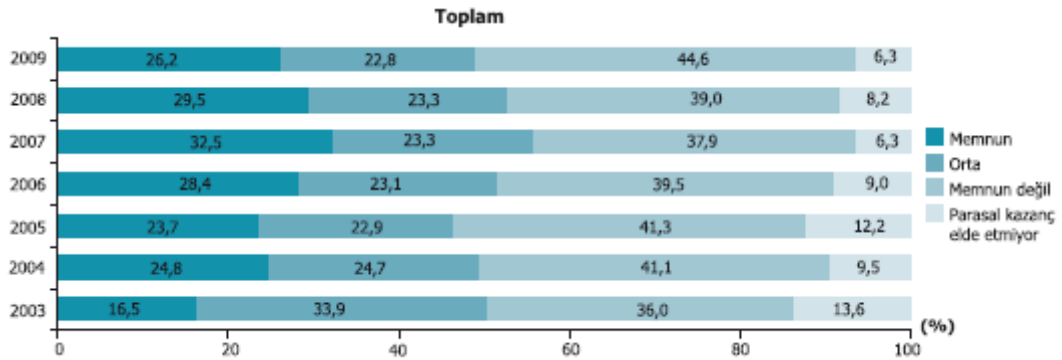
18-24 yaş grubundaki bireylerin içinde mutlu olduğunu belirtenlerin oranı %57,4 iken , 45-54 yaş grubundaki bireylerin içinde mutlu olduklarını belirtenlerin oranları % 51,3'tür.

Grafik 2-5. Hane Halkı Gelir Grubuna Göre Mutluluk Düzeyi
(<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

Hane halkı geliri 600 TL ve daha az olan bireylerden mutlu olduklarını ifade edenlerin oranı %43,5, hane halkı geliri 3501 TL ve üzerinde olan bireylerden mutlu olduklarını ifade edenlerin oranı ise % 71,1'dir.

Grafik 2-6. Kazanç memnuniyeti, 2003-2009 (<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

2008 yılında çalışan bireyler içinde işlerinden elde ettikleri kazançtan memnun olmayanların oranı %39 iken, 2009 yılında bu oran %44,6'dır. Bu oranda 2008 yılından itibaren azalış gözlenmektedir (TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2009).

2.5. İlgili Literatür

Araştırma sürecinde, konuyla ilgili kaynaklar incelenerek, belli bir düzen içerisinde sistemleştirme yapılmıştır. Aşağıda adı geçen kaynaklarda ve bu araştırmada çocuk resimlerinin incelenmesi nedeniyle benzerliklerin olduğu görülmektedir.

“Sosyo-Ekonomik Seviyesi Düşük İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerine Göre Yaptıkları Resimlerin Analizi” adlı yüksek lisans tezinde Şahin(2006), sosyo-ekonomik seviyeleri düşük, ilköğretim 2. Kademedeki öğrencilere “Bir Aile Çiz Testi” ve “Koch Ağaç Testi”ni uygulayarak, öğrencilerin resimlerini analiz etmiş ve kişilik özelliklerini saptamıştır. Bu araştırma 2. Kademe öğrencilerinin salt kişilik özelliklerini araştırmaktan ziyade, onların aile yapıları, sosyo-ekonomik durumları, resim yaparken kullandıkları malzemeler gibi farklılıklarının yaptıkları resimlere olan etkilerini incelemeyi hedeflemektedir.

Güvenç(2005)'in “İlköğretim Birinci Basamağı Çocuk Resimlerinde Renk Kullanımlarında Okul, Aile ve Kültürel Etkilerin Araştırılması” adlı yüksek lisans tezinde amaç, okul, aile ve kültürel etkenlerin çocuğun renk tercihine etkilerini araştırmaktır. Araştırmada, çocuğun resimlerinde bu etkilerin izlerinin görüldüğü sonucuna varılmıştır.

Yağcı (2007), “Yöresel Kültür Farklılıklarının 7-9 Yaş Grubu Çocukların Resimlerine Yansımaları (Ankara ve Mardin İlleri Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde, Mardin ve Ankara illeri arasındaki kültürel farklılıkların ilköğretim 1.kademe öğrencilerinin resimlerine yansıma şekillerini incelemektir. Yağcı, araştırmasında kültürel yansımalar açısından, çocukların resimlerinde farklılıklar olmasının yanı sıra benzerlikler olduğu; ancak çizgisel gelişim düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmıştır.

Çimen(2009), “ Yatılı İlköğretim Bölge Okulunda Öğrenim Gören Kız Öğrencilerinin Köy-Kentteki Yaşamlarının Resimlerine Yansımalarının

Değerlendirilmesi (Hakkâri ili örneği)” adlı yüksek lisans tezinde yatılı okulda okuyan kız çocuklarının köy-kent yaşamlarının resimsel yansımaları incelenmiştir. Araştırmada tek cinsiyet üzerine yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin sahip oldukları kişisel ve çevresel özellikleri incelendiğinde, öğrenciyi resim yoluyla tanımının mümkün olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrencilere yaptırılan “köy yaşantısı resmi” uygulaması bulgularına göre oluşturulan 30 kişilik çalışma grubunda öğrencilerin genelinde, ailesel ve çevresel faktörlere bağlı şekillenmeler görülmektedir. Diğer bir uygulama olan “Şehre geldikten sonraki yaşantı (kent) resmi” uygulaması ile öğrencilerin daha çok özlemini çektikleri yaşam biçimleri, resimlerine yansımıştır.

Yapılan bu araştırmada diğer araştırmalardan farklı olarak ilköğretim 2.kademedeki öğrencilerin sosyo-ekonomik farklılıklarının yaptıkları resimlere olan etkilerinin ne şekilde ortaya çıktığı ve nasıl incelenebileceği problemlerinin çözümüne çalışılmıştır.

BÖLÜM III

Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgilerin anlatıldığı kısımlar bulunmaktadır.

3.Yöntem

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın yürütülmesinde tarama modeli esas alınmıştır. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan durumları olduğu gibi betimlemeyi amaçlar. Tarama modelinde araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2000). Araştırma deseni durum çalışması olarak belirlenmiştir. Durum çalışmalarında amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Yani bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır; ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 77).

Araştırmanın öğrencilerin sosyo-ekonomik farklılıklarının resimlerine yansımaları betimsel bir durum olduğu için nitel araştırma temel alınmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Zonguldak İl'i merkeze bağlı İlköğretim okullarından bir devlet ilköğretim okulu ve bir özel ilköğretim okul öğrencilerinden oluşan toplam 22 öğrencidir. Okul isimleri çalışma etiği açısından belirtilmemiştir. Bu 22 öğrenci okul öğrenci sayısı dikkate alınarak maximum çeşitlilik örneklemeyle seçilmiştir. Maximum çeşitlilik örnekleme, görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maximum derecede yansıtmaktır. Okullar, merkeze bağlı İlköğretim okullarından sosyo-ekonomik düzey açısından heterojen yapıya sahip olduğu bilinen bir devlet okulu ve sosyo-ekonomik düzey açısından homojen bir özel okul olarak

seçilmiştir. Öğrenci grupları, 2.kademede okuyan öğrenci mevcutlarının örneklem büyüklüğü formülüyle hesaplanması sonucu bulunmuştur. Bu formül aşağıdaki gibidir:

$$n = \frac{N \cdot t \cdot 2 \cdot p \cdot q}{d^2(N-1) + t^2 p q}$$

Güvenirlilik katsayısı %95'tir.

t:Güvenirlilik katsayısına göre 1,96'dır. (t tablosu)

p:Grubun sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrenci olasılığı,%50

q: Grubun sosyo-ekonomik düzeyi düşük olmama olasılığı,%50

N:Öğrenci sayısı

d:Standart hata

n:Çalışma grubuna alınacak öğrenci sayısı

Yukarıdaki formüle göre seçilen devlet okulundaki 2.kademe öğrencilerinin mevcut 226 öğrenciden çalışma grubuna hesaplaması şöyledir:

$n = \frac{226 \cdot (1,96)^2 \cdot (0,50) \cdot (0,50)}{(0,05)^2 \cdot 225 + (1,96)^2 \cdot (0,50) \cdot (0,50)} = 9,43$ olarak öğrenci sayısı 9 bulunmuştur. Güvenirliği arttırmak ve hatayı azaltmak için öğrenci sayısı 13 seçilmiştir.

Özel okul 2.kademe öğrencilerinin mevcut öğrenciden çalışma grubuna hesaplaması şöyledir:

$n = \frac{95 \cdot (1,96)^2 \cdot (0,50) \cdot (0,50)}{(0,05)^2 \cdot 94 + (1,96)^2 \cdot (0,50) \cdot (0,50)} = 8,96$ olarak öğrenci sayısı 9 bulunmuştur.

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler:

Tablo 3-1. Konut bilgileri

OKULLAR	MÜSTAKİL GECEKONDU	APARTMAN DAİRESİ	TOPLAM	KİRA	EV SAHİBİ
“A” İÖ	13	-	13	4	9
Özel “B” İÖ	-	9	9	2	7

“A” İÖ öğrencilerinden 13 tanesi müstakil-gecekondu tabir edilen evlerde, bu evlerde oturan kişilerden 4 kişi kirada, 9 kişi sahibi oldukları evde otururken, Özel “B” İÖ öğrencilerinden 7 kişi apartman dairesinde, bu evlerde oturan kişilerden 3 kişi kirada, 4 kişi sahibi oldukları evde oturuyor.

Tablo 3-2. Aylık aile gelirleri

OKULLAR	Asgari ücret (760,50 tl.) altı	760,50 tl.-1000 tl. arası	1000-2000 tl. arası.	2000 tl ve üstü
“A” İÖ	6	3	3	1
Özel “B” İÖ	-	-	-	7

Yukarıdaki aylık aile gelirleri tablosuna bakarak bilinen Temmuz 2010-Aralık 2010 asgari ücret miktarı 760.50 tl. olup, bu miktarın altında aylık para kazanan ailelerin “A” İO’ na giden öğrencilerden 6 kişi, 760,50 tl.-1000 tl. arası kazanan ailelerin öğrencilerinden 3 kişi, 1000-2000 tl. . arası kazanan ailelerin öğrencilerinden 3 kişi, 2000 tl. ve üstü kazanan ailelerin öğrencilerinden 1 kişi mevcut olup; Özel “B” İO’ na giden öğrencilerin ailelerinden 2000 TL’nin altında kazanan ailenin olmadığı, 2000 tl. ve üstünde kazanan ailelerin de araştırma yapılan Özel “B” İO’ na giden öğrencilerin tamamının, dolayısıyla 7 öğrencinin olduğu; 7 öğrenciye yöneltilen sorularda kazanılan aylıkların ortalama 3000 tl. ve üstü miktarlarda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3-3. Öğrenci ailelerine ait otomobil bilgisi

OKULLAR	Aileye ait otomobil	
	Var	Yok
“A” İO	2	11
Özel “B” İO	9	-

Araştırılan iki okuldan “A” İO’na giden 2 öğrencinin ailelerinin otomobillerinin bulunduğu, diğer 11 öğrencinin ailelerine ait otomobil bulunmadığı; Özel “B” İO’na giden 9 öğrencinin ailelerinin otomobil sahibi oldukları tespit edilmiştir.

İki okul öğrencilerinin sevdiği sanatçılar ve dinledikleri müzik türleri incelendiğinde genel olarak pop ve rap müzik türü ağırlıkta olup, bu müzik türlerinin hem ergenler arasında yaygın olduğu, hem de kendilerini ifade edebilmede kullandıkları bir araç haline geldiği anlaşılmaktadır. Öğrencilere yöneltilen sorularda sevilen sanatçıların ve dinlenen müzik türlerinin cevaplanmasının istenmesinin sebebi yaşanan çevre, konut tipi ya da ailenin ekonomik seviyesinin etkisinin bulunup bulunmamasıyla ilgili olup, öğrencilerden alınan cevaplardan dinlenen

müzik türlerinin genellikle rop, rap, hiphop, rock gibi türlerin olduğu, bu müzik türlerinin genel olarak genç yaş grubu arasında daha yaygın ve tercihen daha çok beğenilen müzik türlerinin olduğu anlaşılmıştır. Bunda internet, televizyon ve birçok dijital ortamın kolaylık sunan imkanlarının bulunması önemli bir etkidir.

Pop kültürünün uzun yıllar boyu var olması ve gençlerin beğenilerini çabuk kazanması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur; popüler beğeni kırsal kesim insanının ortak bir tutumu haline gelmiştir. Bu durum düşünce temelli kişisel beğenilerin önünü kesmektedir. Rap ve hip hop tarzı müziklerinse 1970’lerden bu yana gelişen ve gençlerin protest bir yapı ile söylemlerini rahat ifade etmekte kullandıkları son zamanların revaç tarzları olduğu bilinmektedir. Bu müzik türleri daha çok seks, para, silah, kuvvet, kadın, zenginlik gibi kavramları konu alır.

Tablo 3-4. Anne-baba çalışma durumu

OKULLAR	Anne ev hanımı	Anne çalışıyor	Baba çalışmıyor	Baba çalışıyor
“A” İÖ	12	1	2	11
Özel “B” İÖ	4	3	-	7

Anne-baba meslekleri incelendiğinde “A”İÖ öğrencilerinin babalarında çalışmayan ve hasta olan kişilerin bulunduğu; genellikle de serbest meslek ve birkaç tane memurun olduğu, eşlerinin genellikle ev hanımı olduğu tespit edilmiş; Özel “B” İÖ öğrencilerinde ise babaların gelir seviyesi yüksek memurluk ve esnaflık işlerinde çalıştığı; kısmen annelerin de yüksek tahsilli ve öğretmen, laborant, grafikerlik gibi mesleklerde çalıştıkları anlaşılmıştır. “A”İÖ öğrencilerinin baba meslekleri incelendiğinde T.T.K işçisi, inşaat işçisi, aşçı, zabıta, orman işletmesi memuru, şoför, garson, biletçi gibi meslekler olduğu, Özel “B” İÖ öğrencilerinin anne mesleklerinin grafiker, laborant, öğretmen; baba mesleklerinin ise inşaat mühendisi, müteahhit,

muhasebeci, tüccar, hakim, doktor, öğretmen gibi gelir seviyesi daha yüksek meslekler olduğu anlaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma için gerekli veriler literatür taraması, görüşme formu ve öğrencilerin çalışma amacına uygun yaptığı resimlerden elde edilmiştir. Araştırmanın kuramsal çerçevesi ile ilgili araştırma, yayın ve kitaplar taranmış, araştırma ile ilgili doğrudan kaynaklar tespit edilerek oluşturulmuştur. Yaptırılacak resimlerin konusu ve görüşme formu uzman desteği alınarak belirlenmiştir. Hazırlanan görüşme formunun birinci bölümünde öğretmenlerden alınan öğrencilere ait kişisel bilgiler vardır. Bu bilgiler gizlilik ilkesi ihlal edilmeden elde edilmiştir. Görüşme formunun ikinci bölümünde öğrencilerden elde edilen kişisel bilgileri vardır. İki bölüm de aynı görüşme formunu oluşturmuştur. Bu bilgiler öğrencilerden araştırmaya katılma konusunda gönüllülük esasına göre alınmıştır. Bu form EK-1’de belirtilmiştir. Öğrencilere yapacakları resimler için iki konu sunulmuştur; bunlardan birincisi kendi evlerindeki mutfak ortamları, ikincisi ise zengin olmalarını düşlediklerinde neler yapabilecekleri konusunun resmedilmesidir.

Veri toplama araçlarının alt problemlerle olan ilgisi aşağıdaki tablo ile belirtilmiştir.

1. Alt Problem	↔	Görüşme Formu 1. ve 2. kısım
2. Alt Problem	→	Öğrencilerin yaptığı resimler
3. Alt Problem	→	Öğrencilerin yaptığı resimler
4. Alt Problem	→	Öğrencilerin yaptığı resimler-Görüşme formu

Şekil 3-1. Veri toplama araçları ile alt problemler arasındaki bağlantı

3.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Öğrencilerden yemek yenilen ev ortamlarının ve zengin olmaları durumunda yapmak istediklerinin resimleri malzeme sınırlılığı olmadan yapılması

istenmiş; yapılan resimlerin analizi, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin görüşleri alınarak, öğretmen ve öğrencilerden alınan veriler ışığında ve öğrencilerin yansıttıkları iç dünyalarının plastik sanatların öge ve ilkelerini temel alan ölçütlerle yorumlanmıştır. Bu öge ve ilkeler, öge olarak: Çizgi, renk, ton, doku, form, valör, espas, motif; ilke olarak: Ritim, hareket, yön, denge, zıtlık, bütünlük, vurgu, devinim unsurlarıyla bilinmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerden gizlilik ve gönüllülük ilkesine göre elde edilen bilgiler yaptıkları resimler de dikkate alınarak, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin görüşleri ile birlikte değerlendirildi. Bu değerlendirme sonucunda bulgular sonuca bağlanmış ve öneriler getirilmiştir.

BÖLÜM IV

Araştırmanın dördüncü bölümünde alt problemlere dayalı olarak her bir öğrencinin kişisel verileri ve yapmış oldukları resimlerden bulgular ve yorumlar elde edilmiştir. Dördüncü alt problem, ortak bir cevabı gerektirdiği için bu alt probleme sonuçlar ve öneriler kısmında değinilecektir.

4. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde Zonguldak ili “A” İlköğretim Okulu 1-13 arası öğrencilerinden ve Özel “B” İlköğretim Okulu 14-22 arası öğrencilerinden görüşme formuyla kişisel bilgileri ile “ Zengin olsam ne yapardım ?” ve “Evimizde yemek ortamı” konulu iki adet resimlerine ait bulguları ve yorumları ele alınmıştır.

4.1. Birinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.1.1. Birinci öğrencinin kişisel verileri

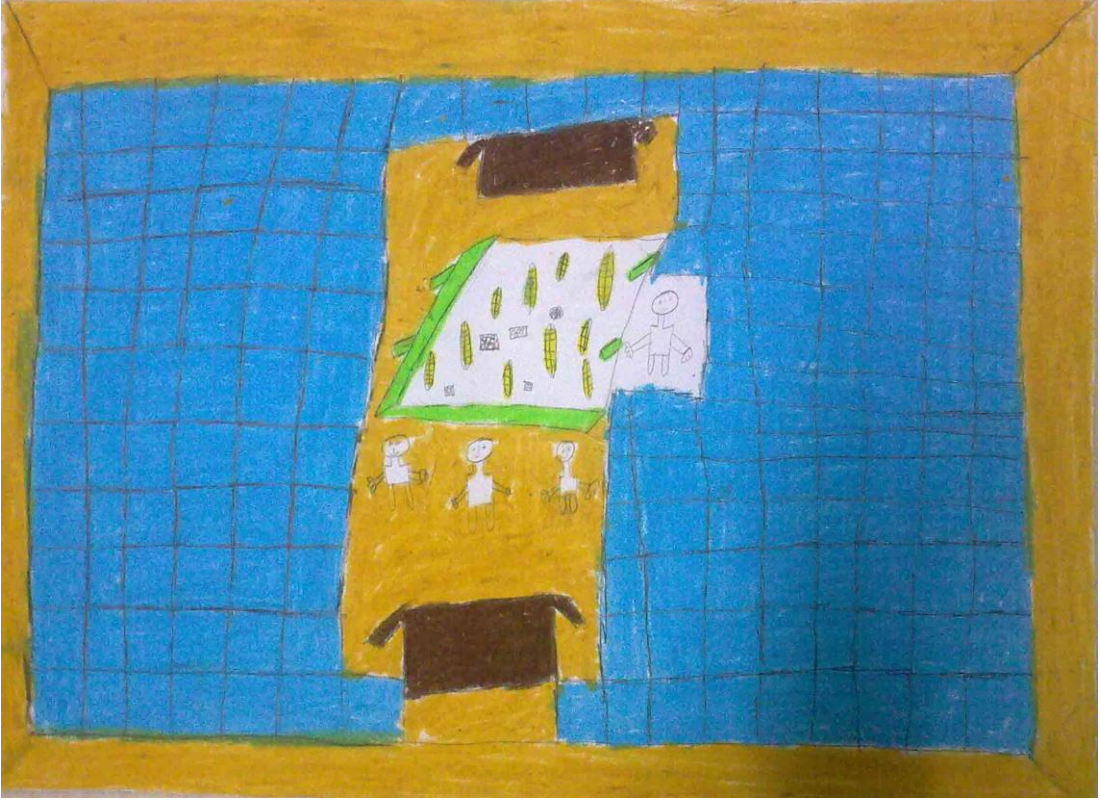
Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:13
Sınıfı	:7-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Çekingen
Annenin mesleği	:Ev hanımı
Annenin öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Çalışmıyor
Babanın öğrenim durumu	:İlkokul terk

- Anne-baba sağ :Anne Sağ -Baba Felç
- Anne-baba birlikte yaşıyor :Evet
- Bilinen sağlık durumu :Normal
- Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu :Derslere karşı ilgisi orta seviyede
- Resim yapmaya karşı olan ilgisi :Seviyor
- Öğrencinin kardeş sayısı :4
- Kaçıncı kardeş olduğu :3
- Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız: Hadise, Eylem
- Dinlediğiniz müzik türü : Pop
- Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz: Fakirlere yardım ederdim.
- Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ? : Kendimize ait tek katlı gecekondu
- Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?
- Hayır odam yok.
- Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?
- Hayır yok.
- Aylık aile geliriniz: 700 tl.
- Otomobiliniz var mı ?
- Hayır yok.

4.1.2. Birinci öğrencinin resim verileri

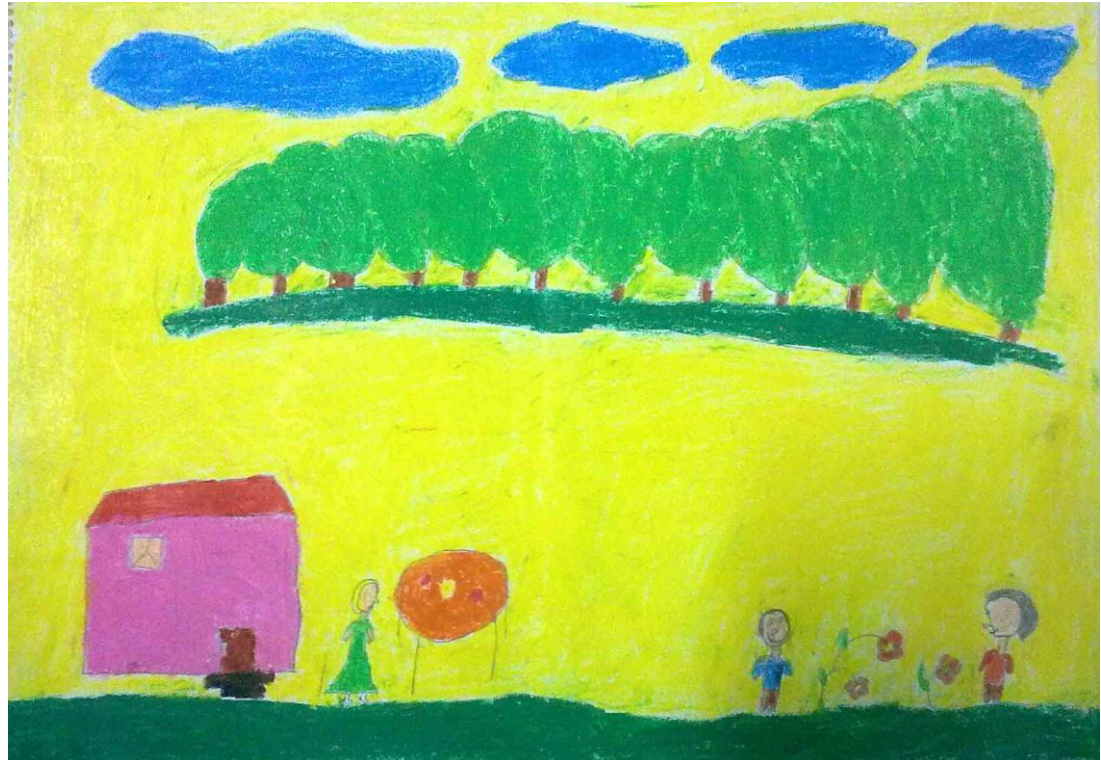
Resim -1

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -2

Zengin Olsam Ne Yapardım?

4.1.3. Birinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “1.Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin anne ve babasının ilkökul mezunu olduğu, babasının çalışmadığı, felç olduğu, dört kardeş oldukları, oturdukları evin kendilerine ait gecekondulu olduğu, aile gelirinin mevcut asgari ücretin altında olduğu belirlenmiştir. Aile kent yaşamına uyum sağlamaya çalışan gecekondulu çekirdek aile yapısındadır. Sosyal çevre olarak benzer aile yapılarının var olduğu bilinmektedir.

Resim-1’de; toprak rengi zemin üzerine çizilmiş kahverengi iki çekyat formu, ayakları eksik bırakılmış, kalemle çizilmiş dört tane insan figürü, yeşil ayakları olan bir masa ve üstünde ekmek ve kahvaltılık yiyecekler resmedilmiş. Öğrencinin insan figürlerini belirsiz, renksiz ve ayakları eksik olarak bırakması onun kendine olan güvensizliğinin ve desteksiz olduğunun bir göstergesidir. Öğrencinin babasının felç ve çalışmıyor olması muhtemelen öğrencinin onu belirtmeyişine bir sebep olmuş olabilir. Ayrıca evdeki yemek yenilen ortamın sade ve yemek sofrasının çevresinde figürsüz, oldukça geniş bir alanın karelerle bölünmüş olması ailenin ekonomik durumunun pek de iyi olmadığını, sadeliği ve öğrencinin çizimdeki yetersizliğini kanıtlamaktadır. Öğrenciden elde edilen bilgilerden ve yapmış olduğu resimdeki sade motif üslubundan hareketle yaşanan konut tipinin tek katlı gecekondulu olduğu ve çevrelerinin de genellikle dağınık yerleşim tipine uygun konutlardan oluştuğu biliniyor.

Resim-2’de; “Zengin olsan ne yapardın?” sorusuna yanıt olarak “Fakirlere yardım ederdim.” cevabını veren öğrenci, bu cevaba göre çizdiği resimde yine ilk resimde olduğu gibi çekingen ve zayıf figürlerle kendi hayal dünyasındaki aileyi çizerek çiçeklere gülümseyen iki çocuk figürü yapmış ve geride masanın yanında bir anne figürü ile sade, aynı zamanda ürkek bir umudu sahnelemiştir. Evin tek ve küçük bir pencereyle resmedilmiş olması, figürsüz ,geniş boşluklara yer vermesi öğrencinin çizimdeki ve hayal gücündeki zayıflığını, dönem olarak mantık döneminden daha geride bir evrede olduğunu, güvensiz ve tedirgin bir ruh halini sergiliyor.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Sosyo-ekonomik seviyesi düşük olduğu bilinen öğrenci resim yaparken 35*50 beyaz resim kağıdı, kurşunkalem, renkli pastel boya kullanmıştır. Öğrenci resimlerdeki figürleri kurşun kalemle çerçeveleyip boya kullanmaktan çekinmiştir. Boyayı figürlerin içini doldurmakta tercih etmiştir.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-1’deki ve resim-2’deki sade kompozisyonlar, ayrıntıya girmeme, düşüncenin birkaç figürle anlatılmaya çalışılması, perspektif anlayışının oturmamış olması, rengi ve tonlarını verimli kullanamama, motiflerin zayıf kullanımını gibi unsurlar, ders öğretmeninden de alınan bilgi paralelinde on üç yaşındaki öğrencinin resim yapmaya karşı ilgisinin zayıf olduğunu göstermektedir.

4.2. İkinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.2.1. İkinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:13
Sınıfı	:7-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım ?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Dış ülkelerde inşaatçı

Öğrenim durumu	:Ortaokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Derslere karşı ilgili başarılı bir öğrenci
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Zayıf
Öğrencinin kardeş sayısı	:3
Kaçıncı kardeş olduğu	:2

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız: Hadise, Gülben ERGEN, Kerem Cem, Demet AKALIN

Dinlediğiniz müzik türü nedir ?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz ?

Fakirlere ve kimsesiz çocuklara yardım ederdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Evet kendimize ait -Tek Katlı Müstakil ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Odamı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

700 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Hayır yok.

4.2.2. İkinci öğrencinin resim verileri

Resim-3

Evimizde Yemek Ortamı

Resim-4

Zengin Olsam Ne Yapardım ?

4.2.3. İkinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin ailesinin aylık gelirinin asgari ücretin altında bulunması, oturduğu konut tipi, ebeveynlerinin meslekleri gibi unsurlar incelendiğinde ve yapılan resim-3’te mutfak görünümünün kompozisyona sağlıklı bir şekilde yansımaması, motiflerin basit, lekese ve az sayıda mutfak araç ve gerecini yansıtması öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesinin düşük olduğunun kanıtıdır.

Resim-3’te öğrenci, evinde yemek yediği ortamda masa ve dolapları kuşbakışı ve krokisel bir üslupla, vazo içindeki çiçek, lamba ve kapıyı ise cepheden çizmiştir. Mekânda insan figürü çizmeyi tercih etmemiş ve sade figürlerle renkli şematik zeminler kullanmıştır. Salon olma ihtimali yüksek olmakla birlikte buzdolabı ve mutfak dolabını anımsatan figürlerin yer alması mutfağa da çağrışım yapmaktadır. İsteksiz ve güvensiz yapılmış bir resim kompozisyonu görülmektedir. Öğrenci kişisel verilerinden ailede beş fert olduğu, babanın ortaokul, annenin ilkököl mezunu olduğu, çekirdek aile yapısına sahip oldukları, yaşadıkları konut tipinin tek katlı müstakil ev olduğu, resim-3’teki kompozisyonda sade motiflerle belirtilen, mutfak tezgâhının dahi olmadığı bir mutfak görüntüsünden referans alınarak gecekondü aile tipi özelliklerinin yansıdığı anlaşılmaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Sosyo-ekonomik seviyesi düşük olduğu kişisel verilerinden bilinen öğrenci, resim yaparken 35x50 beyaz resim kağıdı, renkli pastel boya kullanmıştır. Öğrencinin az renk kullanması ve boyalarının eksik ve kullanılmış olmasıyla ilişkili olabilir.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-4’te öğrenci, arka planda dağları, çiçek ve ağaçları sıralamış. Ön planda ise tek katlı bir ev ile çok katlı bir bina resmetmiştir. Zemin sarıya boyanmış ve yukarıda “m” harfi şeklinde ezbere çizilen renkli kuş formları mevcut. En öndeki çocuk figürü ise izleyiciye bakmaktadır. İki binanın merdivenlerinin birbirine dönük olması bir alışverişe, yardımlaşmaya ya da bir iletişime işaretir. Öğrencinin renkleri lekesel olarak, tonlamasız, tek renk şeklinde kullanması onun resmi bitirmekteki aceleciliği ve mantıksal dönemin gerisinde özellikler gösterdiği ile ilgilidir. Fazla renk kullanmadan yüzey doldurucu bir üslup resimde ayrıntıya gitmedeki çekingenliğin bir göstergesidir. Bu faktörlerden yola çıkılırsa öğretmenin verileri de dikkate alınarak öğrencinin resim yapmaya olan ilgisinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. Üçüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.3.1. Üçüncü öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:14
Sınıfı	:8-C
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım ?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Ev hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Serbest meslek-Çalışmıyor
Öğrenim durumu	:İlkokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi

Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu :İlgili başarılı bir öğrenci

Resim yapmaya karşı olan ilgisi :İlgili

Öğrencinin kardeş sayısı :2

Kaçıncı kardeş olduğu :2

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Dj Akman, Dj Ateş

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Rap

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Fakirlere yardım ederdim, hayır işi yapardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Evet kendimizin-2 Katlı Müstakil ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Evet var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz nedir?

1500 tl.

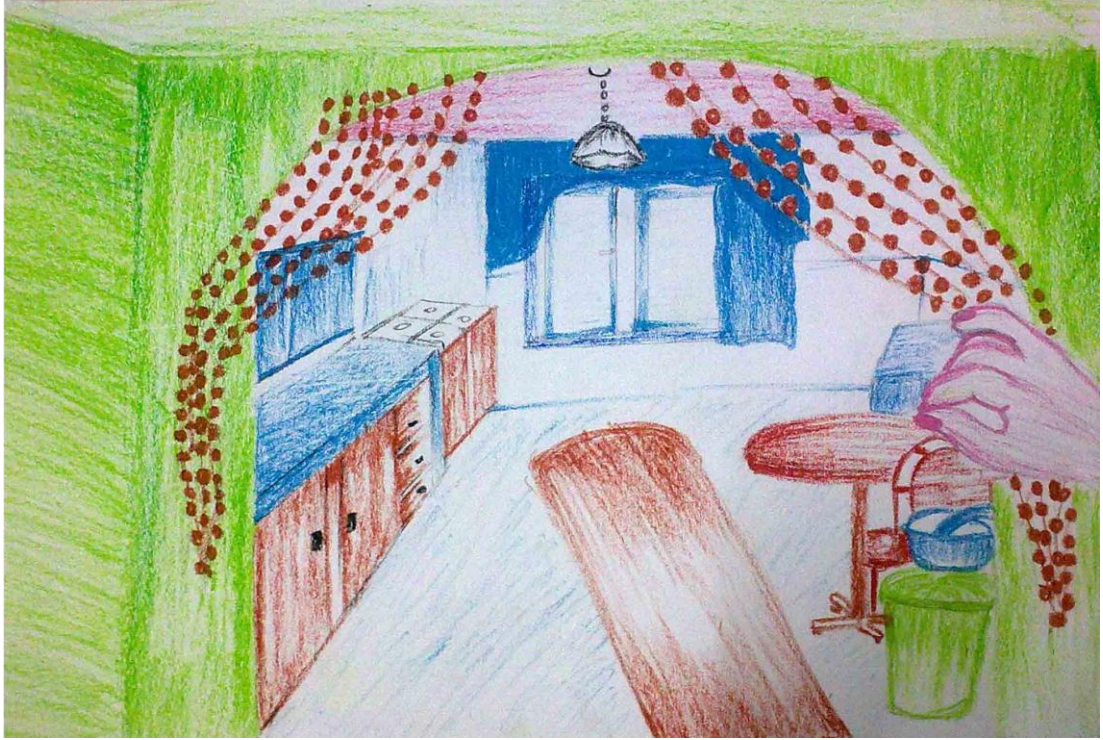
Otomobiliniz var mı ?

Evet var.

4.3.2. Üçüncü öğrencinin resim verileri

Resim -5

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -6

Zengin Olsam Ne Yapardım?

4.3.3. Üçüncü öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin kişisel verilerinden anne-babanın ilkökul mezunu olduğu, öğrencinin iki kardeş olduğu, babanın serbest meslek yapıp şu an çalışmadığı, kendisine ait odasının bulunduğu, iki katlı müstakil evde oturdukları bilinmektedir. Zonguldak İl’inin bilinen gecekondu ve müstakil tipi konutlarının kent merkezinin dışındaki mahallelerinde bulunmasından yola çıkılarak öğrencinin kente adapte olmaya çalışan gecekondu tipi çekirdek aileye sahip olduğu söylenebilir. Sosyal çevre olarak benzer ailelerin mevcut olduğu söylenebilir. Resim 5’te öğrenci, evlerinin mutfağını adeta seyretmeye davet ediyor. Resimde ön planda bir el, kemer şeklindeki kapı girişinde asılı olan boncuklu ipleri aralayarak bize içeriği gösteriyor. Kilimin diyagonal biçimde uzanışı, diğer mutfak eşyalarının çiziminde perspektif kurallarına uyulmaya çalışılması öğrencinin resim yapmaktaki becerisini yansıtmaktadır. Mutfak eşyaları ayrıntısız, geometrik ve hacimsel çizilmiştir. Işık-gölge durumu ve rengin tonlarının kullanımı göze çarpmaktadır. Mekânın gayet düzgün ve bir mutfakta olması gereken eşyaları bulundurması, gelir seviyesi en az orta derece olan bir aileyi işaret etmektedir. Öğrenci ailesinin aylık gelir verisi, otomobile sahip olması, öğrencinin kendisine ait bir odasının bulunması ve evin kira olmaması gibi faktörler incelendiğinde resme yansıyan bu durum daha da kuvvetlenmektedir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci 35x50 ebatlarında resim kağıdını yatay kullanarak resim yapmıştır. Çizici ve boyayıcı araç olarak kurşun kalem, kuru boya ve pastel boya kullanmıştır. Boyaların eksik olması renklerin geniş yüzeyler halinde kullanılmasına neden olmuştur. Gün ışığının pencereden boyanın tonlarından yararlanmak suretiyle verilmeye çalışıldığı görülmektedir

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin yapmış olduğu resim-5’te motiflerde perspektif kısaltımın kullanılması ve motiflerin doğala yakın ayrıntıyla verilmeye çalışması; ayrıca renkler arasında geçiş tonlarını kullanması hem öğrencinin mantık döneminde olduğunu hem de kompozisyon öğelerini etkili kullandığını göstermektedir. Öğrencinin öğretmen referanslı verilerinden ve resim yaparken yukarıda bahsedilen özellikleri kullanması bakımından resim yapmaya karşı ilgisinin olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.4. Dördüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.4.1. Dördüncü öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:14
Sınıfı	:8/C
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım ?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin Mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Orman İşletmesinde Memur
Öğrenim durumu	:İlkokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Derslere karşı ilgili-başarılı bir öğrenci

Resim yapmaya karşı olan ilgisi :İlgili

Öğrencinin kardeş sayısı :2

Kaçıncı kardeş olduğu :2

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Trip Kolic

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Bilim Teknik Araştırma Merkezi açardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Evet kendimizin-3 Katlı müstakil ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Odamı üç kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

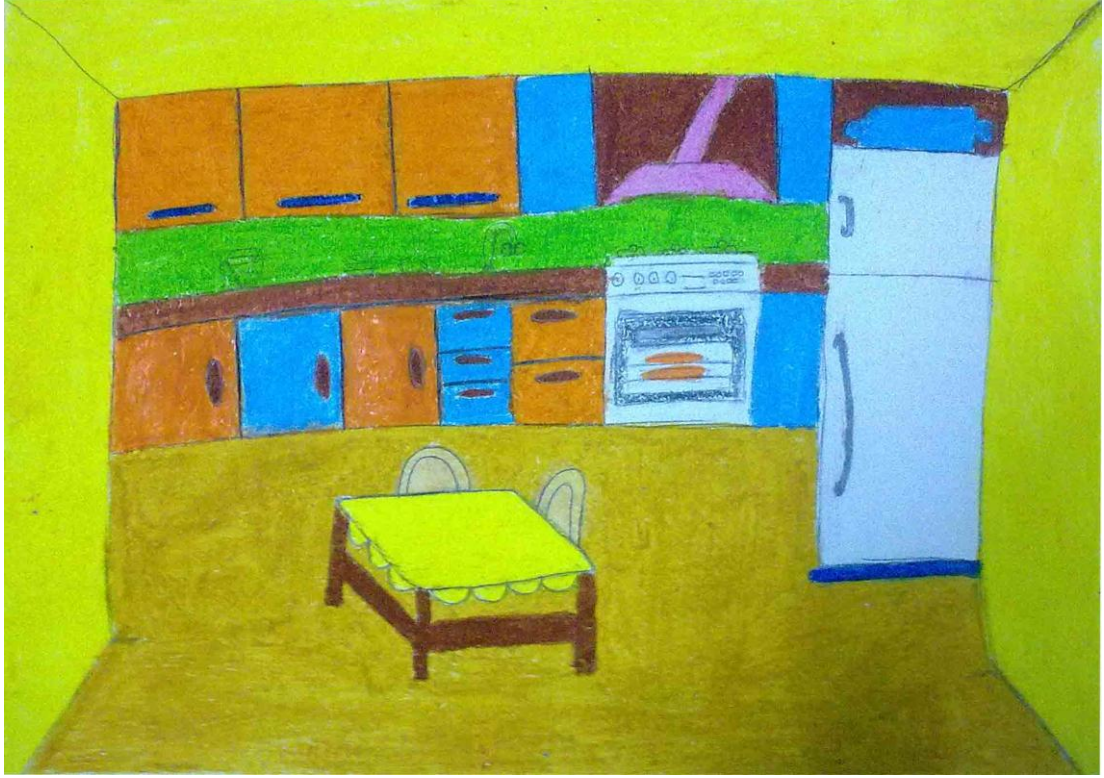
Aylık aile geliriniz ne kadardır?

1200 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Hayır yok.

4.4.2. Dördüncü öğrencinin resim verileri

Resim -7**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -8****Zengin Olsam Ne Yapardım?**

4.4.3. Dördüncü öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin kişisel verilerinden anne ve babanın ilkökul mezunu olduğu, babanın memur annenin ev hanımı olduğu, öğrencinin ikinci kardeş olduğu ve odasının bulunmadığı, müstakil evde oturdukları bilinmektedir. Zonguldak İl’inin bilinen gecekondu ve müstakil tipi konutlarının kent merkezinin dışındaki mahallelerinde bulunmasından yola çıkılarak öğrencinin kente adapte olmaya çalışan gecekondu tipi çekirdek aileye sahip olduğu söylenebilir. Resim-7’de mutfak cepheden resmedilmiş olmakla birlikte, bir mekân olduğu hissini vermek amacıyla duvarlar perspektifsel olarak çizilmeye çalışılmıştır. Ortadaki resmedilmiş masa ve sandalyeler, yine perspektif kaygısıyla çizilmiştir. Zemin mutfak dolaplarının alt kısmıyla birleşmiş olarak resmedilmiş durumdadır. Resimde genel olarak bir renklilik söz konusudur; mutfak dolapları, tezgah, beyaz eşya, havalandırma üstü gibi kısımlar farklı renkte ve biraz da olsa ayrıntıya gidilerek resmedilmiştir. Ortadaki masa ve duvarların renklerinin sarı olması bütünlüğün sağlanmaya çalışıldığını göstermektedir. Masaya yanaştırılmış sandalyelerin sadece iki tane olması düşündürücüdür. Ayrıca sandalyelerin oturma kısımları çizilmemiştir; bu da nesne devamlılığını yansıtmada zorluk çekildiğini göstermektedir. Öğrencinin yemek yediği ortamın resmi, duvarlarla çevrilmiş ferahlıktan uzak, küçük bir mekân çağrıştırmakla birlikte, çizilen motifler öğrenci ailesinin ekonomik durumunun normal, geçimini sağlayabilecek bir yapıda olduğunu yansıtmaktadır. Öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesinin, kişisel bilgi verisinde belirtilen ailenin aylık gelirin in asgari ücretten yüksek olması ve evlerinin kira olmaması gibi bilgilerle geçimi sağlayabilecek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencinin yapmış olduğu Resim-7’nin kompozisyonunda motiflerin yalın, mutfak dolaplarının eski tip görünümlü, havalandırmanın davlumbaz şeklinde olması ve mutfağın dar bir mekân olarak tasvir edilmiş olması bu durumu yansıtmaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci yaptığı resimlerde kurşun kalem, 35x50 resim kâğıdı, pastel boya kullanmıştır. Pastel boya eksik renklerin bulunduğu, kullanılmış bir boya takımıdır. Bu durum, öğrencinin aynı renkleri ve tonlarını kullanmasına neden olmuştur.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -8’de öğrenci çizdiği resimde, bilim ve teknik merkezi yapmış ve hayalindeki zenginliğini bu şekilde değerlendirmiş. Çok katlı bir bina ve binanın penceresinden çıkan huni şeklindeki formu, teleskop ya da gökyüzüyle ilgili bir araştırma nesnesi olarak belirtmiştir. Çatının üstünde ise çanak gibi bir alıcı, bahçede ise resmi bir kurumda bulunması gereken bayrak ve bir trafik levhası görülmekte. Bu levhada dikkat işaretinin kırmızı boya ile yapılmış olması binanın önemli bir yer, önemli bir araştırma merkezi olduğunu hissettirmektedir. Öğrenci resimsel döneminin gerisinde bir mantıkla, düşük bir hayal gücüyle imgesini yansıtmış olmakla birlikte zengin bir insanın nadir olarak yatırım yapacağı bir konu seçerek farklı bir fikri ortaya attığı gözlemlenmektedir. Sarı rengin yoğunlukla kullanılmış olması ve bu rengin daha çok mimaride kullanılması öğrencinin bu rengi kullandığı şemaları ortaya çıkartmıştır. Resim-7’de de motiflerin cepheden düzgün olarak, ortada bulunan masanın perspektifsel olarak verilmeye çalışılması, renklerin kağıt yüzeyini kaplayacak şekilde boşluk bırakılmadan kullanılması, öğrencinin genel olarak gösterdiği gayret, onun resim yapmaya karşı ilgisinin olduğunu göstermektedir.

4.5. Beşinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.5.1. Beşinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:13
Sınıfı	:7/B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım ?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:İyi
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Serbest Meslek
Öğrenim durumu	:İlkokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Çok başarılı değil
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:İlgili
Öğrencinin kardeş sayısı	:4
Kaçıncı kardeş olduğu	:2
Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.	
Hadise, Serdar ORTAÇ	
Dinlediğiniz müzik türü nedir?	
Yabancı, Pop	

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Fakirlere yardım ederdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Evet kendimize ait -3 Katlı Müstakil ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Odamı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

800 tl.

Otomobiliniz var mı ?

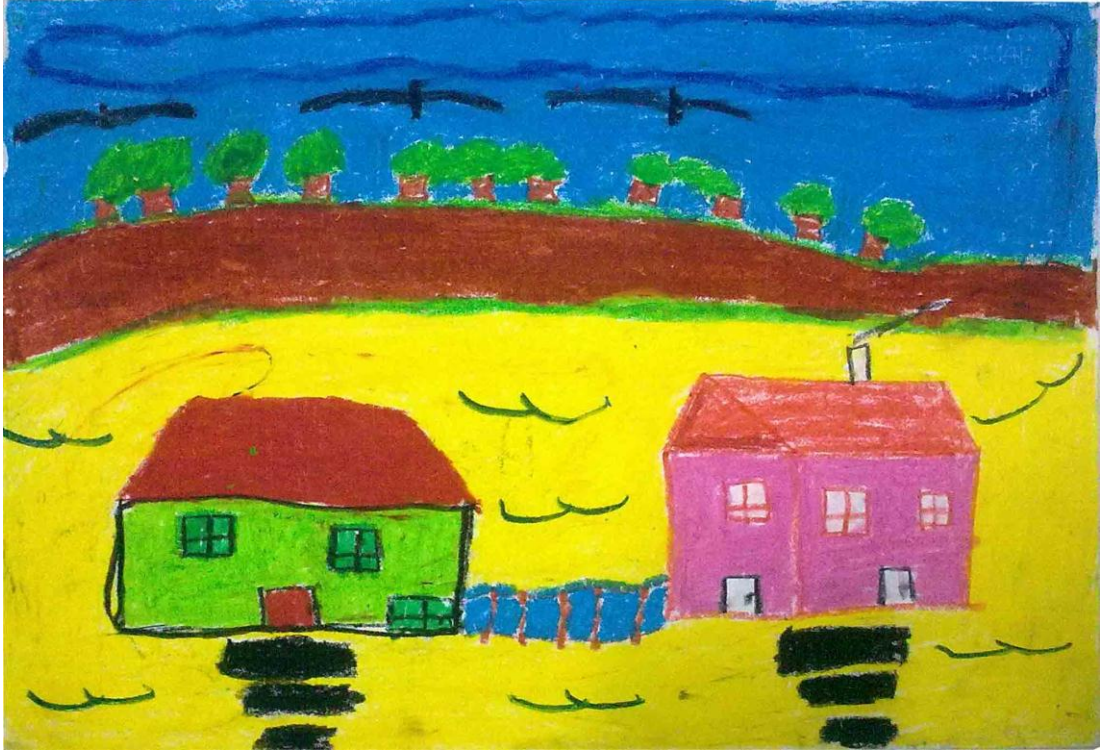
Hayır yok.

4.5.2. Beşinci öğrencinin resim verileri

Resim -9

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -10**Zengin Olsam Ne Yapardım ?****4.5.3. Beşinci Öğrencinin Bulgu ve Yorumları**

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir? ” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin kişisel verilerinden anne ve babanın ilkokul mezunu olduğu, babanın serbest meslek yaptığı, annenin ev hanımı olduğu, müstakil evde oturdukları, öğrencinin dört kardeş olduğu bilinmektedir. Zonguldak İl’inin bilinen gecekondu ve müstakil tipi konutlarının kent merkezinin dışındaki mahallelerinde bulunmasından yola çıkılarak öğrencinin kente adapte olmaya çalışan gecekondu tipi çekirdek aileye sahip olduğu söylenebilir. Öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesi, kişisel bilgi verisinde belirtilen ailenin aylık gelirinin asgari ücretten sadece 40 tl. yüksek olmasından, babanın geliri düşük serbest meslek yapmasından, resimlerde çizilen evlerin özellikle Resim 10’daki evlerin zenginlik ifade etmeyen daha çok tek katlı

müstakil evleri yansıtmasından, motiflerin yalın, ayrıntısız ve mutfak elemanlarını yansıtmadığı görüşünden hareketle düşüktür.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci, gramı düşük 25x35 resim kağıdı ile birlikte, kalitesi düşük pastel boya kullanmıştır. Bu durum, öğrenciyi resim yaparken sınırlandırmıştır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -9’da kuşbakışı bir kroki şeklinde çizilen resimde fazla ayrıntıya gidilmemiş. Ev eşyaları basit bir şekilde çizilmiş olup; yemek yenilen ortamın bir mutfak görünümünü yansıtmadığı görülmektedir. Yemek masası salon gibi bir mekânda kurulmuş, çevredeki dolapların ne işlevde oldukları ya da evin hangi bölümüne ait oldukları net bir ifadeyle resmedilmemiştir. Genel izlenim olarak ailenin düşük bir ekonomik yapıda olduğu resimden ve öğrenci bilgilerinden anlaşılmaktadır. Her şemanın ya da motifin tek renkle lekesel olarak resmedilmesi sonuca çabuk gitme isteğini ve görücü tipte, figürlerin konturlarını belirtme kaygısını gösteriyor.

Resim -10’da sarı zemin üzerine yeşil ve pembe yapılmış evlerin yeşil olanı cepheden, pembe olanı ise perspektifsel olarak çizilmiştir. Evlerin arasında mavi bir köprü kurulmuş, arka planda dağ silsilesi ve üstünde sıralanmış küçük ağaçlar resmedilmiş. Hava boşluğunda tekrar edilmiş kuş figürleri ve uzunca bir çerçeve şeklinde çizilmiş bir bulut göze çarpıyor. Öğrencinin evler arasında bir bağ kurması yardımlaşmanın bir göstergesidir. Pembe evin diğer evden yüksek, bacalı ve çok katlı yapılmış olması bu binanın daha varlıklı insanları barındırdığını hissettirmektedir. Öğrencinin figür yapmaktan kaçınması ve yaşına göre basit çizimler yapması yine öğrencinin resim yapmaktaki zayıflığını ya da çekingenliğini gösterebilir. İki eve doğru süzülen ters “m” şeklindeki steryotip (klişe) stilize kuşlar varlıklarını orada yaşayan insanlara hissettirmekte ve doğada yaşanan birliktelik göze çarpmaktadır.

Öğrencinin yukarıdaki resimsel özelliklerinden resme karşı ilgisinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

4.6. Altıncı Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.6.1. Altıncı öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:7/B
Resmin konusu	: Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım ?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:TTK işçisi
Öğrenim durumu	:İlkokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:İlgili, düzenli, yetenekli
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:İlgili
Öğrencinin kardeş sayısı	:4
Kaçıncı kardeş olduğu	:2
Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.	
Aslı GÜNGÖR, Emre AYDIN, Hadise	
Dinlediğiniz müzik türü nedir?	

Rock, Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Fakirlere yardım ederdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Hayır kendimize ait değil, kira – 3 Katlı Müstakil Ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Odamı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

2300 TL.

Otomobiliniz var mı ?

Evet.2008 model Fiat

4.6.2. Altıncı öğrencinin resim verileri

Resim -11

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -12

Zengin Olsam Ne Yapardım ?

4.6.3. Altıncı öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin kişisel verilerinden anne ve babanın ilköğretim mezunu olduğu, babanın TTK işçisi, annenin ev hanımı olduğu; müstakil evde kirada oturdukları, otomobillerinin olduğu, öğrencinin dört kardeş olduğu bilinmektedir. Öğrenci, kente adapte olmaya çalışan geçiş sürecindeki çekirdek aile yapısına sahiptir; üç katlı müstakil evde kiracı olarak oturmaktadır. Zonguldak İl’indeki müstakil evler genel olarak gecekondulardan çıkma yapılarak inşa edilmişlerdir. Öğrencinin çevresel olarak bu müstakil meskenlerin bulunduğu yerde yaşadığı bilinmektedir. Resim -12’de kare ve dikdörtgenlerden oluşan evler, yoksul insanların yaşadığı mahalleleri anımsatmakta ve bu ailelere yardım etmek için gelen insanların diğer insanlara ellerini uzattıklarını görmekteyiz. Resim-11’de öğrenci resimde yemek yenilen ortamı mutfaktan ayrı tutmuştur. Bir figür mutfakta, iki tanesi masa başında ve diğer

ikisi de alt kısımda izleyiciye bakmaktadır. Salon mavi zemine boyanmış, mutfak zemini ise yeşildir. Dolaplar cepheden çizilmiştir. Aile fertlerinden bir kişiyi eksik çizmiş olması, bir kardeşinin oldukça küçük yaşta ya da bu ferde karşı olan ilgisizliğinin bir yansıması olabilir. Tekrar renkçi ve lekesele bir üslupla birlikte, figürlerin, eşyaların geometriksel; ayrıntısız olarak resmedildiği görülmektedir. Konturlu, lekesele motiflerin yapılmış olması görücü tipte bir öğrenci resmi olduğunu gösterebilir. Ayrıca ev eşyaları abartısız ve sade bir aile yaşantısını göstermektedir.

Öğrencinin aile gelir verisine bakıldığında iyi bir gelirlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci resimlerinde sosyo-ekonomik seviyenin ortalamasının üstünde olduğunu belirtecek motifler çizmemiştir. Yalnızca büyük bir yemek masanın varlığı göze çarpmaktadır.

İkinci alt problem olan “.Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci resim yaparken 35x50 resim kağıdı, boya izlerinden anlaşılacağı gibi kalitesiz pastel boya, kurşun kalem kullanmıştır. Resim kağıdı yatay tutularak kullanılmıştır. Kullanılan malzemelerin sınırlı oluşu, resim yaparken öğrenciyi tercihsiz bırakmıştır.

Üçüncü alt problem olan “.Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Sade ve ayrıntısız çizilen resim-12’de, öğrencinin zeminle evleri ve pencereleri bütünleştirerek farklı bir kompozisyon ortaya çıkarmasına olanak sağlamıştır. Motifler siyah konturlarla çevrelenmiş olup, figür başları ayrıntının kaybolmaması kaygısıyla kurşunkalemle belirtilmiştir. Figürler resimsel yönden oldukça zayıf çizilmiştir. Motiflerde kompozisyon öğeleri, sanat elemanları öğrencinin yaş olarak bulunması gereken mantık (doğalcılık) dönemini yansıtmamaktadır. Öğrencinin ilgisinin zayıf olduğu söylenebilir

4.7. Yedinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.7.1. Yedinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:11
Sınıfı	:6/B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Zabıta
Öğrenim durumu	:Lise
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:İlgili, başarılı bir öğrenci
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Çok seviyor
Öğrencinin kardeş sayısı	:3
Kaçıncı kardeş olduğu	:2

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız: Hadise

Dinlediğiniz müzik türü: Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz: Dilencilere ve fakirlere yardım ederdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ? : Kira-2 Katlı Müstakil Ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz: 1800 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Evet var.2000 Model Renault

4.7.2. Yedinci öğrencinin resim verileri

Resim -13

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -14

Zengin Olsam Ne Yapardım?

4.7.3. Yedinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin kişisel verilerinden babanın lise, annenin ilköğretim mezunu olduğu, babanın zabıta memuru, annenin ev hanımı olduğu; müstakil evde kirada oturdukları, otomobillerinin olduğu, öğrencinin üç kardeş olduğu bilinmektedir. Öğrenci, kentleşme sürecindeki gecekondu çekirdek aile yapısına sahiptir. Çevresel olarak aynı aile tiplerinin bulunduğu biliniyor. Resim-14’ün sol bölümünde, ekmek fırınından alınan ekmekler ile kendisinin de görevliye teslim ettiği ekmek poşetini, sağ bölümünde ise bu ekmekleri fakir insanların yaşadığı mahallelere ulaştırmak için yola çıkan bir yardım kamyonetinin resmedilmiş olduğu görülmektedir. Sol bölümde çizilmiş ayrı yollar, farklı zamanlarda ve farklı mekânlarda toplanılan yardımların zaman dilimlerini yansıtmaktadır. Buradaki kompozisyon oldukça düşündürücü olup,

yolların böylesine parçalı ve zeminin farklı iki tonda verilmesi çocuğun sahneleme yetisine işaret etmektedir. Öğrenci sağ bölümde yardım kamyonetini karşılayan, üzerleri yamalı ve kirli elbiselerle giyimli insanların yolda beklediğini ve kamyonetin üstünde ise bu yoksul insanlara yardım ulaştıran kırmızı gömleklili figürü çizmiştir. Resim-13'te figürlerin mavi bir zemin üstünde ve ev içinin duvarsız bir şekilde çizilmiş olması kompozisyonun havada kalmış olma durumunu ortaya çıkarmıştır. İnsan figürlerinde anne, baba ve kendisini çizmiş, ailenin diğer bireylerini ise belirtmekten kaçınmış olması öğrencinin kardeşlerinin kendi dünyasında önemli olmadığını bir işareti olabilir. Mutfak masasının çevresinde sandalyeler çizilmemiş ve figürler ile birlikte tüm mutfak eşyaları cepheden izleyiciye yöneltilmiştir. Sosyo-ekonomik durumlarının, normal geçimini sağlayan bir aile izlenimini verdiği gözlemlenmektedir. Bu durum, öğrenci kişisel verilerinden de anlaşılmaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin resim yaparken kullandığı malzemeler: 35x50 resim kağıdı, pastel boya ve kurşun kalem. Boyanın yatay, diyagonal ve bastırılmadan sürülmesi renk tonlarının cansız gözükmesine sebep olmuştur.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-14'te kamyon motifinin perspektif kaygısıyla ve kasanın içindeki yardım dağıtacak figürün örtme kapama ilişkisiyle resmedilmiş olması yapıcı bir üslubu aksettirmektedir. Ekmek fırınının mekânsal kurguyla resmedilmesi ve figürlere hareket katılmış olması öğrencinin kompozisyon yetisinin gelişmiş olduğunu, sanatın elemanlarını ve kompozisyon öğelerini etkili kullanması resim yapmaya olan ilgisinin olduğunu göstermektedir.

4.8. Sekizinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.8.1. Sekizinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:7/B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Zayıf, derslere karşı ilgisiz
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Sürücü Öğretmeni
Öğrenim durumu	:İlkokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:İlgili, başarılı bir öğrenci
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Zayıf
Öğrencinin kardeş sayısı	:2
Kaçıncı kardeş olduğu	:2
Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.	
4 Yüz	
Dinlediğiniz müzik türü nedir?	
Pop	
Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?	

Yaşlılara yardım ederdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kira-Tek Katlı Müstakil Ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Evet var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

900 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Hayır yok.

4.8.2. Sekizinci öğrencinin resim verileri

Resim -15

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -16

Zengin Olsam Ne Yapardım ?

4.8.3. Sekizinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir? ” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin kişisel verilerinden anne ve babanın ilkökul mezunu olduğu, babanın sürücü öğretmeni, annenin ev hanımı olduğu; müstakil evde kirada oturdukları, öğrencinin iki kardeş olduğu bilinmektedir. Öğrenci ailesi, kentleşme sürecindeki gecekondulu çekirdek aile yapısına sahiptir. Çevresel olarak gecekondulu bölgedeki meskenlerin ağırlıkta olduğu bilinmektedir. Burada yaşayan ailelerin de kentleşmede kırsal kesimle tampon görevi gören gecekondulu çekirdek aile tipinin içinde oldukları bilinmektedir. Öğrencinin yapmış olduğu resimlerdeki motiflerin zayıf, yalın ve az renkle ifade edilmesi, resim-15’te kabaca çizilen dolap ve yatak motiflerinin tek renkle özensiz resmedilmesi, resim-16’da tek bir ev figürünün, kompozisyondaki diğer figürlerle birlikte oldukça sıradan ve şema dönemini (7-9 yaş

çocuk resmi) yansıtıyor olması öğrencinin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olmasına referans vermektedir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Sosyo-ekonomik seviyesi aylık aile gelirinden ve oturulan konut tipinden referansla düşük olduğu bilinen öğrenci, yaptığı resimlerde 25x35 resim kağıdı ve eksik renklerin bulunduğu pastel boya kullanmıştır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -15’te öğrenci çizdiği resimde yemek yenilen ortam olarak mutfağı resmetmemiş. Oda izlenimi veren bu kompozisyonda odanın eşyaları havada kalmış gibi gözükse de bunu çocuğun, oda eşyalarını zeminin köşelerine yerleştirdikten sonra arka kısımdakileri görünen kısmıyla resmetmekte zorlanarak arkada bulunma hissi vermek için diğer eşyalardan daha yüksekte yaptığı anlaşılıyor. Duvarda sadece sarı rengi kullanması, kendisini kapısız bir odadan içeri girerken resmetmesi ve dolapları havada fakat az da olsa perspektif kaygısı güderek yapmış olması bir geçiş aşamasını, rengi tek olarak geniş yüzeyler halinde kullanması çocuğun görsel yaş döneminden (mantık dönemi) daha gerilerde bir görsel gelişimde olduğunu gösteriyor. Mekânı duvarları ve tavanı olan bir yer olarak gösterme isteği doğalcılığa referans vermektedir.

Resim -16’da ise öğrenci oldukça zayıf boya sürüşü ve figür stili sergilemiştir. Asıl olarak resmin mavi ve yeşil boyalarla geniş yüzeyler halinde iki parçaya bölüdüğü gözlemlenmektedir. Sağda perspektif kaygısıyla yapılmış bir ev, evin önünde uzuvları pek de belli olmayan cesaretsiz çizilmiş iki figür ve figürler ile ev arasında üstten görünümlü sarı bir masa ve çevresinde altı tane sandalye çizilmiştir. Kompozisyon 9 yaş çağındaki şema dönemini daha çok yansıtmakta olup çocuğun asıl anlatmak istediğini anlatmakta zorlandığını göstermektedir. Ev motifinin üzerindeki gri renk ve gri rengin üzerindeki çizgisel hareketler desen ya da

boyanın olanaklarını kullanma isteğini gösteriyor olabilir. Öğrencinin resme karşı ilgisinin zayıf olduğu gözlemlenmektedir.

4.9. Dokuzuncu Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.9.1. Dokuzuncu öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Erkek
Yaşı	:13
Sınıfı	:8/A
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım ?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Serbest
Öğrenim durumu	:Ortaokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:İlgili çalışkan bir öğrenci
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Çok seviyor
Öğrencinin kardeş sayısı	:2
Kaçıncı kardeş olduğu	:1

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

İsmail YK, Murat BOZ

Dinlediğiniz mzık türü nedir?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Lösemili ocuklara bağışta bulunurdum ve onlara deniz kıyısında tatil yaptırırdım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Evet-Tek katlı müstakil ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Odamı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

650 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Hayır yok.

4.9.2. Dokuzuncu öğrencinin resim verileri

Resim -17**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -18****Zengin Olsam Ne Yapardım ?**

4.9.3. Dokuzuncu öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Babanın ortaokul ve annenin ilkokul mezunu, serbest meslek yaptığı ve annenin ev hanımı olduğu biliniyor. İki kardeş olan öğrencinin aile yapısı çekirdek aile yapısıdır. Tek katlı müstakil evde oturan aile kira vermemektedir. Öğrencinin kendisine ait odası yoktur. Ancak babanın maaş durumu asgari ücretin altındadır. Çevresel olarak benzer aile yapılarının bulunduğu gecekondu aileleri çoğunluktadır. Resim-17’de yansıtılan mütevazı mutfak eşya motifleri abartıya kaçılmadan, modern çizgilere yer verilmeden çizilmiştir. Aile gelirinden de referans alarak sosyo-ekonomik seviyenin düşük olduğu söylenebilir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci yaptığı resimlerde kalitesi düşük ve renk olarak eksik pastel boya takımı kullanmıştır. Resim kağıdı olarak 35x50 ebatlarında kâğıt kullanılmıştır; kağıt yatay olarak değerlendirilmiştir. Kullanılmış olan malzemelerin çeşitli olması durumunda daha farklı motif renklerinin elde edilebileceği görülmektedir.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -17’de mutfak içinin böylesine tanıtıcı ve kuşatıcı bir açıyla resmedilmesi, renklerin sarı bağlantılı ve motiflerde parça parça farklı renklerin kullanımı, az boya ile olanak elde etme; farklı etkiler elde edebilme gayretini yansıtıyor. Öğrenci kendisini ve kompozisyonu doğalcı, yapıcı bir üslupla ifade etmeye çalışarak mekânı perspektifsel olarak, üstten bakış açısıyla vermeye çalışmıştır. Resme karşı ilgisi olan öğrenci mantık döneminin özelliklerini, kısaca ifade edilirse objelerin orantılarını, derinliklerini ve boyutlarını gerçekçi, ayrıntılardan haberdar bir biçimde yansıtmaya çalışmıştır.

Resim -18’de yazlık, garajı olan müstakil bir ev göze çarpıyor. Öğrencinin belirttiği lösemili çocuklar çizilmemiş olsa da denizde bulunan yatın onların hizmetine sunulmuş bir imkân olduğu anlaşılabilir. Deniz mavisi yeşilden kırmızı kalın bir konturla ayrılmış durumda ve motifler perspektifsel büyüklükte verilmeye çalışılmış. Ufkun maviden farklı olarak sarıyla betimlenmesi, oldukça ilginç bir teknik ayrıntının ve tarzın kullanıldığını gösteriyor. Mavi boyanın oldukça fazla kullanılması ve bitmesi durumunda öğrenci böyle bir çözüme gitmiş olabilir. Farklı arayışlara küçük cesaretlerle gidildiği gözlemlenmektedir. Öğrencinin böylesine bir hayali gerçekleştirme isteği lösemi hastalarına karşı olan hassas ilgisini ve yardım duygusunu ön plana çıkartmaktadır. Kompozisyon öğelerini ve sanatın ilkelerini uygulamakta yetenekli olan öğrencinin resme karşı ilgili olduğu görülmektedir.

4.10. Onuncu Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.10.1. Onuncu öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6/C
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım ?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Sakin ve sessiz
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Memur
Öğrenim durumu	:Üniversite
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Hayır
Bilinen sağlık durumu	:İyi

Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu :Derslere karşı ilgili, düzenli bir öğrenci

Resim yapmaya karşı olan ilgisi :Çok seviyor

Öğrencinin kardeş sayısı :2

Kaçıncı kardeş olduğu :1

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Gülben Ergen, 4 yüzler, Grup Hepsi

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Hayvanlar ve fakir insanlar için harcardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kira-Tek Katlı Müstakil Ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Odamı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

750 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Hayır yok.

4.10.2. Onuncu öğrencinin resim verileri

Resim -19**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -20****Zengin Olsam Ne Yapardım ?**

4.10.3. Onuncu öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Babanın üniversite mezunu, annenin ilkokul mezunu olduğu, oturulan konut tipinin tek katlı müstakil ev ve evin kira olduğu; öğrencinin iki kardeş olduğu bilinmektedir. Kente uyum sağlamaya çalışan gecekondulu çekirdek aile tipine referans alınmaktadır. Çevresel olarak aynı ailelerin bulunduğu bilinmektedir. Öğrencinin resim-19’da mutfak eşyalarını abartısız ve sade çizmiş olması, ekonomik durumun düşüklüğüne bir gösterge olmaktadır. Beyaz eşyaların kapak ve birkaç düğmeden oluşmuş olarak gösterilmesi ve ayrıca tek renkte yansıtılması örnek verilebilir. Babanın maaş bilgisinden geçim kazancının asgari ücrete yakın olduğu tespit edilmiştir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci yaptığı resimlerde pastel boya takımı kullanmıştır. Resim kâğıdı olarak 35x50 ebatlarında kâğıt kullanılmıştır; kâğıt yatay olarak değerlendirilmiştir. Kullanılan malzemelerin yapılan resimlerde farklı olarak bariz bir etkisi görülmemektedir. Ancak aynı renklerin tekrar edilmesi söz konusudur.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -19’da Öğrenci, görücü tip olarak mutfaktaki eşya motiflerinin etrafını siyah konturlar ile belirtmiş ve bütün olarak görmeye çalışmış. Resimde sarı ve tonları hakim olup, beyaz eşya ve mutfak tezgahı gri renkle boyanmış. Öğrenci ailesini mutfakta birlikte yemek yerken resmetmiş. Mekânın üstten görüntülenmesi perspektif algısının henüz yetersiz olduğunun ve eşyaların ayrıntılı olarak verilmeye çalışılması doğalcılığa yönelişin bir göstergesi olabilir.

Resim -20’de hayvanların kafes içinde bulunduğu bir mekân, bu mekânda görevli kişilerin hayvanlara yiyecek hizmeti vermek için bulunmaları, dışardan hayvanlara yardım için ziyarete gelen kişilerin de içinde bulunduğu figür grubu yansıtılmıştır. Sol alt bölümde figürleri çevreleyen renkli sandık tipi motifleri görülmektedir. Toprak rengi boyanın çok kullanılması resmi çabuk bitirme isteğinden ileri gelebilir. Ortada bulunan siyah figür işletme müdürü ya da işletme sahibi gibi bir şahsa gönderme yapmaktadır. Hayvanların bulunduğu kafes kuşbakışı çizilmiş olsa da hayvan figürleri profilden çizilmiş durumdadır.

Kompozisyon öğeleri tam olarak sağlıklı kullanılmamış olsa bile, kağıt yüzeyinin boş bırakılmaması, figürlerin ve motiflerin cesurca çizilmiş olması öğrencinin gayretli olduğunu ve ilgisini yansıtmaktadır.

4.11. On birinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.11.1. On birinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Erkek
Yaşı	:13
Sınıfı	:7/A
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Normal
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Aşçı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet

Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Derslere karşı ilgili fakat baŐarısız
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:İlgisiz
Öğrencinin kardeş sayısı	:6
Kaçıncı kardeş olduğu	:6

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız: Volkan KONAK, Serdar ORTA

Dinlediğiniz müzik türü: Pop

Çok zengin bir insan olsaydıız paranızı nerelere harcamak isterdiniz: Fakirlere ve yoksullara bağışta bulunurdum.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı? : Evet-İki Katlı Müstakil Ev

Kendinize ait odanız var mı? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır kendime ait odam yok. Odamı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz: 750 TL.

Otomobiliniz var mı?

Hayır yok.

4.11.2. On birinci öğrencinin resim verileri

Resim -21

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -22

Zengin Olsam Ne Yapardım ?

4.11.3. On birinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının ve annesinin ilkökul mezunu, babanın aşçı ve annenin av hanımı olduğu öğrenci kişisel verilerinden biliniyor. Aylık gelir 750 TL. olup, öğrencinin kendisine ait odası bulunmamaktadır. Kente uyum sağlamaya çalışan gecekondulu çekirdek aile tipine referans alınmaktadır. Çevresel olarak aynı ailelerin bulunduğu bilinmektedir. Resim-21’de öğrencinin kahverengi zemin üzerine yerleştirdiği kompozisyonda mutfak ortamının eşyaları hacimsel olarak ve perspektif algısıyla sunulmaya çalışılmıştır. Mutfak dolap kapaklarının ve çekmecelerin konturlarla düzgün olarak çizilmeye çalışılması dikkatin bu motiflere verildiğinin bir göstergesi olabilir. Çizilen dolap ve fırın gibi eşyaların yerlerinde değil de izleyiciye döndürülmesi yine bu resimde mutfak eşyalarının çizimine verilen önemi gösteriyor. Resimde ayrıca fırın ve bulaşık makinesi beyaz bırakılarak resmedilmiş. Ailenin geçinebilecek bir ekonomisinin olduğu gözlemlenmekte ise de mutfak motifleri özensiz, kaba ve modern çizgilerden yoksun olarak gizlenmiş ya da eksik yansıtılmıştır; bilinen aile geliri asgari ücretin altındadır. Bu işaretlerle öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesinin düşük olduğu bilinmektedir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Boya izlerinden ve renk azlığından da anlaşılacağı gibi öğrenci eksik ve kalitesiz pastel boya, 35x50 resim kağıdı kullanmıştır. Kullanılan malzemelerin çeşitli olmaması kısır bir ton anlayışını beraberinde getirmiştir.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-22’de yapılan resimde yoksullara bağış konusundan ziyade öğrencinin sahip olmasını istediği ev resmedilmiş. Soğuk renklerin hakim olduğu resimde bir ağaç kümesinin hemen yakınında garajlı bir evin varlığı dikkati çekiyor.

Bir ev sahibi olma isteği öğrenciyi bu resmi yapmaya itmiş olabilir. Yapılan her iki resimde de aceleci bir boya sürüş tutumu hâkimdir. Öğrenci kısa sürede sonuca ulaşmak istemektedir. Öğrencinin resme karşı olan ilgisi zayıftır.

4.12. On İkinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.12.1. On ikinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Erkek
Yaşı	:13
Sınıfı	:8/A
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:İyi
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:Lise
Babanın mesleği	:Şoför
Öğrenim durumu	:Ortaokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Derslere karşı ilgili, başarılı bir öğrenci
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Çok Seviyor
Öğrencinin kardeş sayısı	:3
Kaçıncı kardeş olduğu	:2

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Volkan KONAK, Manga

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Klasik, Rap Karışımı

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Açık havalı göl manzaralı bir ev alırdım. Fakirlere ve yaşlılara bağışta bulunurdum.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kira-Tek Katlı Müstakil Ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Odayı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

900 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Hayır yok.

4.12.2. On ikinci öğrencinin resim verileri

Resim -23**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -24****Zengin Olsam Ne Yapardım ?**

4.12.3. On ikinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının ortaokul, annesinin lise mezunu, babanın şoför, annenin ev hanımı olduğu bilinmektedir. Aile kirada ve tek katlı müstakil evde oturmaktadır. Üç kardeş olan öğrencinin gecekondulu çekirdek aile yapısına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Çevredeki aile yapıları da benzerlik göstermektedir. Resim-23’te öğrenciyi sadece yemek hazırlanan yeri çalışmaya iten sebep mutfakın yeterince geniş olmaması ya da sadece tezgâhı çalışma isteği olabilir. Resim -23’te mekân yakın plan olarak resmedilmiş olup, mutfak tezgâhı lekesel ve renkli olarak çalışılmış eski tip bir tezgâhtır. Sıcak ve soğuk renklerin bir arada kullanılması ve tezgâhın evin duvarlarına göre oldukça büyük kalması söz konusudur. Perspektif olarak mutfak tezgâhı, gerçeğe yakın tasarlanmıştır; bu öğrencinin en belirgin resimsel gelişim özelliği olabilir. Ayrıca mutfak tezgâhı eski tip bir tezgâh görünümündedir. Diğer mutfak eşyalarının belirtilmemesi bir tercih olabileceği gibi ailenin bu eşyalara sahip olmaması ihtimalini de hatırlatabiliyor. Aile gelirin 900 TL olması, öğrencinin resim-23’te mutfak motiflerini ayrıntısız, yalın ve modern olmayan çizgilerle resmetmesi ailenin sosyo-ekonomik durumu hakkında düşük olduğu referansını vermektedir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci pastel boya ve 35x50 resim kâğıdı kullanmıştır. Kağıt yatay kullanılmış olup, boyalar ile eksik yüzey bırakılmadan, üç boyutlu izlenimi veren mutfak motifleri çizilmiştir.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -24’te öğrenci, hayalini kurduğu göl manzaralı ya da önünden akarsu geçen bir evin ve sahibi olduğu arabanın doğa içerisinde bir kompozisyonunu

yapmış. Vizörde görülen ev tamamıyla gözükmemekte sadece çatısı gözükmektedir. Nehrin üstünde akan yelkenli küçük bir gemi ve büyük dağların ardındaki güneşe doğru uçan kuşlar izleyeni dingin bir manzarayla buluşturuyor. Bu manzaralı ev belki de yaşlı bir çifte armağan edilmiş olabilir. Ağacın dalına kurulan salıncak, sallanacak kişinin bu sakin ambiyansta gülücükler saçmasına yardımcı olabilir. Evin diyagonal resmedilmesi peyzajın diğer tüm cephesel unsurlarına bir zıtlık getirmiş durumdadır. Öğrencinin büyüklük küçüklük, perspektif, örtme kapama gibi kompozisyon ilkelerini kullanması resme karşı ilgisinin olduğunu göstermektedir.

4.13. On Üçüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.13.1. On üçüncü öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6/C
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:İyi
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:İlkokul
Babanın mesleği	:Serbest (Biletçilik)
Öğrenim durumu	:İlkokul
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Düzenli, başarılı bir öğrenci
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Çok Seviyor

Öğrencinin kardeş sayısı :3

Kaçıncı kardeş olduğu :3

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Grup Hepsi

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Fakirlere yardım ederdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Evet-Tek Katlı Müstakil Ev

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır odam yok. Kardeşlerimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

800 TL.

Otomobiliniz var mı ?

Hayır yok.

4.13.2. On üçüncü öğrencinin resim verileri

Resim -25**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -26****Zengin Olsam Ne Yapardım?**

4.13.3. On üçüncü öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Ailede anne ve babanın ilkokul mezunu, tek katlı müstakil evde oturdukları, babanın biletçilik yaptığı, annenin ev hanımı olduğu; öğrencinin üç kardeş olduğu, babanın aylık 800 TL. kazandığı öğrencinin kişisel verilerinden bilinmektedir. Aile gecekondulu çekirdek aile yapısındadır. Çevresel olarak benzer aile tipleri görülmektedir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci, boya izlerinden de anlaşılacağı gibi kalitesi düşük pastel boya ve 35x50 resim kâğıdı kullanmıştır. Kâğıt yatay kullanılmıştır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -26’da öğrenci, resimde bir evin kapısına yaklaşmış üç kız figürünü piramitsel bir açıyla ve ortalarında muhtemelen yardım arabası şeklinde bir araçla yansıtmış. Bu aracın içinde yiyecek ya da yardım malzemesi mevcuttur. Aracın üstündeki Türk Bayrağı yapılan işin milli boyutlarda önemli olduğuna dikkat çekiyor. Evin merdivenleri diyagonal biçimde çizilmiş olup, figürlerin yaklaştığı araç bastıkları zemin bu diyagonal dikine kesiyor. Sıcak renklerin hakim olduğu resimde yer yer yeşil ve mavilerin kullanıldığı görülmektedir. Yerdeki çiçek figürleri mutluluğu ve sevgiyi işaret edebilir. Öğrencinin kağıt zeminlerini boş bırakmadan konuyu olabildiğince figürlerle işlemeye çalışması, kısmen bazı motiflerde perspektif kullanması ve kompozisyon ilkelerini kullanmaya çalışması resim yapmaya karşı olan ilgisini yansıtmaktadır.

Dördüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi düşük ve yüksek öğrencilerin yaptıkları resimlere yansıyan farklılıklar nelerdir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -25'te sıcak renklerin hakim olduğu resimde mutfaktaki ortam aile ile birlikte resmedilmiştir. Sandalyede oturan üç kız kardeş ve yine oturmakta olan baba ile birlikte, ayakta kendileri için yemek servisi yapan anne insan figürlerini oluşturuyor. Mutfaktaki eşyalar tek tek konturlu olarak bütünü görür biçimde çizilmeye çalışılmış. Üç kız kardeşin bulunduğu konum simetrik olup; anne ve baba figürü bu simetriği bozmuş durumdadır. Buzdolabındaki süs öğeleri ve çiçekler her mutfaktaki beğeni tercihlerinden biri olabileceği gibi öğrencinin hacimsel vurguyu yansıtmaya çalışması fakat perspektif algısının yeterince gelişmemiş olduğu da göze çarpmaktadır. Yemek masasında hazır bekleyen yemekler, ocakta ateş üstünde bulunan çaydanlık, hemen yakınındaki dolu çay bardakları hatta buzdolabının arkasındaki prize sokulmuş fiş; tümüyle bir mutfak ayrıntısı vermektedir. Çocuk figürleri başları öne doğru eğik vaziyette sanki bir başlangıç anını beklemektedirler. Bu bekleyiş baba otoritesinden kaynaklı olabilir. Resimde motifleri cepheden yansıtmaya üslubu hakim gözükmektedir. Oldukça güçlü ipuçları veren mutfak sahnesi, çizilen eski tip ve modern olmayan ev eşya motifleriyle ailenin ekonomik seviyesinin yüksek olmadığını göstergesi olabilir. Babanın mesleğinden hareketle ailenin ekonomik seviyesinin çok iyi olmadığı düşünülmektedir.

4.14. On Dördüncü Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.14.1. On dördüncü öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6-A
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:Lise Mezunu

Babanın mesleği	:Tüccar
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşlarıyla geçimi iyi, başarılı.
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Çok az
Öğrencinin kardeş sayısı	:4
Kaçıncı kardeş olduğu	:3

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Manga, Funda ARAR, Barış MANÇO

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Vakıflara bağışlar, alışveriş yapardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kendimizin-Daire

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz ?

Odam var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

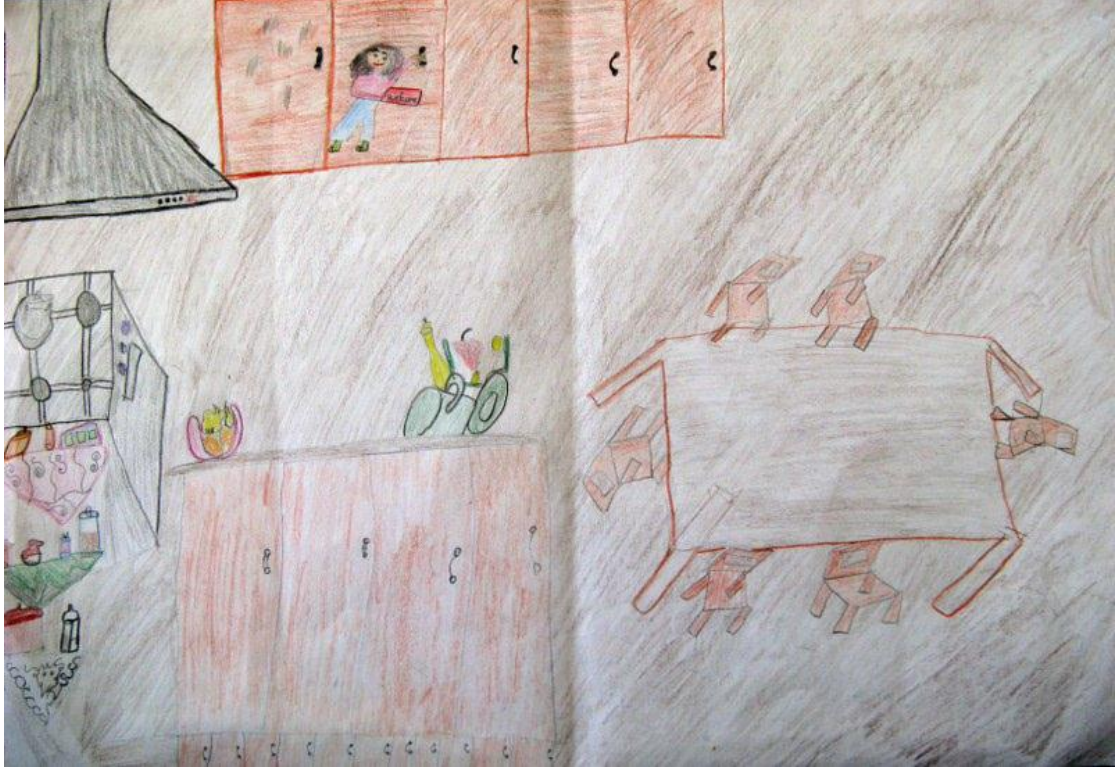
Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

2700 tl.

Otomobiliniz var mı ? Evet. Nissan

4.14.2. On dördüncü öğrencinin resim verileri

Resim -27**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -28****Zengin Olsam Ne Yapardım ?**

4.14.3. On dördüncü öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının üniversite, annesinin lise mezunu, annenin ev hanımı, babanın da tüccar olduğu, ailenin otomobilinin bulunduğu, öğrencinin 4 kardeş olduğu; evlerinin apartman dairesi olup, kendisine ait odasının bulunduğu öğrenci verilerinden bilinmektedir. Aile kent ailesi yapısına sahip çekirdek bir ailedir. Çevresel olarak benzer ailelerin var olduğu bilinmektedir. Resim -27’de öğrenci, yaptığı resimde evin mutfağındaki araç ve gereçleri kısmen ayrıntılı olarak çizse de kompozisyondaki masa, sandalye, fırın gibi bazı geometriksel formları üstten görerek çizmiş, dolapları ise cepheden göstermiştir. Evdeki diğer bireylerin eksik resmedilmesi, formların farklı perspektiflerle verilmiş olması, ev eşyalarının küçük çizilmesi belli bir disipline sahip olmamanın ve eksik özgüvenin bir ifadesidir. Mutfak motiflerinden aspiratörün ve düğmelerinin, fırının ocak kısımlarının ve ayar düğmelerinin belirtilmeye çalışılması, mutfakta aile bireylerinin yemek yiyebileceği bir masanın sandalyeleri ile birlikte bulunması ailenin maddi durumunun, ortalama seviyenin üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci resimlerinde kuru boya ve 35x50 ebatlı resim kâğıdı kullanmıştır. Kullanılan boyalar kalitelidir. Ancak boya sürüşünün hafif, çizgisel ve diyagonal olması motif yüzeylerinin cansız renkte gözükmeye neden olmuştur.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -28’de zengin olunması durumunda hayal edilen ve istenen vakıflara yardım ve alışveriş yapma isteği, resimde öğrencinin kendisi ve düşünce balonu ile birlikte belirtilmiş; dolar işaretli para, okul, vakıf, kumbara ve ihtiyaç sahibi olan insana yardım gibi öğeler işlenmiştir. Figürlerde ellerin ve ayakların küçük ve

belirsiz çizilmesi güven eksikliğinin bir göstergesi olabilir. Boya malzemesinin kuru boya olması, o an öğrencinin yanın bu boya takımının bulunmasından veya ayrıntıyı kuru boya ile daha kolay verebilmesi amacıyla tercih edilmiş olabilir. Öğrencinin kompozisyon düzenlemesi, aceleci boya izleri, mantık (doğalcılık) döneminin gerisinde bir çizim özelliğinin olması öğretmenden alınan öğrenci bilgisiyle birlikte resme karşı olan ilgisinin zayıf olduğunu göstermektedir.

4.15. On Beşinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.15.1. On beşinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Erkek
Yaşı	:12
Sınıfı	:7-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:Çok iyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Hiperaktif
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Babanın mesleği	:Başhekim
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşları ile uyumlu, dersleri orta düzeyde

Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Seviyor
Öğrencinin kardeş sayısı	:3
Kaçıncı kardeş olduğu	:2

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Ceza, Michael JACKSON,50 CENT

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Rap

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Deniz kenarında kendim için bir ev yapardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kendimizin-daire

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Kendime ait odam yok. Odayı kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

3500 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Evet. Var.

4.15.2. On beşinci öğrencinin resim verileri

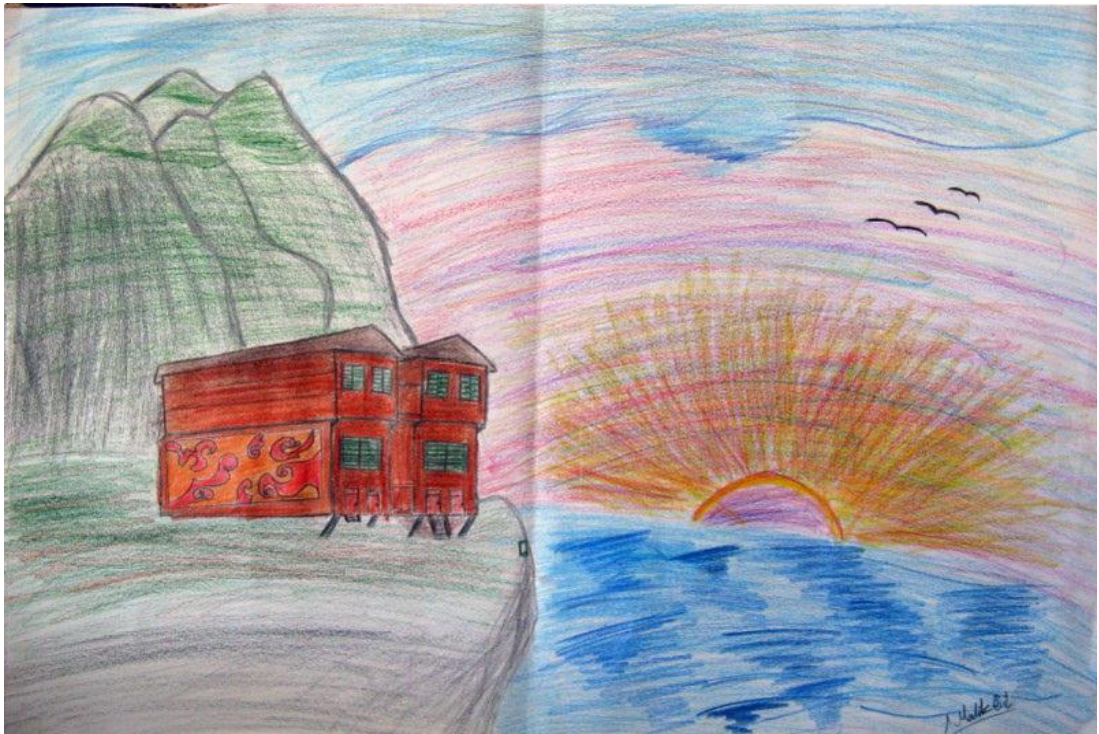
Resim -29

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -30

Zengin Olsam Ne Yapardım?

4.15.3. On beşinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir? ” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının ve annesinin üniversite mezunu, annenin ev hanımı, babanın da başhekim olduğu, kendilerine ait bir apartman dairesi ve bir de otomobillerinin bulunduğu, üç kardeş oldukları, kendisine ait odasının bulunmadığı öğrenci verilerinden bilinmektedir. Kentli çekirdek aile yapısı mevcut olup, çevrede sosyal olarak benzer aile yapılarının bulunduğu bilinmektedir. Resim-29’da öğrenci aile ekonomisi hakkında pek referans vermese de normal bir mutfakta bulunması gereken eşyalar, gözlemlenmektedir. Motifler (fırın, sandalyeler ve buzdolabı vb.) modern çizgiler taşımaktadır. Mekân ve motifler orantılı, perspektifli olarak resmedilmiştir. Aile geliri, öğrencinin resim-30’da sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilere nazaran fantezi odaklı kompozisyon yapması, öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesinin yüksek olduğunun göstergesi olabilir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim yaparken öğrencinin kullandığı malzemeler kuru boya ve 25x35 resim kâğıdıdır. Öğrencinin kuru boya kullanması, kompozisyon öğelerini rahat biçimde kullanarak resimsel etkiyi daha akıcı vermesine yardımcı olmuştur.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -29’da öğrenci, yemek ortamı olarak mutfığı kurşunkalem ile çizerek, kuru boya ile de boyamak suretiyle devam ettirmeye çalışmış fakat resmin buzdolabı, fırın, masa gibi motiflerini kurşunkalemle çizili bırakarak boyamayı tercih etmemiştir. Perspektifsel bakışı resimde masa ve mutfak tezgâhından görmek mümkündür. Halıdaki desen, sandalyenin ve kâsenin tasarımından öğrencinin rahat ve dikkatli bir gözlemci olduğu söylenebilir. Kalem izlerinin aceleci ve renk çeşidinin fazla kullanılmaması öğrencinin boya bulundurmama alışkanlığından

kaynaklanabilir. Resim aile ekonomisi hakkında pek referans vermese de normal bir mutfakta bulunması gereken eşyalar burada gözlemlenmektedir.

Resim-30'da deniz kıyısında kayalıkların üstünde ve sıra dağların ön tarafında gözüken, iki katlı ve muhtemelen de ahşap, kırmızı renkli bir ev görülmektedir. Bu ev, ön kısımdan ahşap desteklerle tutturulmuş olup, evin üzerindeki desensel motifler oldukça dikkat çekmektedir. Öğrencinin grafiti tutkusunun olabileceği düşünülebilir. Deniz suyunda mavi rengin tonlarıyla yapılan taramalarla denize dalga hissini vererek resme derinlik katmış durumdadır.

Öğrencinin kompozisyon öğelerini etkili kullanabilme becerisi ve resimde kullandığı artistik etkiler, resme karşı olan ilgisini göstermektedir.

4.16. On Altıncı Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.16.1. On altıncı öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:İyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Ev Hanımı
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Babanın mesleği	:Müteahhit
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet

Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşları ile uyumlu, derslerinde başarılı.
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Seviyor
Öğrencinin kardeş sayısı	:2
Kaçıncı kardeş olduğu	:1

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Cem YILMAZ

Dinlediğiniz mőzik tőru nedir?

Hiphop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Fakirlere yardım ederdim. Bankam olmasını isterdim. Evler alırdım. Arabalar alırdım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kira-apartman dairesi

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Kendime ait odam var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

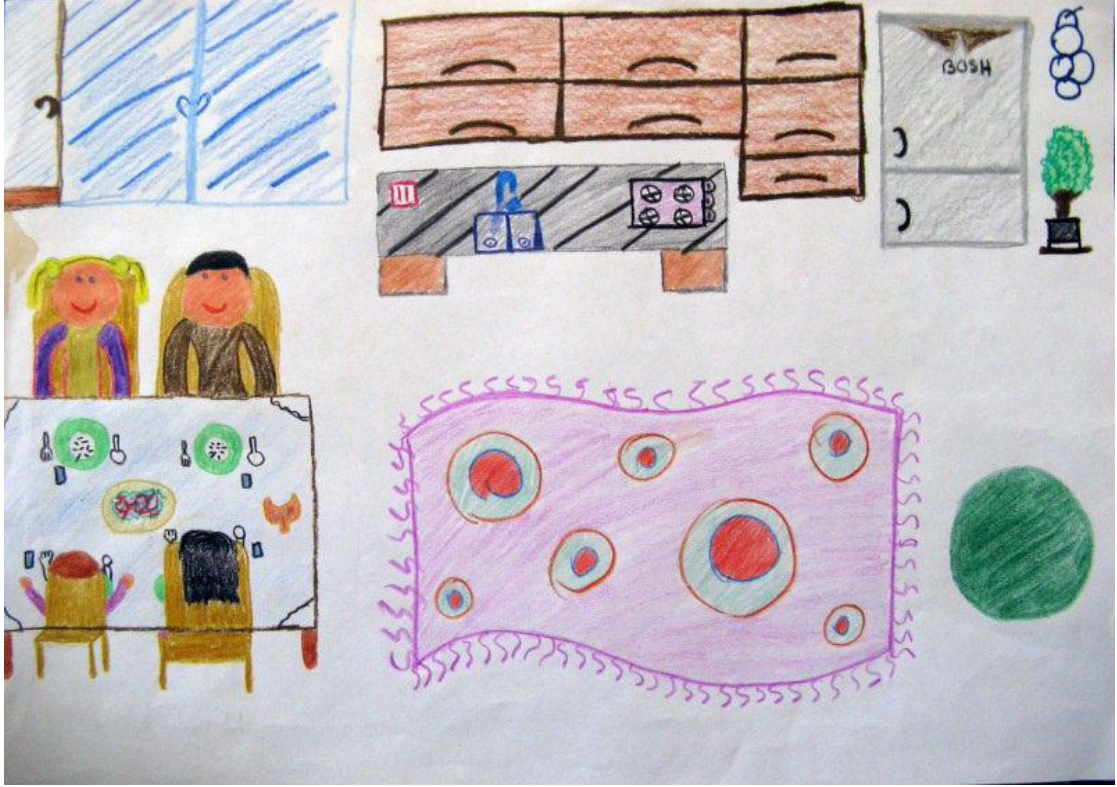
Aylık aile geliriniz ne kadardır?

4000 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Evet var. Wolksvagen Passat

4.16.2. On altıncı öğrencinin resim verileri

Resim -31**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -32****Zengin Olsam Ne Yapardım?**

4.16.3. On altıncı öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının ve annesinin üniversite mezunu, annenin ev hanımı babanın müteahhit olduğu; kendilerine ait otomobillerinin bulunduğu, iki kardeş oldukları, odasının bulunduğu, apartman dairesinde oturdukları öğrenci verilerinden bilinmektedir. Kentli çekirdek aile yapısı mevcut olup, çevrede sosyal olarak benzer aile yapılarının bulunduğu bilinmektedir. Resim-31’de buzdolabının markasının belirtilmesi ve motiflerin modern çizgiler taşıması ailenin ekonomik durumunun iyi olduğuna bir işaret etmektedir. Öğrenci verilerinden de aile gelirinin oldukça iyi olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci resim yaparken kaliteli pastel ve kuru boya kullanmıştır. 35x50 resim kâğıdını yatay olarak çalışmıştır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-31’de mutfak ortamı oldukça düzenli, yer yer bütün görülerek konturlarla belirtilmiş motiflerden oluşan görücü bir üslubun izlerini taşıyor. Mutfak dolaplarının ve buzdolabının cepheden, masanın ve halının üstten görünümle resmedildiği görülmektedir; bu sebeple perspektif yetisi henüz gelişmemiştir. Kompozisyondaki figürlerin ve motiflerin sıra halinde ve düzenli olarak izleyiciyi resme davet edencesine dizildiği, pencerede ve tezgâh üstündeki fayans kısmında diyagonal çizgilerin tasarlandığı; halıda küçük büyük ilişkisi ile tasarlanmış dairesel formların bir zıtlık ilişkisiyle desen haline getirildiği gözlemlenmektedir.

Resim -32’de, pembe yıldızlı atmosferde imaj dünyasını yansıtmaya çalışan öğrenci, havaya dağılan dolar işaretli paralarla zenginliğini, yoksul bir figüre

yardımla ve herhangi bir zemine oturtulmadan resmedilmiş olan iki katlı bir evin satın alınmasına sarf ederek kompozisyonu düzenlemeye çalışmıştır. Yakın plandaki yoksul kişi ve ona yardımda bulunan frontal duruşlu bir kız çocuğu figürü, arka planda mavi elbiseli, gülücükleri etrafına yansımış bir kız çocuğu gözlemlenmektedir.

Öğrenci kompozisyondaki motifleri kullanma bakımından her ne kadar şema resim döneminin özelliklerini yansıtırsa da simetri becerisi ve vurgulayıcı tonları kullanmasıyla resme karşı olan ilgisini yansıtmaktadır.

4.17. On Yedinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.17.1. On yedinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:İyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Öğretmen
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Babanın mesleği	:Öğretmen
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Derslerinde başarılı, arkadaşları ile

geçimi iyi.

Resim yapmaya karşı olan ilgisi :Orta düzeyde

Öğrencinin kardeş sayısı :1

Kaçıncı kardeş olduğu :1

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Barış MANÇO, Funda ARAR

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Paramın bir kısmını yardım vakıflarına bağışladım. Gemi alır, tatil yapardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kira - daire

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Hayır kendime ait odam yok.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

3000 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Evet. Renault Twingo

4.17.2. On yedinci öğrencinin resim verileri

Resim -33**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -34****Zengin Olsam Ne Yapardım?**

4.17.3. On yedinci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının ve annesinin üniversite mezunu, annenin ve babanın öğretmen olduğu; kendilerine ait otomobillerinin bulunduğu, tek çocuk olduğu; odasının bulunduğu, apartman dairesinde kirada oturdukları öğrenci verilerinden bilinmektedir. Kentli çekirdek aile yapısı mevcut olup, çevrede sosyal olarak benzer aile yapılarının bulunduğu bilinmektedir. Resim-35’te mutfak ortamının geniş ve mutfak motiflerinin modern çizgilerle ayrıntılı olarak yansıtılması ve aile aylık gelirinin yüksek olması sosyo-ekonomik yapının yüksek olduğuna işaret etmektedir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Yapılan resimlerde kuru kalem boya ve pastel boya kullanmış olup, 35x50 resim kâğıdını yatay çalışmıştır. Öğrencinin resim-33’te kompozisyonu kuru boya ile ayrıntıları rahat vererek ve cepheden perspektifi kullanarak motiflerin üzerinde de süs öğelerine yer vermesi kullanılan malzemenin başarılı sonuç verdiğini göstermektedir.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-35’te mutfak ortamını yansıtan öğrenci, obje perspektifini olabildiğince kullanmaya çalışmış durumdadır. Elinde yemek taşıyan bir anne figürü ile birlikte çatal ve kaşıkları taşımada yardımcı olan öğrencinin kendisi ve sol bölümde masa başında duran baba figürü dikkat çekiyor. Mutfak mekânının oldukça büyük çizilmesi ve kullanılan mutfak eşyalarının düzenli bir şekilde mekâna oturtulması ailenin ekonomik durumunun iyi olmasına referans verebilir. Resimdeki ayrıntıya girme eğilimi öğrencinin kuru boyayı kullanma kolaylığından da çıkış

alabilir. Fayansların ve yer karolarının perspektifsel bir istekle döşenmesi, cam kapaklı dolapların içinde simetrik dizilen mutfak kapları, fırının ve aspiratörün düğmelerinin yansıtılmaya çalışılması öğrencinin gerçekçilik dönemi ile mantık dönemi arasında bir geçiş sürecinde ilerlediğini gösteriyor. Dolapların yapıcı tip olarak bütün görülüp boyanarak daha sonra kapak kısımlarının belirtilmesi için çizgiler atılması resmi çabuk sonlandırma isteğinden kaynaklı olabilir. Baba ve kız figürünün izleyiciye gülümsemesi mutlu bir aile profilini yansıtıyor. Öğrencinin dolap kapaklarında motifsel süsleme denemeleri yapması ve fırının önünde serili olan kilimin çok iyi bir eliptik perspektifle vermesi dikkatli ve özenli bir grafik çiziyor.

Resim -36'da resimde denizin ortasına demirlemiş bir yattan yüzmek için denize atlayan figürler gözlemlenmektedir. Gökyüzü ve deniz farklı mavi tonlarıyla boyanmış; güneşin geminin hemen üst arka kısmında, tam ortada bulunması simetrik bir kompozisyon havası vermiş durumdadır. Bu resimde öğrenci tercih olarak pastel boya kullanmıştır. Gemi motifinde, kuru boya olması muhtemel diyagonal çizgilerle tarama şeklinde bir gölgelendirme görülmektedir.

Öğrencinin kompozisyon ilkelerini etkili kullanmaya çalışması ve kağıdı tamamen doldurma isteği onun resme karşı ilgisinin yüksek olduğunu göstermektedir.

4.18. On Sekizinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.18.1. On sekizinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:7-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:İyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok

Annenin mesleği	:Grafiker
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Babanın mesleği	:Muhasebeci
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşlarıyla ve çevresiyle uyumlu, derslerinde başarılı
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:Çok ilgili
Öğrencinin kardeş sayısı	:1
Kaçıncı kardeş olduğu	:1

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Manga, Tripcolic,Grup84, Emre AYDIN, Mustafa CECELİ, Meyra

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Rock, Slow, Slow rap

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Sahil kasabasında bir ev almak ve dünya turu yapmak isterdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı?

Kendimizin-Daire

Kendinize ait odanız var mı? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Kendime ait odam var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

3500 tl.

Otomobiliniz var mı?

Evet. Fiat

4.18.2. On sekizinci öğrencinin resim verileri

Resim -35

Evimizde Yemek Ortamı

Resim -36

Zengin Olsam Ne Yapardım?

4.18.3. On Sekizinci Öğrencinin Bulgu ve Yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının ve annesinin üniversite mezunu, annenin grafiker babanın muhasebeci olduğu; kendilerine ait otomobillerinin bulunduğu, tek çocuk olduğu; odasının bulunduğu, kendi apartman dairelerinde oturdukları öğrenci verilerinden bilinmektedir. Kentli çekirdek aile yapısının görüldüğü ailenin çevresinde sosyal olarak benzer aile yapılarının bulunduğu bilinmektedir. Resim -35 sadece kurşunkalemle çizilmiştir; mutfak oldukça zengin, modern bir mutfağın çizgilerini taşımakta olup, resimde yalnızca anne ve baba figürü çizilmiş; boya kullanımı tercih edilmemiş ve mekân ön cepheden kurgulanmıştır. Öğrencinin rahat ve sakin bir yeterliliği resimde yansıtmış olması sosyo-ekonomik durumlarının da yüksek olduğunun bir göstergesidir. Masa ve sandalyelerin yataylığına karşı halının diyagonal olarak yansıtılması öğrencinin ön plandaki boşluğu pratik bir zeka ile

doldurmasına yardım etmiştir. Boya bulunmadığı halde kurşunkalemle sonuca ulaşma isteğinin öğrencinin hızlı ve eskiz şeklinde bir kompozisyon yapmasına sebep olduğu görülmektedir. Masada yemeklerin hazır ve çeşitli olarak belirtilmesi sosyo-ekonomik seviyenin iyi olduğuna işaret etmektedir.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci yapılan resimlerde kuru kalem boya ve resim kalemi kullanmış olup, 25x35 resim kâğıdını yatay çalışmıştır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-36’da öğrenci kendisinin zengin olması durumunda sahil kasabasında bir evinin olmasını isteyerek, dünya turuna çıkabilmeyi tercih etmiştir. Bu isteğiyle birlikte yaptığı günbatımı resminde kendisini yalnız ve muhtemelen düşlediği sahil kasabasındaki evinden gezinti yapmak üzere deniz kıyısına inmiş olarak resmetmiştir. Güneşin denizle yansıması ve akşamın kızılılığı, sıcak renklerin fazlalığı resme farklı bir gizem katmış durumdadır. Güneş kızılılığında kırmızıdan sarıya olan renk geçişini bilinçli bir yetiyle yapmayı başaran öğrenci güneşin suya düşen yansımasını da belirtmeyi unutmamıştır. Daha çok romantik bir duygusallığı yansıtan resim, öğrenciden umulabilecek başarının altında bir performansı sergiliyor.

Fakat öğrenci genel olarak resim-35’te de yansıdığı gibi örtme kapama ilişkisi, perspektif, resim-36’da ton geçişleri gibi kompozisyon ilkelerini kullanmıştır. Öğrencinin rahat çizgiler atabilmesi de onun resme karşı özel bir ilgisinin olduğunu göstermektedir.

4.19. On Dokuzuncu Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.19.1. On dokuzuncu öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:İyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Yok
Annenin mesleği	:Laborant
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Babanın mesleği	:Hakim
Öğrenim durumu	:Yüksek Lisans Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşlarıyla geçimi iyi, derslerinde zayıf
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:İlgili
Öğrencinin kardeş sayısı	:2
Kaçıncı kardeş olduğu	:1
Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.	
Cem YILMAZ, Yılmaz ERDOĞAN, Linkin Park	
Dinlediğiniz müzik türü nedir?	

Rock, Metal

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

En iyi arabalara verirdim. Fakirlere ve kanser hastalarına yardım ederdim. Renkli bir dünya kurmak isterdim.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı?

Kendimizin-Daire

Kendinize ait odanız var mı? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Evet var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

4500 TL.

Otomobiliniz var mı ?

Evet. Mercedes

4.19.2. On dokuzuncu öğrencinin resim verileri

Resim -37**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -38****Zengin Olsam Ne Yapardım?**

4.19.3. On dokuzuncu öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının yüksek lisans, annesinin üniversite mezunu, annenin laborant babanın hâkim olduğu; kendilerine ait otomobillerinin bulunduğu, iki kardeş oldukları; odasının bulunduğu, kendi apartman dairelerinde oturdukları öğrenci verilerinden bilinmektedir. Kentli çekirdek aile yapısının görüldüğü ailenin çevresinde sosyal olarak benzer aile yapılarının bulunduğu bilinmektedir. Resim -37’de yalın tasvir edilen mutfak motifleri sosyo-ekonomi hakkında güçlü ipuçları vermese de öğrencinin çizdiği motifleri renkli ve özenli işlemiş olması, ayrıca motiflerde stilize ifadeler kullanması öğrencideki rahatlık ve mutluluk psikolojisini yansıtmaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci yapılan resimlerde kuru kalem boya, simli renkli boya, pastel boya ve kullanmış olup, 25x35 resim kâğıdını yatay çalışmıştır. Renk ögesini sıklıkla kullanan öğrenci, ton değerlerini kullanmadan rengi yüzeysel parçalar halinde fakat çeşitli olarak kullanmayı denemiş, stilize ve süs ögesini sıklıkla vurgulamıştır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim -37’de öğrencinin yemek yediği ortamda annesini, babasını ve kardeşini çizdiği gözlenmektedir; mekân renkli, kendinden emin bir tarzda fakat sade anlayışla düzenlenmiştir. Anne tezgâhta kendi işiyle ilgilenirken, baba da yemeğini taşımakla meşgul olarak çizilmiştir. Figürler cepheden resmedilmiş, mekânı sınırlayıcı çizgi ya da çizgiler olmayıp, duvar gibi bir şekille karşılaşılmamaktadır. Mutfak tezgâhındaki ve dolaplardaki balık kılıcı biçimindeki süs unsuru motifler ve üstten uzanan lambanın borusuna dolanan kablo dikkatleri çekiyor. Motiflerde kullanılan konturlar öğrencinin görücü tip bir özellikte olduğunu gösteriyor. Çizilen

figürler ve perspektifsiz motifler yaş seviyesinin altında bir görsel gelişimin işaretçisidir.

Öğrencinin boya vurgusu, süsleme yapması, temiz, düzenli çalışması ve simetriyi kullanması gibi unsurlar resme karşı olan ilgisini yansıtmaktadır.

4.20. Yirminci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.20.1. Yirminci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6-A
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:Çok iyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Dersleri zayıf
Annenin mesleği	:Ev hanımı
Öğrenim durumu	:Lise Mezunu
Babanın mesleği	:İnşaat Mühendisi
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşları ve çevresiyle uyumlu, derslerinde orta düzeyde
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:İlgili
Öğrencinin kardeş sayısı	:2

Kaçıncı kardeş olduğu :2

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Manga

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Yardım bağışları yapardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı?

Kendimize ait-daire

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Kendime ait odam var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

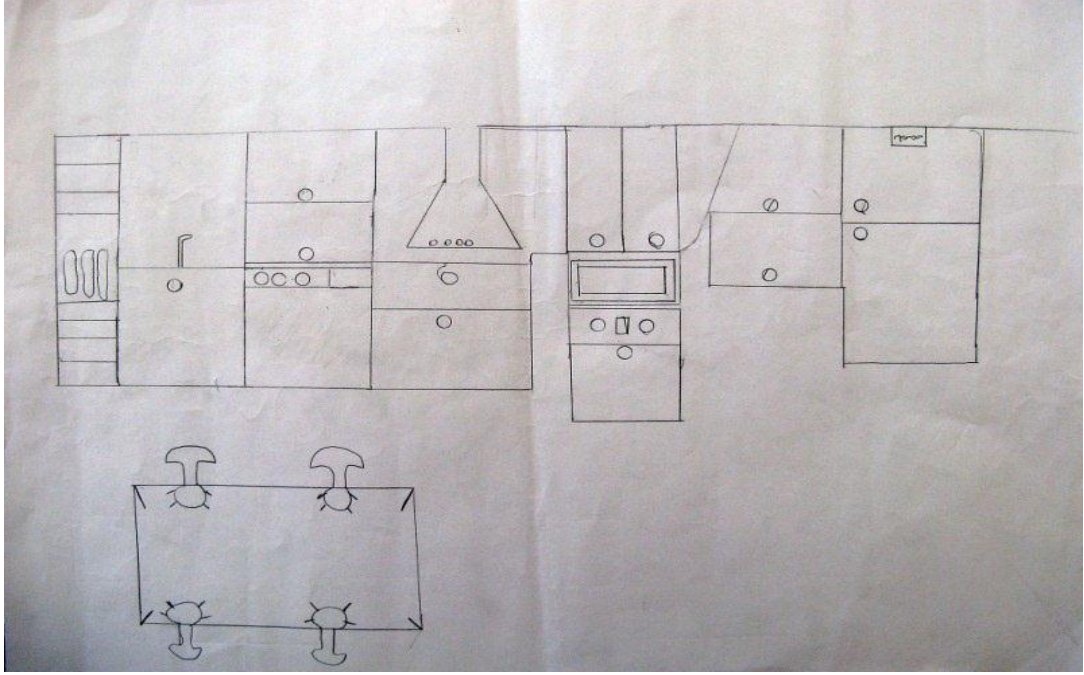
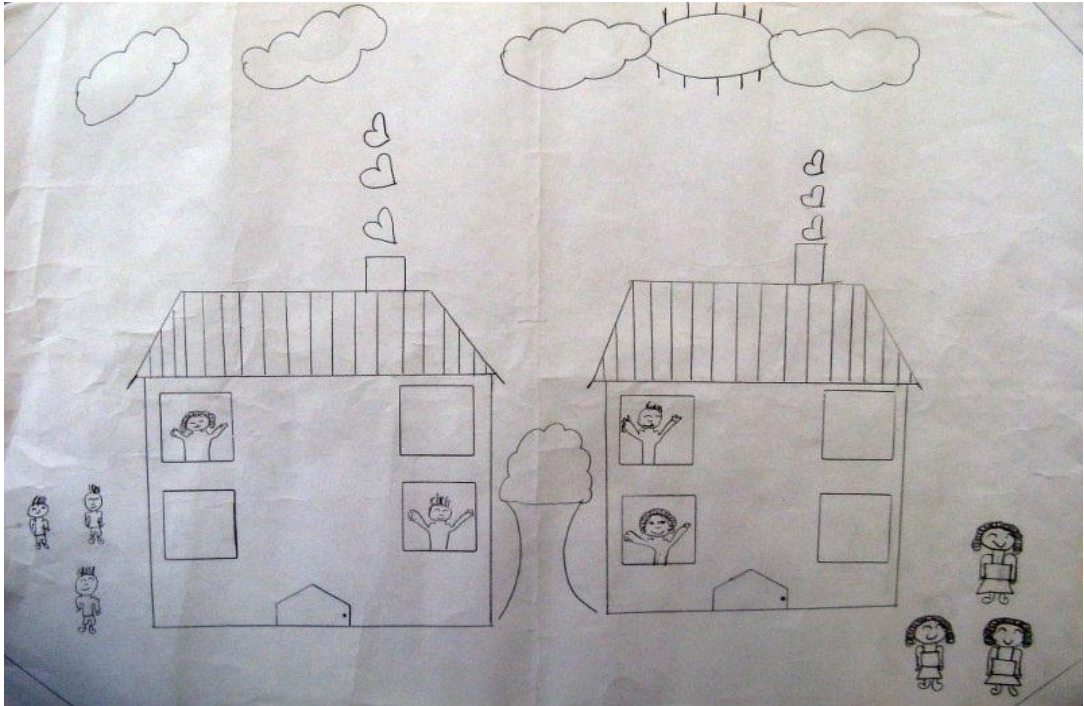
Aylık aile geliriniz ne kadardır?

5000 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Evet. Mercedes-Hyundai

4.20.2. Yirminci öğrencinin resim verileri

Resim -39**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -40****Zengin Olsam Ne Yazardım?**

4.20.3. Yirminci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının üniversite, annesinin lise mezunu, annenin ev hanımı babanın inşaat mühendisi olduğu; kendilerine ait otomobillerinin bulunduğu, iki kardeş oldukları; odasının bulunduğu, kendi apartman dairelerinde oturdukları öğrenci verilerinden bilinmektedir. Kentli çekirdek aile yapısının görüldüğü ailenin çevresinde sosyal olarak benzer aile yapılarının bulunduğu bilinmektedir. Resim-39’da yansıtılan mutfak eşyalarının modern tasarımlı çizgiler taşıması, örneğin buzdolabının markasının belirtilmesi ve ankastre izlenimi veren fırın ve diğer ekipmanlar sosyo-ekonominin yüksekliğine gönderme yapmaktadır. Mutfak mekânının geniş ve eşyaların bir plan dâhilinde çizilmiş olması görsel bir rahatlığın iyi bir ekonomik durumdan aksettiğini göstermektedir. Öğrenci kişisel verilerindeki aylık gelirin yüksek oluşu da bu durumu kanıtlamaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci resim yaparken cetvel, kurşun kalem, 35x50 resim kâğıdı kullanmıştır. Kağıt yatay çalışılmıştır. Kurşun kalemin rahat resimsel bir ifade aracı olarak kullanılmasından çok endüstriyel bir planlamada cetvel yardımıyla düz çizgiler çizmeye yardımcı olması öğrencinin görsel olarak simetri, planlama ve bölümlenme yetisini ortaya çıkarmıştır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-39’da cetvel yardımıyla ve kurşunkalemle düz çizgiler çizen ve evinin mutfağını bir iç tasarımcı gibi dizayn etmeye çalışan öğrenci, mutfaktaki eşyaların her birini olması gereken yerde cephesel olarak yansıtıp oldukça zengin bir ev mutfağını belirtmek istemiştir. Öğrencinin mutfak masasını, dolapların ve cihazların aksine kuşbakışı ve sandalyelerin oturacak kısmını saydam olarak

görmesi, henüz gelişmeyen görsel perspektif yetisini ve hacimsel (üç boyutluluk) yansıtma tekniğini kavrayamamış olduğu anlaşılmaktadır. Doğalcılık (mantık) döneminin özellikleri henüz kendisini hissettirmemektedir.

Resim -40'ta öğrenci simetrik iki evi tekrar cetvel kullanarak yan yana ve ön cepheden gözükecek şekilde tasarlamıştır. Endüstriyel tip teknik öğrenci çizimine benzetilebilen bu resimde evlerde ve evin dışında bulunan mutlu çocuklar mevcuttur. Çatıların dik çizgilerle taranması, bacalardan üçer tane kalp motifinin yükselmesi; ikişer bulutun aynı simetride bulunması, iki bulut arasındaki güneşin ışınlarının dik çizgilerle belirtilmesi simetrik bir duyarlılığın ifadesi gibi durmaktadır. Çizilen evler çocuk yurdu gibi düşünülmüş olabilir. Her iki evin sağ ve sol taraflarında üçer tane çocuk figürü mevcut ve bu çocuklar bir mutluluğu paylaşıyor.

Öğrencinin endüstriyel tarzda simetrik ve ayrıntıyı belirtme isteği her iki resimde de yansımaktadır. Boya kullanmaktan kaçınması kendisine ayrılan süreyi cetvel kullanarak ayrıntıya girmesiyle ilgili olup, öğrencinin gösterdiği titizliğin onun resim yapmaya olan ilgisiyle doğru orantılı olduğu söylenebilir.

4.21. Yirmi Birinci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.21.1. Yirmi birinci öğrencinin kişisel verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	: İyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Dersleri orta düzeyde, sorumluluk sahibi değil.
Annenin mesleği	:Hemşire

Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Babanın mesleği	:Doktor
Öğrenim durumu	:Üniversite Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşları ve çevresiyle uyumlu değil, derslerinde orta düzeyde bir başarısı var.
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:İlgili
Öğrencinin kardeş sayısı	:4
Kaçıncı kardeş olduğu	:1

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Gülben ERGEN

Dinlediğiniz müzik türü nedir?

Pop,Klasik,Türkü

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Kendi ailem için bir şeyler yapardım. Hastane yaptırırdım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı?

Kendimize ait-daire

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Kendime ait odam yok. Kardeşimle paylaşıyorum.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

5000 tl.

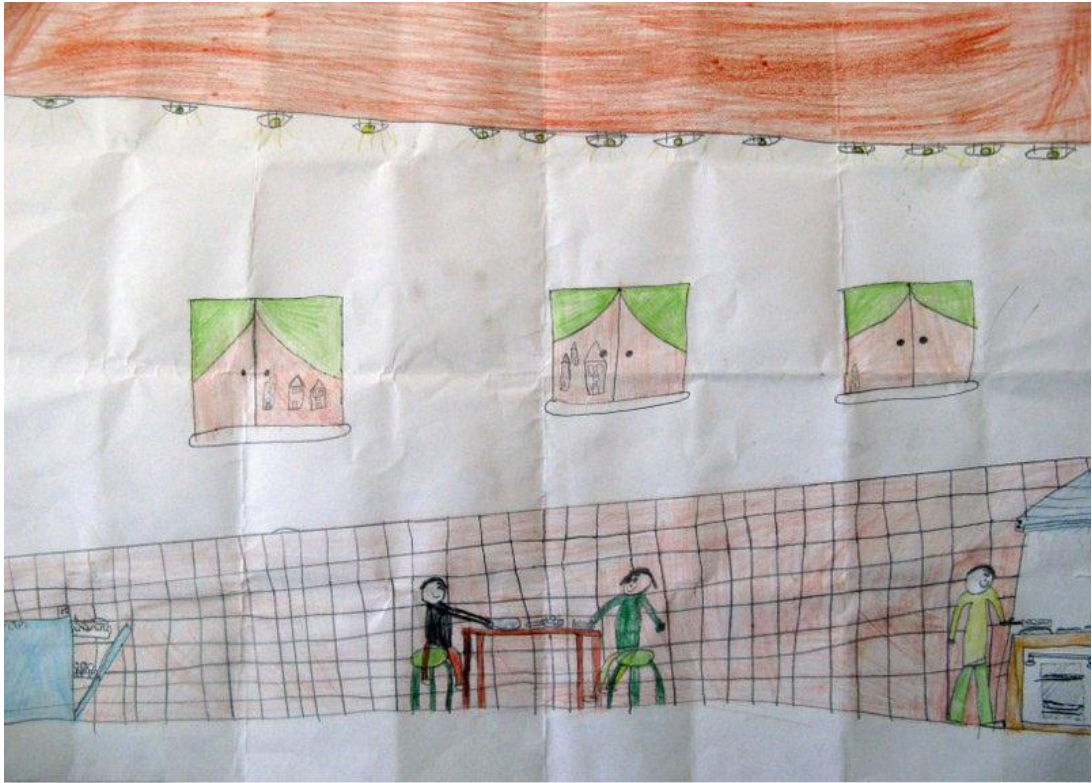
Otomobiliniz var mı ?

Evet. Fiat-Doblo

4.21.2. Yirmi birinci öğrencinin resim verileri

Resim -41

Evimizde Yemek Ortamı

Resim –42**Zengin Olsam Ne Yapardım?****4.21.3. Yirminci öğrencinin bulgu ve yorumları**

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin babasının doktor, üniversite mezunu, annesinin hemşire, üniversite mezunu olduğu, kendilerine ait dairelerinin ve otomobillerinin bulunduğu, kentli çekirdek aile yapısına sahip oldukları bilinmektedir. Resim-41’de öğrencinin oldukça geniş bir mutfak mekânında ortada masada aile bireylerini ve ayakta mutfak tezgâhında mutlu bir şekilde yemek pişiren bir ebeveyni resmetmiş olması, mekânın tavanında bulunan sıralanmış spot ışıklarının ve kapağı açık konumda bulunan bir bulaşık makinesi motifinin çizilmiş olması, mutfak duvarında örülü bulunan duvar fayanslarının duvarın yarı yüksekliğini kaplamış olması gibi veriler iyi bir ekonomik

seviyeyi yansıtmakla birlikte öğrencinin mekân kurgusu anlayışını özgün biçimde yansıtmaya da olanak sağlamıştır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci resim yaparken 35x50 ebadında resim kâğıdı, kurşun kalem, pastel boya ve kuru boya kullanmıştır. Kuru boya ve kurşun kalem motiflerde ayrıntıyı işleme açısından yararlılıklar sağlamasının yanında ton, renk ve vurgu öğelerinin zayıf kullanılmasına da neden olmuştur. Resim-41’de bulaşık makinesinin, mutfak tezgâhında, karolarda ve insan figürlerindeki ayrıntı tasvirlerde bu durum gözlemlenmektedir. Kuru boyanın ve kurşun kalemin sıklıkla kullanılmış olması ince motor becerilerinin geniş yüzeylerde yetersiz kalarak renksiz ve boş bırakılması sonucunu doğurmuştur.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Resim-41’de öğrencinin motiflerde ayrıntıyı gösterme isteği ve kuru çizici araçları kullanma becerisi ince görme hassasiyetini göstermektedir. Öğrencinin çizgiyi kullanabilmesinin yanında diğer renk, vurgu, ton, leke gibi kompozisyon öğelerini kullanamaması; resim-42’de kâğıdın değerlendirilmeyen boşlukları, motiflerin genel hatlarıyla basit olarak çizilmesi, hastane binasının renk vurgusu olmadan ancak simetrik bir anlayışla çizilmesi öğrencinin resim yapmaya olan ilgisinin yeteri kadar iyi olmadığına bir göstergesidir.

4.22. Yirminci Öğrenciye İlişkin Bulgular ve Yorum

4.22.1. Yirminci Öğrencinin Kişisel Verileri

Cinsiyeti	:Kız
Yaşı	:12
Sınıfı	:6-B
Resmin konusu	:Evimizde yemek ortamı – Zengin olsam ne yapardım?
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:Çok iyi
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:Arkadaşlarıyla uyumlu.
Annenin mesleği	:Ev hanımı
Öğrenim durumu	:Lise Mezunu
Babanın mesleği	:Esnaf
Öğrenim durumu	:Lise Mezunu
Anne-baba sağ	:Evet
Anne-baba birlikte yaşıyor	:Evet
Bilinen sağlık durumu	:İyi
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:Arkadaşları ve çevresiyle uyumlu, derslere karşı ilgisi zayıf.
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:İlgili
Öğrencinin kardeş sayısı	:3
Kaçıncı kardeş olduğu	:1
Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.	
50 Cent, Grup Hepsi, Atiye	
Dinlediğiniz müzik türü nedir?	

Pop

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz?

Kendim için ve nesli tükenen hayvanlar için harcardım.

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı?

Kendimize ait-daire

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Kendime ait odam var.

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Hayır yok.

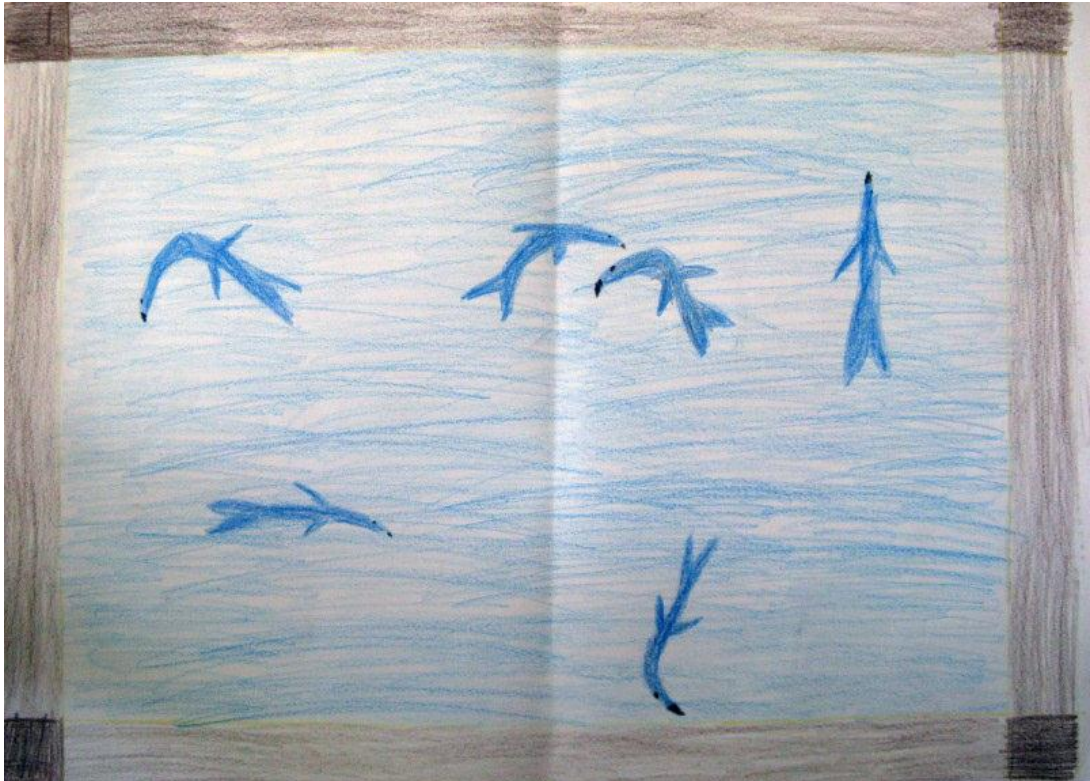
Aylık aile geliriniz ne kadardır?

10000 tl.

Otomobiliniz var mı ?

Evet. Volkswagen Passat

4.22.2. Yirminci öğrencinin resim verileri

Resim -43**Evimizde Yemek Ortamı****Resim -44****Zengin Olsam Ne Yapardım?**

4.22.3. Yirminci öğrencinin bulgu ve yorumları

Birinci alt problem olan “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin anne ve babasının lise mezunu, babanın esnaf, annenin ev hanımı, daire ve otomobile sahip oldukları; ailenin ketli çekirdek aile yapısında olduğu bilinmektedir. Öğrencinin yapmış olduğu resim-43'te ailenin beraberce mutfakta oturup yemek yedikleri gözlenmektedir. Mutfak motiflerinden de anlaşılacağı üzere geniş mutfak mekânı ve ayrıntılı motif çiziminin yer alması, motiflerin gösterişli ve modern çizgiler taşıması ailenin ekonomik durumunu daha kolay yansıtmaktadır.

İkinci alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrenci uygulamalarda 35x50 resim kâğıdı, kuru boya ve pastel boya kullanmıştır. Kuru boyanın kullanımı motif ve figürlerdeki ayrıntıları işleyebilme durumuna yardımcı olmuş; ancak ince uçlu çizicilerin yüzeyleri boyamalarının daha zor olması sebebiyle yapılan resimlerdeki boya izlerinden lekesel anlamda boyanmış yüzeylerin olmadığı anlaşılmaktadır.

Üçüncü alt problem olan “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuna ilişkin olarak;

Öğrencinin resim-43'te mutfak mekânını hafif üstten fakat olabildiğince perspektifli vermeye çalışması, çizgi, renk, doku, motif, espas gibi plastik öğeleri kullanmayı denemesi, figür çizimindeki cesaretliliği öğrencinin resim yapmaya olan ilgisini yansıtmaktadır.

Yorum:

Yapılan araştırmada elde edilen aylık kazanç, konut tipi ve kira bilgilerinden de anlaşılacağı üzere “B” İO öğrencilerinin yüksek sosyo-ekonomik seviyeye, “A” İO öğrencilerinin de düşük sosyo-ekonomik seviyeye sahip oldukları söylenebilir. “A” İO öğrencileri kent sınırları içerisinde yaşayan fakat merkeze daha uzak gecekondulu ve müstakil mesken olarak tabir edilen ev oluşumlarının bulunduğu dağınık yerleşim tiplerinde, kente adapte olmaya çalışan büyük ve küçük aile yapısının kırılma noktasını oluşturan genel olarak küçük çekirdek aile içerisinde yaşamaktadırlar. Yaşadıkları konut tipleri tek katlı gecekondulu ya da gecekondulu üzerine kat atılarak yapılan iki, üç katlı müstakil ev tipleridir. Öğrencilerin kendilerine ait odaları bulunmamaktadır; genel olarak mekânları aile bireyleri ile paylaşmak zorundadırlar. Bu durumun öğrencilerin evdeki yaşam imkânlarını, çalışma olanaklarını sınırlayabileceği düşünülmektedir.

Özel “B” İO öğrencileri kent aile tipi içerisinde gösterilebilecek, şehrin imkân ve olanaklarına yakın, çekirdek aile yapısı dâhilinde yaşamaktadırlar. Yaşadıkları konut tipleri apartman daireleridir ve genellikle öğrencilerin kendilerine ait bir odaları bulunmaktadır. Bu durum öğrencinin konut içerisindeki ve okuldaki sosyal yaşantısını olumlu etkilemektedir.

“A” İO öğrencilerinden 13 tanesinin müstakil-gecekondulu tabir edilen evlerde oturması, bu öğrencilerin yaşadıkları evlerin ve çevrelerinin genel olarak gecekondulu, iki ve üç katlı müstakil evlerin bulunduğu dağınık yerleşim tipinde oldukları, Özel “B” İO öğrencilerinden 9 kişinin apartman dairesinde oturdukları ve bu evlerin kent merkezi ve kent merkezine yakın çevrelerde oldukları görülmüştür. Gecekondulu ve müstakil evlerde oturan “A” İO öğrencilerinin resimlerinde görülen konut motifleri genellikle tek katlı çatılı evler olarak yansıtılmıştır; bu resimlerde mutfak eşya motifleri genel olarak yalın, eski ve küçük mekanlar içinde resmedilmiştir. Örnek olarak resim-1-3-11-17-23-25 verilebilir. Öğrencilerden bazılarının gösterdikleri görsel gelişim, resimsel dönem özellikleri bakımından asıl bulunmaları gereken seviyenin çok aşığındadır.

Örneğin “A” İO öğrenci resimlerindeki (Birinci öğrenci/ Resim 1-2, İkinci öğrenci/ Resim 3-4, Beşinci öğrenci/ Resim 9-10, Sekizinci öğrenci/ Resim 15-16) gibi görülmektedir.

Sonuç olarak ekonomik seviyenin yüksek olması, ancak öğrencilerin istekli ve ilgili olmaları durumunda büyük yararlılıklar sağlanacağını ortaya çıkarabilir. Gecekondu bölgesindeki “A” İO öğrencileri farklı boya malzemeleri kullanmamıştır. Ancak bu onların ilgi ve isteklerinde farklılık yaratmayıp sadece farklı resim malzemesi olanaklarını kullanamamaları sonucunu doğurabilir. Özel “B” İO öğrencilerinin sahip oldukları malzeme olanaklarını kullanmayı çok fazla tercih etmedikleri, bu durumun ekonomik imkanların olumlu olmasından ziyade ders öğretmenin, diğer branş öğretmenlerinin ve okul yönetiminin, derse karşı cesaretlendirici tutumu öğrencinin ilgisini ve isteğini artırıcı yönde kullanıp, kullanmamasıyla ilişkili olduğu gerçeğiyle ilgisi olduğunu da gösterebilir. Öğrencilerin görsel sanatlar dersinde kullandıkları malzemelerin pahalı olması ve bittiğinde ebeveynlerin yenisini almayı erteledikleri sıklıkla karşılaşılan durumdur. Ekonomik seviyeleri düşük öğrencilerin malzeme sıkıntısı, gelir seviyelerinin düşük olması sebebiyle daha çok ortaya çıkabilmektedir. Bu durum öğrencileri ilgisizlik ve isteksizliğe götürebilir. Öğrencilerin, kardeşlerinin defter ve boyalarını kullandıkları olağan durumlarla da karşılaşılmaktadır.

BÖLÜM V

Araştırmanın beşinci bölümünde sonuçlar ve öneriler kısmı mevcut olup; önerilerde görsel sanatlar dersi öğretmenlerine ve araştırmacılara öneriler gibi üçüncü düzey başlıklara yer verilmiştir. Sonuçlar, bulgu ve yorumlara, öneriler ise araştırma sonuçlarına dayalı olarak oluşturulmuştur.

5. Sonuçlar ve Öneriler

5.1. Sonuçlar

Araştırmada birinci alt problem “Öğrencilerin yaşadıkları aile yapıları ve çevrelerine ait özelliklerin yaptıkları resimlere etkisi nedir? ” sorusuyla belirtilmiştir.

Birinci alt problemin sonucuna ilişkin olarak;

“A” İÖ öğrencilerinin yaşadıkları aile tiplerinin gecekondulu, aile yapılarının çekirdek aile tipinde oldukları, çevrelerinin de benzer yapıda ailelerden oluştuğu; “B” İÖ öğrencilerinin yaşadıkları aile tiplerinin kentli, aile yapılarının çekirdek aile tipinde oldukları, çevrelerinin de benzer yapıda ailelerden oluştuğu; öğrencilerin yapmış oldukları resimlerde sosyo-ekonomik seviyesi düşük olanların evin yemek yenilen mekânında sosyo-ekonomik durumları hakkında referans veren çizdikleri motiflerin sade, gösterişsiz, ayrıntısız, stilize olmayan tasarımlarla yansıtılmış oldukları anlaşılmıştır. Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olan öğrencilerin evin yemek yenilen mekânında sosyo-ekonomik durumları hakkında referans veren çizdikleri motiflerin, ayrıntı içeren, stilize, süs ögesine yer verilen, plastik sanat öge ve ilkelerinin daha rahat kullanıldığı, zengin tasarımlarla yansıtılmış oldukları anlaşılmıştır. Resimlerde aile bireyleri genellikle çizilmemiş, daha çok mekân tasarımları yapılmıştır.

Araştırmada ikinci alt problem “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yaparken kullandıkları malzemelerin yaptıkları resimlere olan etkisi nedir?” sorusuyla belirtilmiştir.

İkinci alt problemin sonucuna ilişkin olarak;

“A” İÖ ve Özel “B” İÖ öğrencilerinin kullandıkları resim malzemeleri çok farklı olmamakla birlikte genellikle pastel boyanın, 35x50 ve 25x35 ebatlarındaki resim kâğıtlarının kullanıldığı, “A” İÖ öğrenci resimlerinde yer yer kurşun kalemle eksik bırakılan kısımlar olduğu, kalitesiz boya kullanımından kaynaklı renk ton değerlerinin vurgusuz, özensiz yansıtıldığı, bu durumun da resim yaparken istek ve heyecanı etkilediği; Özel “B” İÖ öğrencilerinde pastel boya, kuru boya, cetvel, kurşun kalem, renkli ispirto kalem gibi resim malzemelerinin kullanıldığı; resim yapılan zeminlerde genel olarak 35x50 ve 25x35 ebatlarındaki resim kâğıtları kullanıldığı görülmektedir. Kuru boya, kurşun kalem gibi ince çizici araçların geniş yüzeyleri boyamada kullanılması zor araçlar olması Özel “B” İÖ öğrencilerinin yaptıkları resimlerde boş alan bırakmalarına ve yatay ve dikey çizgileri belirgin olarak yansıtılmalarına, lekeselliğe dönüştürmemelerine neden olmuştur. Bu araçların sağladığı avantaj ise motif ve figürlerde ayrıntının işlenmesine yardımcı olmasıdır.

Özel “B” İÖ öğrencilerinin, araştırmada belirtilen aylık kazanç değerleri ve oturdukları konut tiplerinden de referans alınarak sosyo-ekonomik durumlarının daha iyi olması işaret edilirse, maddeten pahalı olan boyaların kullanılması ve resim malzemelerinin çokluğu imkânlarının orantılı olarak daha iyi olduğu düşünülebilir.

Araştırmada üçüncü alt problem “Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin resim yapmaya olan ilgileri yaptıkları resimlerden nasıl yorumlanabilir?” sorusuyla belirtilmiştir.

Üçüncü alt problemin sonucuna ilişkin olarak;

Sosyo-ekonomik seviyesi yüksek ve düşük olan öğrencilerin yapmış oldukları resimlerin kompozisyonlarındaki motiflerin plastik sanatlar öge ve ilkelerine göre değerlendirilip, öğrencilerin bu öge ve ilkeleri kullanmadaki başarıları onların resim yapmaya olan ilgileri hakkında veriler sağlamıştır.

Sosyo-ekonomik seviyeleri farklı olan çalışma grubundaki öğrencilerde resim yapmaya karşı ilginin, kullanılan malzemelere ya da yaşanan konut tipi, aile yapısı ve sosyal çevreye göre değişmediği, yapılan resimlerdeki plastik sanat öge ve ilkelerini kullanma becerisinin sosyo-ekonomik seviyenin yüksek olsun olmasın öğrenciden öğrenciye farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Örneğin resim-25 ve resim-26'da öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesi düşük olduğu halde resim becerisi ve resme olan ilgisi yüksektir. Resim-27 ve resim-28'de de öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olduğu halde resim becerisi ve resme olan ilgisi düşüktür. Bu duruma göre öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarının onların resim yapmaya karşı olan ilgilerini değiştirmedeği ya da önemli ölçüde etkilemediği anlaşılmaktadır.

Araştırmada dördüncü alt problem “Sosyo-ekonomik seviyesi düşük ve yüksek öğrenciler yaptıkları resimlere yansıyan farklılıklar nelerdir? ” sorusuyla belirtilmiştir.

Dördüncü alt problemin sonucuna ilişkin olarak;

Tez çalışmasında iki okuldan seçilen öğrenci gruplarından “Zengin olsam ne yapardım?” ve “Evimizde yemek ortamı” konulu ikişer adet resim yapılması istenmiştir. Bu resimler yaptırılırken öğrenciler malzeme konusunda tamamen serbest bırakılmışlardır. “Evimizde yemek ortamı” konulu resim yapılırken öğrencilerden aile bireylerinin de resmedilmesi istenmiştir. Ancak öğrencilerden birçoğu resimlerde figür yapmaktan çekinmiştir. Sadece mekânsal resimler yapmışlardır. Bu durumun sebebinin öğrencilerin figürleri doğalcılıktan kaynaklanan bir anlayışla çizme eğilimlerinin başarısızlığa uğraması sonucundan çekinmelerinin olabileceği gibi bulunulması gereken resimsel dönem yetilerini taşımadıkları da düşünülmektedir. Zengin olunması durumunda yapmak istedikleri şeylerin resmedilmesi ve kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevapları ile ilgili olarak, “A” İÖ öğrencileri genel olarak fakirlere, hayır kurumlarına, çocuklara yaşlılara ve hayvanlara yardım etmek istediklerini ifade etmiş olup; Özel “B” İÖ öğrencilerinde ise yardım ifadelerinin yanında, kendilerine yönelik fantezi odaklı harcama isteklerinin belirtildiği görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin sosyo-ekonomik seviyelerinin yüksek olmasıyla özgüvene ve bu seviyenin düşük olmasıyla da onarıcı,

yapıcı yardımlaşma isteklerine referans vermektedir. Öğrencilerin resmettikleri evin yemek yedikleri bölümlerinde ise sosyo-ekonomik seviyesi yüksek öğrencilerde daha geniş, ferah ve markalı modern çizgiler taşıyan eşyaların çizilmesine, sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilerde ise daha dar mekânlarda eksik sandalye motifleri ve küçük masalar ile sade eşya figürlerinin çizilmesine yönelinmiştir. Bir karşılaştırma örneği verilirse “A” İO uygulama örneklerinde dördüncü öğrenci 4–resim 7’de ve Özel “B” İO uygulama örneklerinde on yedinci öğrenci 17–resim-33’te bu tip özelliklerle karşılaşılması mümkündür. “A” İO öğrencilerinin birçoğunun evlerinde kendilerine ait odalarının olmayıp bulunan odayı kardeşleriyle paylaştıkları ve Özel “B” İO öğrencilerinde ise genel olarak kendilerine ait bir odanın bulunması öğrenci kişisel verilerinden anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları konut tipleri, aile yapıları ve sosyal çevreleri öğrencileri duyuşsal yönden etkilemekte ve resimlerine direkt olmasa da figür ve motif tasarımlarına yansımaya neden olmaktadır.

Sonuç olarak sosyo-ekonomik farklılıkların, öğrencilerin resimlerinde kullandığı motiflere yansıdığı, sosyo-ekonomik seviyesi düşük öğrencilerin zayıf, sosyo-ekonomik seviyesi yüksek öğrencilerin ise zengin motifler kullandıkları görülmüştür.

5.2. Öneriler

5.2.1. Görsel sanatlar dersi öğretmenlerine öneriler

Görsel sanatlar dersi imgelerin duyuşsal bir haz ile yansıtılmaya çalışılmasında, düşüncenin ince bir tesis ve koordinasyon ile somutlaştırılmasında verilecek eğitimin temelidir. Bu eğitim, toplum adına beğeni seviyesi yüksek, olgunlaşmış karakterli, düşünce temelli insanların yetişmesini hedefler.

1.Sanat eğitimcileri, öğrencilerin aile yapıları ve yaşadıkları çevre özelliklerini de göz önünde bulundurarak öğrencileri ortak çalışabilecekleri tasarımlara yönlendirebilirler.

2.Görsel sanatlar dersi öğretmenleri resimsel konu uygulamalarında kullanılacak malzemeleri tamamen serbest bırakabilir ya da öğrencilerin imkânlarına yönelik serbestlikler tanıyabilirler.

3.Öğretmenler öğrencilerin resme olan ilgilerini belirlemek amacıyla plastik sanatlar öge ve ilkelerine göre öğrencilerin çalışmalarını değerlendirebilirler.

4.Sosyo-ekonomik seviyesi düşük ve yüksek öğrencilerden resim yapmaya ilgisi olanlar yönlendirilerek gelişimleri desteklenebilir.

5.2.2. Araştırmacılara öneriler

1.Aile yapıları ve çevre özellikleri farklı öğrenci gruplarına kendi ailelerinin özelliklerini yansıtabilecekleri imkânını veren, konulu bir resim yaptırılabilir.

2.Sosyo-ekonomik seviyeleri farklı öğrencilere araştırmada kullanılacak üç boyutlu bir tasarım yaptırılabilir.

3.Yapılacak araştırmada öğrencilerin uygulamalarda kullanmaları gereken malzemeler sınırlandırılabilir.

4.Birinci kademe öğrenci gruplarıyla çalışılıp, sosyo-ekonomik farklılıkların öğrenci resimlerine olan etkisi incelenebilir.

KAYNAKLAR

Albayrak, A. (2005). Türkiye’de İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Düzeylerinin Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlerle İncelenmesi. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c.1/Sayı1s.154.

Artut, K. (2002). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dilbaz, N. (1996). Yaşam Kalitesi: Ölçümü ve Psikiyatri, *Psychomed*, 1(2), 20-24.

Gezgin, M. F.(1997). *Sosyal yapı açısından genel sosyoloji-kent sosyolojisi ilişkileri*. İstanbul: İ.Ü. İktisat Fakültesi.

Kalça, A. *Sanayileşme temeline dayanmayan şehirleşme ve kayıtdışı İstihdam*. (<http://iibf.ktu.edu.tr>, 26.07.2010 tarihinde erişildi).

Karasar,N.(2000). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kehnemuyi, Z. (2004). *Çocuğun görsel sanat eğitimi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Keleş, R. (2004). *Kentleşme politikası*. Ankara: İmge Yayınevi.

Kırıçoğlu, O. T. (2002). *Sanatta eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kırışoğlu, O. T. (2002a). http://www.resimkalemi.com/ocuk_egitimi-gelisimi, 12 Temmuz 2010'da erişildi).

Kulaksızoğlu, A. (2006). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Merter, F.(1991). *Köy ailesinde meydana gelen değişmeler*. Ankara: Başbakanlık AKK Yayınları.

Ozankaya,O. (1984). *Toplumbilimine giriş*. Ankara.

Özensel, E. (1992). *Kentlileşemeyen ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik kökenine dair sosyolojik bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Schirmacher, R. (2002). *Adt and Creative Development for Young Children*. USA: Delmar Thomson Learning.

Tüik. (2009).*Yaşam Memnuniyeti Araştırması*.(<http://www.tuik.gov.tr>, 15.08.2010 tarihinde erişildi).

Yavuzer, H. (1992).*Resimleriyle ocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yörükan, A. (2006).*Şehir sosyolojisinin ve insan ekolojisinin teorik temelleri*.
Ankara: Nobel Yayıncılık.

(<http://www.msxlab.org/forum/mimarlik/241142-gecekondu-ve-gecekondulasma.html>, 28.07.2010 tarihinde erişildi).

(<http://www.uludagforum.com/sosyoloji/19762-goc-ve-gecekondu.html>, 10.08.2010 tarihinde erişildi).

(<http://www.genbilim.com/content/view/1709/38>, 05 Haziran 2010'da erişildi).

(<http://www.ntvmsnbc.com/id/25037418>, 20 Mart 2010'da erişildi).

EK 1: Görüşme Formu

Öğretmenden öğrenci hakkında alınan bilgiler:

Cinsiyeti	:
Yaşı	:
Sınıfı	:
Resmin konusu	:
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	:
Varsa sınıftaki uyum ve davranış sorunu	:
Annenin mesleği	:
Öğrenim durumu	:
Babanın mesleği	:
Öğrenim durumu	:
Anne-baba sağ	:
Anne-baba birlikte yaşıyor	:
Bilinen sağlık durumu	:
Okuldaki sınıf içi ve sınıf dışı durumu	:
Resim yapmaya karşı olan ilgisi	:
Öğrencinin kardeş sayısı	:
Kaçıncı kardeş olduğu	:

Öğrenciden alınan kişisel bilgiler:

Sevdiğiniz sanatçıların isimlerini yazınız.

Dinlediğiniz müzik türü nedir ?

Çok zengin bir insan olsaydınız paranızı nerelere harcamak isterdiniz ?

Eviniz kendinize mi ait yoksa kira mı ?

Kendinize ait odanız var mı ? Odanızı paylaşıyorsanız kiminle paylaşıyorsunuz?

Evinizde kalan yakın akrabanız var mı?

Aylık aile geliriniz ne kadardır?

Otomobiliniz var mı ?

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Fatih SEVİN

Sürekli Adresi : Koçyazı Mahallesi Metek Toki Konutları K1-24 Daire 2
DÜZCE

Doğum Yeri ve Yılı : Zonguldak/ 1982

Yabancı Dili : İngilizce

İlköğretim : Zonguldak İlköğretim Okulu /1995

Ortaöğretim : Mehmet Çelikel Süper Lisesi/ 2000

Lisans : Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Resim-İş Öğretmenliği/2004

Anabilim Dalı : Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim
Dalı

Ana Sanat : Grafik

Çalışma Hayatı :

2004 -2006 : Özel İstikbal İlköğretim Okulu

2007-2008 : Özel Ufuk İlköğretim Okulu

2010 : Düzce Emniyet Müdürlüğü